శ్రీ ర స్తు.

ఆంధ్రభాషార్ణవము

అచ్చ తెనుఁగు నిఘంటువు

కోటి వేంకనార్యకృతము.

చెన్నపురి:
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్
వారిచేఁ బ్రకటితము.

శ్రీః

ఆంధ్రభాషార్ణవము

అచ్చతెనుఁగు నిఘంటువు

కోటి వేంకనార్యకృతము

చెన్నపురి:
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచేఁ
ప్రకటితము.
1931.

Printed by
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
at the 'VAVILLA' PRESS
Madras.—1931.

శ్రీ

ఆంధ్రభాషార్ణవము

పీఠిక.

శా. శ్రీమాతృప్రకటీకృతాంగరుచి సారెన్ జూచి భావింపుచో
నామే యైన త్రిలోకమాత యగుటన్ వైశ్యాంగనం దల్లి యై
ప్రేమన్ బ్రోచుట చూడ వింతయె యనన్ శ్రీమాతృభూతేశ్వరుం
డామోదంబునఁ బ్రోచుఁగాత రఘునాథాధీశచూడామణిన్. 1

చ. తనధనురాలయమ్ములను దాఁచితివే యని యాటలట్ల తై
కను సడలించి చన్నుఁగవ గ్రక్కునఁ బట్టఁగ నెంచునాయకున్
గనినసుగంధికుంతలమొగంబునఁ దోఁచినచిన్నినవ్వు కో
రినవర మిచ్చి ప్రోవుతను శ్రీరఘునాథనృపాలచంద్రునిన్. 2

ఉ. అంబరకేశముఖ్యవిబుధావలిగర్భములం దడంగ వ
య్యంబుజసంభవాండనివహమ్ము లటంచని వాని నుంచఁ దో
రంబుగఁ జేయఁరీతి నుదరంబును బెంచినగుజ్జువేల్పు ని
త్యంబుగ మామకీనకృతి ధారుణిలోనఁ జెలంగఁజేయుతన్. 3

తే. జడమతులచేత నిందింపఁబడినకృతుల, నుత్తమము లంచు సత్కవు లొప్పుకొంద్రు
శునకదంష్ట్రల రాచినవెనుకఁగాదె, పసిఁడిసొమ్ములు దాల్తురు ప్రభువు లెల్ల. 4

వ. అని యిష్టదేవతానమస్కారంబును సుకవికుకవిపురస్కారతిరస్కారంబులునుం జేయు నవసరంబున. 5

సీ. శ్రీమదింద్రాన్వయక్షీరవారిధిచంద్రుఁ డాశ్రితచేలాంచలామరమణి
కవిజనమందిరాంగణపారిజాతంబు బాంధవకరగతస్వర్ణశిఖరి
యాచకజనగోష్ఠఖేచరనైచికి వైదికచిరజష్ట కాదివిద్య
పదనతసామంతబహుజన్మసుకృతంబు దృష్యద్విరోధితృతీయనరుఁడు
పాండ్యమహీమండలాధ్యక్షబాహుదండకలితతేజితచకచకత్కరకృపాణి
దానవిద్యాసశిష్యసంతానపాణి రంజితజనాళి రఘునాథరాయమౌళి. 6

వ. ఒక్కశుభదినంబున వివిధకవిబుధసముదయనిరంతరసమాగమంబున నైఅయ సఱుము
చినుకుమొగిలు తెగ లన సబృంహితమదమదావళరాజి రాజిల్ల ఖచరపురవరస్థిత

తురంగంబే నేన యని యభినయించురీతిని గైజా మోరలు చేయు నిరాఘాటఘాటీసమా
టీకఘోటీపటలంబు జటిలం బగుచునుండ వేల్పుల కిక్కయుం నమృతంబు చుక్కయుం
నిడుటకు నమందానందంబుఁ జెందు మేరుమందరంబులకు సమదభద్రగజంబుల నా
సంగ నధివసించి యదవీయదానంబునం బొగడువడువున భూరిభేరుల గంభీరభాం
కారంబులు చెలంగఁ గవిజనదారిద్ర్యంబులు నిరాకరించుచందంబున నిందువదనా
కరారవిందసముత్సారితంబు లగుచామరంబులొలయ నిరంతరశ్రీమంతు లగుసామంతు
లును రూపజితమారు లగురాజకుమారులును గుణసింధువు లగుబంధువులును సలలిత
తంత్రు లగుమంత్రులును సకలవిద్యాసరోజనీరవు లగుకవులును వాదైకధుర్యు లగు
శాస్త్రివర్యులును నాదసుఖసంధాయకు లగుగాయకులును భరతకళారహస్యోత్క
టు లగునటులును శృంగారకణిక లగుగణికలును గొలువ సభాంతరాళంబునఁ
గొలు వుండి నన్ను రప్పించి సన్మానంబు సేయుచు వినయంబున. 7

క. ఖచరీకచకుచవిచల, ద్విచికిలహారస్రవన్నవీనమరంద
ప్రచురరుచిఁ బెనఁగొనుఁ గచా, కచిగా నీకవిత లెన్నఁ గవివెంకన్నా. 8

తే. ఆంధ్రగీర్వాణకవనంబులందు నీకుఁ, గలుగుజ్ఞానం బ దేరికిఁ గలుగ నేర్చు
నాశ్రితుఁడ వంచు నుతియించు నట్లు గాదు, గాని యవి యిపు డేల వెంకనకవీంద్ర.

తే. దేవతలభాష గావునఁ దెలుఁగుకన్న, సంస్కృతము మిన్న యాయుక్తి సరియె తెలిసి
రసికుఁ డగువాఁడు తనదుజాఱుసికలోనఁ, దులసి నే యిడుకొనునొ జాదులనె యిడునొ.

తే. కాన యీయాంధ్రకృతులందుఁ గలుగునట్టి, పదములకు నెల్ల నర్థ మేర్పడెడురీతి
నద్భుతంబుగఁ గృతిని జేయంగవలయు, నర్థమైన రసస్ఫూర్తి యగుట యరుదె. 11

తే. కృతికి నాయకు మాతృభూతేశుఁ జేయ, వలయు నన నేను నట్టకాఁ దలఁచితి నసఁ
బసిఁడిసొమ్ములు సేయించి వంటరాళ్ళఁ, జెక్కనను మేలె రత్నముల్ చెక్కకున్న.

వ. అనిన నేనుం దదీయపరమేశ్వరచరణారవిందభక్తికి మెచ్చుచు సత్కులప్రసూ
తుండ వగునీకు నేతాదృశమనీషావిశేషం బరుదే యని తత్కులప్రశంస సేయం
దలంచి. 13

సీ. రంభాదినైలింపకుంభస్తనీమణుల్ బానిస లగుచును బనులు సేయఁ
గకుబంతముల నేలఁ గలవేల్పుగమి కాంచు సమయములేక మోసలను గాయఁ
గులధరాధరములు చలనంబులను మాని యెచటఁ దార్నిల్చెనో యచట నుండ
గర్వధూర్వహు లైనశర్వరీచరవరుల్ నిలువఁ గూడక రసాతలము సొరగఁ
గల్పకముసీడ వినువాఁకగట్టుతలఁపుమానికపుఁదిన్నెఁ గిన్నరీగానఫణితి
నాలకించుచు నానంద మనుభవించు నల్లదేవేంద్రుఁ డలవియె యతనిఁ బొగడ.

క. అతఁ డొకనాఁ డొకమానవ, సతిని వరించెను దదీయసౌందర్యం బ
ద్భుత మగుఁ గద యాయింతికి, సుతు లంతటఁ గలిగి రతులసుగుణాన్వితు లై. 15

క. ఆయన్వవాయమందలి, రాయక్షితిపాలమౌళి రాజిల్లె యశ
శ్శ్రీయుక్తిని బ్రహ్మాండం, బాయెడ నాపాలకడవయట్లు చెలంగెన్. 16

క. ఆరాయనృపతి గాంచెఁ గు, మారుల రఘునాథరాయమహిపతి నమన
క్ష్మారమణుఁడు నచ్చన హం, వీరుఁడు జేరమవిభుఁడన వీరలఁ బోనన్. 17

క. ఆరఘునాథనృపాలుఁడు, ధారణి నేలంగఁ దొడఁగె దైవతయువతీ
హారపటీరతుషారశ, తారసుధారసవిధాముధాకృతకీర్తిన్. 18

ఉ. ఆరఘునాథభూపతి మహాద్భుతచర్యుఁ డటంచు నిచ్చలున్
ధీరజనంబు లెల్ల వినుతింపఁగ ధారణి నేలెఁ గాని యా
పేరుకుఁ దగ్గకార్యములు పెక్కువిధంబులు దెల్ప శక్య మె
వ్వారికి శైవధర్మపరిపాలన మొక్కటి యెక్కుడై తగున్. 19

తే. అతఁడు గాంచెను బెద్దరాయక్షితీంద్రు, భుజబలవిహారు శ్రీముద్దువిజయధీరు
ధర్మగుణశీలుఁ దిరుమలధరణిపాలు, రవితులితదేహవిభునిఁ జిన్రాయవిభుని. 20

క. వారలలోపలఁ దిరుమల, భూరమణుఁడు ఖ్యాతిఁ గాంచె భుజబలదృప్య
ద్ఘోరాహితవారాహిత, సారాహితతీవ్రదీప్తశరజాలుం డై. 21

చ. తిరుమలరాయశేఖరవితీర్ణియుఁ బెక్కువిధంబు లౌటఁ ద
త్స్ఫురణము చేతఁ జుమ్ము హరిపొక్కిలిఁ జేరె హిరణ్యగర్భుఁ డా
హరియు నభోమణిం గదిసె నల్లనభోమణి యుండసాగె నం
బరమున నంబరంబు గనుపట్టనిదయ్యె విచిత్రరీతిగన్. 22

తే. అతఁడు గాంచెను శ్రీవిజయరఘునాథ, నరపతిశిరోమణిని ముద్దునరసవిభుని
రాజగోపాలధీరుఁ దిర్మలవజీరు, మఱియు రణభాషికాఖ్యుఁ గ్రమంబుతోడ. 23

తే. ఆకుమారులందు. 24

తే. హరినిఁ దలఁపనియట్టి దిక్కరుల రోసి, గండములు గల్గుగిరులను గడకుఁ ద్రోచి
ధారుణీకాంత వరియించెఁ దనకుఁ దాన, విజయరఘునాథు జయభార్గవీసనాథు. 25

సీ. త్రిశిరఃపురీపరివృఢమనోనలినికి బాలవిభాకరులీలఁ దోఁచి
చోళరాజాస్థానకేళీగృహంబున మణిదీపికావళిమాడ్కిఁ దనరి
మహిసూరినరపాలమానసాంభోధికి బాడబంబో యనుపగిది వెలసి
తత్ప్రిమాన్యక్ష్మాధవశుష్కవనులకు దావపావకమనుదారి నెగడి
త్రిపురదైతేయహరణసంకుపితనిటలనయన నయన నటద్ధనంజయజయావ
హంబు శ్రీవిజయరఘునాథావనీంద్రు సత్ప్రతాపంబు గనుపట్టు సంతతంబు. 26

తే. దక్షిణామూర్తిసేవావిచక్షణుండు, సంతతాద్వైతవేదాంతసక్తచిత్తుఁ
డతఁడు తద్గర్భజలధిహిమాంశుఁ డీవు, రాయరఘునాథనృపచంద్ర రణమృ

ఉ. శ్రీరఘునాథరాయనృపశేఖర నీదుకరాసి భీమకా
ళోరగతుల్య మాటను రణోర్విని దుర్మదమత్తచిత్తులౌ
వీరులప్రాణవాయువులు పీల్చుట యుక్త మిదెంతవింత య
య్యారె సముద్రమయ్యును రవంతయుఁ భంగముఁ గాంచ దెప్పుడున్.

చ. కడెములు బాహుపుర్లు పతకంబులు పోఁగులజోడు లుంగరా
లడుగఁగ వచ్చు భూషణము లాటఁ దదంగము లిమ్మటంచుఁ గో
రెడిభవదీయసాయక మరిప్రతతిన్ ఘనమార్గణాళి కీ
నడతలు యుక్త మానె రఘునాథమహీప దిలీపవిక్రమా.

ఉ. శ్రీరమణీమణీచరణశింజసమంజసరత్నపుంజమం
జీరనినాదవద్గృహవిశేషుఁడ వౌచు సపుత్రపౌత్రతన్
ధారుణి నేలు సౌభరివిధమ్మున సర్వమహీపతుల్ నినున్
సారెకుఁ గొల్చు లీల రఘునాథనృపాల విశాలవైభవా.

మ. హృదయావాలముచక్కఁ భక్తిరసవారిన్ జ్ఞానబీజంబులో
నుదయం బంది ప్రరూఢపాద మగుచున్ గోకర్ణనాథాభిధ
త్రిదశానోకహసంగతిన్ దనరుచున్ శ్రీమద్బృహన్నాయికా
ఖ్యఁ దగున్ గల్పకవల్లి రాయరఘునాథాధీశునిం బ్రోవుతన్.

వ. అని తలంచి నాకార్యంబు నాశీర్వాదపూర్వకంబుగా నెరవేర్చి మహారా
ప్రకారంబున.

షష్ఠ్యంతములు.

క. శ్రీపతిముఖనిఖిలశుభ, ప్రాపకసంభాషునకు పరాంతర్లోక
త్మాపమదాటోపకథా, లాపభిదారోషణకుఁ గళాభూషునకున్.

క. శరణాగతహృదయతమ, స్తరణికి సంసారజలధితరణికి దైత్యో
త్కరశిక్షణసురరక్షణ, కరవీక్షణఘృణికిఁ జంద్రికాసమఘృణికిన్.

క. శ్రీమత్సుగంధికబరీ, కామికిని మునీంద్రహృదయగామికిని క్షమా
భూమికిని మాతృభూత, స్వామికిని నమస్కరించి సద్భక్తిమెయిన్.

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన యాంధ్రభాషార్ణవం బనుమహాకృతికి
బనినంత సకలాంతర్యామి గావునఁ బ్రత్యక్షం బయి యెట్టులని యడిగినట్ల
వినుము వివరించెద.

ప్రథమకాండము.

స్వర్గవర్గము.

సీ. గట్టులయెకిమీఁడు గన్నవాల్గంటిని జెట్టపట్టుక యేలినట్టిదిట్ట
మున్నీటిరాచూలిముక్కుఁ గెంజడలోనఁ గ్రొవ్విరిగాఁ దాల్చుకొన్న మేటి
గబ్బుచెంక మెకంబు గట్టికళవసంబు కుబుసంబుగాఁ జేసికొన్నదంట
ప్రాఁబల్కుగుబ్బముల్ పన్ని సిస్తగునట్టి పుడమితేరెక్కినపోటుగాఁడు
జముపగతుఁడు బూచులదొరజంగమయ్య మిరుసికగలాఁడు ముక్కంటి యనఁగనిట్లు
యోగికంబులు భవదాఖ్య లలరి యుండు ధాతృనుతపదజలజాత మాతృభూత. 37

క. వెన్నుండు కట్టినెచ్చెలి, క్రొన్ననవిలుకానితండ్రి గుడుసుటడిదపుఁ
మన్నెదొర లచ్చిమగఁ డన, నన్నలినాక్షునకుఁ బేరు లగును మహేశా. 38

ఆ. పలుకువెలదిమగఁడు బంగారుకడుపువాఁ, డంచతేజి నెక్కునట్టిరాతు
బమ్మ తాత నలువ తమ్మిచూలి దుగినుఁ, డనఁగ బ్రహ్మపేరు లబ్జమాళి. 39

ఆ. గట్లఱేనిబిడ్డ కఱకంఠునిల్లాలు, కొదమసింగ మెక్కుకొన్నజంత
సత్తి సామితల్లి చండి యమ్మిక దుగ్గ, యనఁగ నీనెలంత యలరు నభవ. 40

క. పలరాజుతల్లి కలుముల, చెలి కలువలఱేనితోడు సిరి లచ్చి యనన్
వెలయును లక్ష్మీనామ, మ్ములివెల్లను జూడఁ జంద్రభూషితమాహా. 41

క. పలుకుఁజెలి లచ్చికోడలు, కలనితబిసితల్లి తూఁటిగాసపుఁదేజీ
గలబోటి యనఁగ భాషా, జలజాక్షికిఁ బేరు లౌ నిశాకరభూషా. 42

తే. గుజ్జువేలుపు పిళ్ళారి కొక్కురౌతు, బొజ్జదేవర యేనుఁగుమొగముసామి
పనిచెఱుపువాఁడు వెనకయ్య యన వినాయ,కునకుఁ బేళ్ళొప్పు సుగంధికుంతలేశ.

చ. కొమరుఁడు సామి కొంచమలగొట్టినజాణఁడు విప్పుగన్నుమొ
త్తముపడవాలు ముద్దుగలతల్లులబిడ్డఁడు తీఁగపేరిక
లిక్కమగఁడు ఱెల్లుచూలి నెమిలింబయికొన్నమసీఁడు శౌరకే
ళ్ళమరినవాఁడు నా నగు గుహాఖ్యలు శ్రీత్రిశిరఃపురీశ్వరా. 44

సీ. కండచక్కెరదిండికత్తలానివజీరుఁ డలరువిల్కాఁడు పూవులవిలుతుఁడు
చెఱకువిల్కాఁడు క్రొంజిగురులవిల్కాఁడు తలిరువిల్తుండు కన్నులవిలుతుఁడు
పచ్చవిల్తుఁడు చౌవంచతూఁపులజోదు కమ్మవిల్కాఁడు డెందమ్ము చూలి
తియ్యవిల్తుఁడు గాలితేరెక్కుమన్నీఁడు చక్కెరవిల్కాఁడు చక్కనయ్య
తుంటవిల్కాఁడు మరుఁ డించువింటివాఁడు దీఁగవిలుకాఁడు వలరాజు తేఁటియల్లె
వింటిదొర నెలయల్లుఁడు వెడవిలుతుఁడు నాఁగ మరునాఖ్య లగు శేషనాగభూష.

క. కరిజేజెయన్న వినుప్రోల్, దొర చౌదంతియెకిమీఁడు తూరుపుదొర మ
బ్బురవుతు వేగంటి యనన్, సురనాథుని పేళ్లు చెల్లు సూర్యవతంసా. 46

క. దుగమోములయ్యె వేల్పుల, మొగ మంటనివేల్పు మబ్బుపూనిసు వనఁగాఁ
దగు నగ్ని దేవతాఖ్యలు, నగజాచిత్తాబ్జతోష నాగవిభూషా. 47

తే. అగ్గి యనఁగిత్తనంగఁ జిచ్చనఁగ వెలయుఁ, జేతనాచేతనాగ్ని నీర్చిచ్చనంగఁ
బొలుచు బడబాగ్ని బూది విబూదియనఁగ, భూతి దనరారు శ్రీమాతృభూతలింగ.

తే. వెలిముడియు ననఁగా భస్మభేద మెసఁగుఁ, గందు నారాట మారట కాక మరుగు
దుడుకుసెగ తెర్లు నాఁగఁ జెన్నొందుఁ దాప, మునకునామంబులై మాతృభూతలింగ.

తే. జముఁడు గుదెదాల్పు పోతుగుఱ్ఱముగలాఁడు
దక్కినపుఱేఁ డన యమాఖ్య దనరుఁ బొలసు
దిండి రక్కసి రాతిరిఁ దిరుగు మేటి
యనఁగ నైరృతి దగు నుమాప్రాణనాథ. 50

తే. వానవెచ్చెలి పడమటివంకఱేఁడు, వల్లెత్రాడు గలాఁ డన వరుణుఁ డొప్పు
లిబ్బిదొర జక్కులకుఱేఁడు గిబ్బరౌతు, సకుఁడు వానిఁ డనంగ నీసఖుఁడు శర్వ. 51

తే. లచ్చిదొరబూరగొమ్ము వలమురి యనఁగఁ, బాంచజన్యంబు దనరు వేయంచులలుగు
చుట్టుకైదువు గుడుసువా ల్సడియడిదము, బటువుకత్తి నాఁ జక్రమా నిటలనయన.

క. గరుటాలమంతుఁ డనఁగను, గరుడి యనన్ బొల్లినెమ్మొగముపిట్ట యనన్
గరుటామంతుం డనఁగను, గరుడునిపే ళ్ళొప్పుఁ జాలఁ గంఠేకాలా. 53

క. శూలము వెలయును ముమ్మొన, వాలనఁ దెలిగిబ్బ యనఁగఁ బరఁగుచు నుండున్
శూలధరుఁ డెక్కువృషభము, శీలవదాశయనివేశ చెవ్వందీశా. 54

క. తనరును వేల్పులయి ల్లనఁ, గను వేవన్నెలపసిండిగ ట్టనఁగా మే
రునగము దగుఁ దెలియే అన, వినువాఁ కన సౌరగంగ వృషభతురంగా. 55

తే. దైవతమదావళంబు చౌదంతి యనఁగఁ, దెల్లయేనుఁగు నాగను దేజరిల్లు
దేవతాశ్వంబు వెలయును దెల్లతేజి, నిక్కువీనుల జక్కి నా నీలకంఠ. 56

క. వెలిగిడ్డి వింటిపసి వెలి, కిలఁబడుతొడుకనఁగఁ బరఁగు ఖేచరగవియా
వులమ్రాను తెల్లమ్రా నన; జెలఁగును గల్పకసమాఖ్య చెవ్వందీశా. 57

క. తలఁపురతనం బనన్ జే, జెలమానిక మనఁగ వెలయుఁ జింతామణి వే
ల్పులకూ డన నమృతాభిధ, చెలఁగును సద్గుణనివేశ చెవ్వందీశా. 58

తే. గాడ్పు కరువలి వినుచూలి గాలి వలపు, మోపరి చిలువమేఁ తనఁ బొలుచుఁ బవనుఁ
డెసఁగుఁ దెమ్మెర యనఁగఁ బయ్యెర యనంగ, మందమారుతసంజ్ఞలు మాతృభూత.

తే. ఈఁదయన నీఁదర యనంగ నెసఁగు శీత, వాయువూపిరి యూర్పు నా శ్వాస మలరు
నొప్పు నది దీర్ఘమైన నిట్టూర్పనంగ, నధిక మగునది రొఁజు రొ ప్పనఁ దగు హర.

ఉసుఱు నాఁగను బ్రాణాఖ్య యొప్పుచుండు, నదియ యొకచోట జీవాఖ్యయై చెలంగు
నాయురభిధానముగ నదె యలరుచుండు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సురలకు వేల్పులు జేజేల్, తెఱగంటులు బాసవాలుదిట్ట లనం జే
ళ్ళర వగు సురవేశ్యల కచ్చర లనఁ జెళ్ళొప్పు బాలచంద్రవతంసా. 62

పొలసుదిండ్లు రక్కసులు తొలివేలుపు, లనఁగ నసురసంజ్ఞ లలరు బూచి
గాము సోఁకు సత్త్రి గాలి దయ్యము బూత, మనఁ బిశాచసంజ్ఞ లలరు నభవ. 63

నీటిదయ్యంబు నెగడునా నివ్వటిల్లు, బొమ్మరక్కసి యనఁగను బొలుచు బ్రహ్మ
రాక్షసుని పేరుగాఁ బోతురా జనుగతిఁ, దద్విశేషంబులై కొన్ని తనరు నభవ. 64

ఉద్దవిడి యుఱవడి హుటాహుటి చుఱుకన, జఱజఱన దడదడనఁగఁ జెఱచెఱ యనఁ
దీవరము సుళువు వైళము తివురు తివుట, వేగిరము తుఱు తన శీఘ్ర మా గిరీశ. 65

పఱఁగును నతంబు నిచ్చ లప్పసము నిచ్చ, యనఁగ మిక్కిలి మిక్కుటం బగ్గలంబు
బెట్టు నిబ్బరము దిటము బిట్టు గాట, మనఁగ నతిశయ మగును సూర్యావతంస. 66

కలిమి సిరి పదవి యనఁగఁ జెలఁగు భూతి, పొలుచు నిక్షేపనామంబు పూఁడు పనఁగఁ
దనరు లిబ్బి యనంగ నిధానసంజ్ఞ, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 67

శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుంకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ స్వర్గవర్గ మిట్లు
వైగొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 68

వ్యోమవర్గము.

చదలు నింగి యాకసము మబ్బుత్రోవ యుప్పరము విన్ను మిన్ను బయలు వెన్ను
నడుగు రిక్కదారి యన నభం బై తగు, ఖ్యాతగుణసమేత మాతృభూత, 69

శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుంకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ వ్యోమవర్గ మిట్లు
వైగొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 70

దిగ్వర్గము.

ఆశ యంచనఁ గడ యంచన దెస యనఁ దేజరిల్లుచు నుండు దిక్సమాఖ్య
తూరు పనంగను దొలిదెస యనఁగను బ్రాగ్దిశసంజ్ఞ యై పరఁగుచుండుఁ
దనర్చు దక్షిణసంజ్ఞ దక్కినం బన వలకడ యనఁ బ్రత్యక్కు పడమగ యన
నడరు నుదక్కు డాకడ యన విలసిల్లు నఱ యన వెలయు నభ్యంతరుంబు

మూలయన రోకయనఁ గోణ మొప్పు మొయిలు మొగులు మబ్బన మేఘాఖ్యలగును మోడ
మనఁగ మందార మనఁగ మేఘావృతి దగుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
క. మెఱుఁ గన మెఱు పన మించనఁ, బరఁగును విద్యుత్తు స్తనితవాచక మాఁగా
యుఱు మనఁగ నశనిఁ బిడు గం,చురు కొర డన రోహితంబు దోఁచుఁ బురారీ. 72
క. ఆడె లన నాగడప లన, నాడెబ లన మొగిలుదొంతి కలరును భేళ్ళీ
మూఁడును వడగం డ్లంచును, వాడుదురు కవు లక్కరకల వాగీశనుతా. 73
క. వఱ పన నవగ్రహంబై, పరఁగు సురేంద్రధనురాఖ్య భాసిల్లుచునుం
డు రతనపువి ల్లనంగను, స్ఫురితగుణావేశ మాతృభూతమహేశా. 74
సీ. వాన యనంగను వర్షాఖ్య యగు నది విడువక పట్టిన జడి యనఁ దగుఁ
బసపస యను నది ముసు రనంగను మీఱు నల్పవర్షము సోన యనఁగఁ దనరుఁ
దూర జల్లనఁగను ధారాభిధానమౌఁ దనువైన నదియసూ చిను కనఁదగు
జలబిందునామంబు వెలయుం బొట్టు లనఁ దుంపర లన నల్పశీకరము లెసఁగుఁ
దుట్రయన మంచుఁ బోలిన తూరవాన వాన వెలిసియుఁ జూరునఁ బడిననీరు
బొట్లు వంగుళ్లు నాఁగ నట్లొట్లు నాఁగఁ బేరులు వహించు నౌర కర్పూరగౌర. 75
తే. అడ్డి యడ్డము మాయి కప్పడ్డపాటు, మఱుఁగు చాటోల మోలిమి మాటు మాఁత్ర
యనఁగ వ్యవధానమౌఁ గడియన గడంబు, నాఁగను ఘటాదికపిధానమౌ గిరీశ. 76
చ. నెల రెయివెల్గు చెంగలువనెచ్చెలి వెన్నెలగుత్తి చందు జా
బిలి చలివెల్గు చందురుఁడు వెన్నెలరాయఁడు చందమామ రే
పొలఁతిమగండు వేలుపులబోనము పుట్టుకచల్వజోతి చు
క్కలదొర లచ్చిజేనెడమక న్ననఁ జంద్రుఁ డగు న్మహేశ్వరా. 77
తే. బిల్ల బిల్లిక యనఁగను బింబ మొప్పు, సగము సాఁబాలు సావాలు సవము సామ
ర యనఁగాను సమాంశంబు ప్రణుతి కెక్కు, భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
ఆ. తోఁచుశకలసంజ్ఞ తునక తుండెము తుండె, తుండుతుంట పఱియ తునియ ముక్క
వ్రయ్య వ్రక్క వ్రస్ప బ్రద్ద బ్రద్దర పఱ్ఱె, యన సుగంధికుంతలాంబికేశ. 79
సీ. వెన్నెల *రేయెండ యన్నఁ జంద్రిక యొప్పు దగు సుషమాభిద జిగి యనంగ
సిరి చెల్వు చెలువము చెన్ను సొంపొప్పు సోయగము చాయ యనంగ నలరుఁ గాంతి
తే ఱనఁ దేటన మీఱుఁ బ్రసన్నత గుఱి మచ్చ మచ్చము గుఱుతు చిన్నె
లక్కనం బనఁగఁ గళం కానవా లడియాలమై బచ్చెన యనఁగఁ జిహ్న

* ప్రాచీనప్రయోగములందు రేయెండపదము బాలాతపార్థముననే చూపట్టుచున్నది.

మలరు మం చనఁగాఁ దుషారాఖ్య చెలఁగు, జల్లన యివం బిగం బీము చలిమిరి చలి
జలుబు సీ తివతాళింపు చలువ యివక, యనఁగ శీతంబు గుణిగుణాఖ్యలఁ దగు హర.
తే. చాయపెనిమిటి జముతండ్రి జగముకన్ను, తమ్మిచుట్టము మినురతనమ్ము ప్రొద్దు
ప్రాఁబలుకుటెంకి పచ్చగుఱ్ఱములరౌతు, వేవెలుం గన సూర్యుఁడౌ విధువతంస. 81
సీ. పరివేషనామంబు భాసిల్లుచుండును గుడి యనఁ బరిదినా గుడుసు నాఁగ
మినుకు తళుకు నిగ్గు మించు కళు కనంగఁ గిరణనామంబులై కెరలుచుండు
మెఱుపు డాల్మెఱుఁ గనఁ బరఁగును బ్రభ తగు దురవలోక్యప్రభ మిఱిమిడి యన
వెలయుఁ బ్రకాశంబు వెలుఁగు జోతి యనంగ నది మించనైన జగ్గనఁగ నొప్పు
నాతపాభిధ యెండ యం చనఁగ నెసఁగు నలర నీరెండ యీరెండ యనఁగ గించి
దాతపం బగు మృగతృష్ణ లగుచునుండు నెండమావు లనంగ బాలేందుమౌళి. 82
ఆ. వేఁడి వెచ్చ వెక్క వెట్ట వెచ్చన యన, నుష్ణసంజ్ఞ దగుఁ గదుష్ణనామ
మలరు గోరువెచ్చ నులివెచ్చ తనివెచ్చ, యన సుగంధికుంతలాంబికేశ. 83
తే. కఱు కనంగను రుట మనఁ జుఱు కనంగఁ, దీండ్ర మనఁ దీండ్ర యనఁగను దీక్ష్ణనామ
ధేయములు గాను జగతిని దేజరిల్లు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 84
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగను దిగ్వర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 85

కాలవర్గము.

సీ. తఱి తఱి పదను హదను సావి యదను నాఁ గాలాభిధానంబు గాఁ జెలంగు
నాయతి కారు కందాయ మనంగ జ్యేష్ఠాదిమాసచతుష్టయంబు దనరుఁ
గారు చిత్తడి తొలికారు తొలికరి నా వర్షర్తుసంజ్ఞయై పరఁగుచుండు
మంచుకా రనఁగ హేమంతర్తు దగు శిశిరర్తు వౌను జలికా రని యనంగ
నామని యనంగను వసంత మలరుచుండు వెలయు గ్రీష్మర్తు వేసవి వేసఁగి యనఁ
గవిజనదయాంతరంగ పుంగవతురంగ భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 86
తే. ఉష్మలిక యుష్మలిం పుబ్బు నుష్మ యుక్క, యుమ్మదం బావి యావిరి యుష్మలిక య
నంగ నూష్మాఖ్యలౌ నూట నా ద్రవోష్మ, పొలుచును వినంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
తే. ప్రతిపదాదితిథుల్ నాల్గుపాడ్యమి విది,య తదియ చవుతియనఁగఁ జెన్నలరుచుండు
బారసి యనంగ ద్వాదశి పరఁగు బూదె, యనఁ జతుర్దశి వెలయు సూర్యావతంస.
తే. పున్నమ యనంగఁ బూర్ణిమ పొలిచియుండు, నమవస యమాస యంచన నలరి యుండు
దర్శనామంబుగాఁ బ్రమథాధినేత, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 89

తే. ఒద్దనఁగ నాఁ డనంగను ప్రొద్దు నాఁగఁ, బొదలుచుండును దినము నాఁటిది యనంగ
దినభవముపేరు గాఁగను దేజరిల్లు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 90

క. ఎల్లియన రేపనం దగు, నెల్లికి నావలిది వెలయు నెల్లుండియు నా
నెల్లుఁడి కవలి దావలి, యెల్లుండి యనంగఁ దనరు నిందువతంసా. 91

క. నిన్నన మొన్నన నావలి, మొన్ననఁ బ్రకృతతిథిముందు మూఁడు వరుసగా
సొన్నఁగ సరిపడి వచ్చును, బన్నగకృతహార భక్తభావ్యశరీరా. 92

తే. పగ లనంగను బవ లనఁ బరఁగు నహము, పట్టపగ లన మధ్యాహ్నవాచక మగు
నాహ్నికాభిధ పగటిది యనఁగ నొప్పు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 93

సీ. సంధ్య యొప్పుచునుండు సంజనఁ బూఁటనఁ బుంటయంచనఁగఁబురంట యనఁగ
సాయంసమాఖ్యయై చనుచుండు మాపన మునిమాపనఁ బ్రదోష మొప్పుచుండు
రెయి రేయి రాతిరి రేతి రనంగను రజని పొల్చును నడిరాతిరి యన
నడిరేయి యనఁగఁ గాందారి మాందారిప్రొద్దన సరిప్రొద్దన నద్దమరెయి
యన నిశీథాఖ్య దగుఁ బ్రభాతాఖ్య దనరు, వేకువ యనంగ వేవినా వేగు నాఁగఁ
దెల్లవాఱఁగ ననుమాట తేజరిల్లు, భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 94

తే. గడె గడియనాఁగ ఘటికయౌ నదరు జాము, నాఁగ యామము దగునెలనాఁగమాస
మెసఁగు వత్సర మేఁడాది యేఁడు నాఁగ, భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 95

తే. నిరుడు నాఁగఁ బరుత్సంజ్ఞ పరఁగుచుండు, మీఱు మున్నేఁడు నాఁగఁ బరారినామ
మలరు నియ్యేఁడునా నైషమార్థ మగుచు, నాద్యసమమగు నేఁడునా నబ్జచూడ.

తే. అన్యదినసంజ్ఞ యొక్కనాఁ డనఁగ వెలయు, దానిమునువెన్కదినములుదనరునుదొలి
నాఁ డనంగను మఱునాఁ డనంగ వరుస, భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 97

సీ. దుమగతి కేతునా ధూమకేతువు దోఁచు వెలయుఁ ద్రుంగు డనంగఁ బ్రళయసంజ్ఞ
దోస మనంగను దోసఁగు దొసంగునాఁ గసటునాఁ బాపంబుగాఁ దనర్చు
దమ్మమం చనఁగను ధర్మంబు విలసిల్లు హర్షాభిధ చెలంగు నరుస మనఁగ
సంతసమం చన సంతోసమం చన నలరు సంతోషంబు వెలయు సుగము
హాయి సుకము సుమాళమం చనఁగసుఖము క్షేమ మగు లగ్గు లెస్స మేల్సేమ మనఁగ
సకిన మనఁగను విలసిల్లు శకునసంజ్ఞ గొన! మనంగను గుణముగాఁ దనరు నభవ. 93

తే. చేటు చేట్పాటు గీడ్పాటు చెట్ట కీడు, సేగి చెడిది సిలుగునాఁగఁ జెలఁగు నశుభ
మలరుఁ గట్టిఁడి బవిసి దయ్యము బైసి, కట్టడి యనంగ నియతిగాఁ గాలకంఠ. 99

ఆ. ఒప్పు హృదయసంజ్ఞ యుల్లంబు మది డెంద, మెడఁద యెద్ద యాద యెద మనసనఁ
బుట్టు పుట్టువ యనఁ బొలుచు జన్మము సుహృ,దయము నెమ్మివియనఁదగు మహేశ.

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగఁ గాలవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 101

ధీ వ ర్గ ము.

తే. బుద్ధియం చన వెలయును బుద్ధిసంజ్ఞ, తెలివి యనఁగ నెఱుక యనఁ దెలివిడియనఁ
బరఁగు జ్ఞానంబు వగపన వగయనఁ దల,పోఁత యనఁ జింత యా మాతృభూతలింగ.
సీ. అతివిచారణసాజ్ఞ యలరు నెవ్వగ యన ననుమాన మొప్పగు నంచన యనఁ
దారకాణ యనంగఁ దనరుఁ బ్రమాణంబు తరకటిం పనఁగను దర్కమెసఁగు
సందియమం చన సందేహమై తోఁచు బరఁగు సంకేతంబు బస యనంగ
దిట్టమం చనఁగఁ గన్నట్టి నిర్ణయముగ బవిరి బన్మెర యన భ్రాంతి చెలఁగుఁ
బంత మనఁగను బద్దు నాఁ బ్రతిన యనఁగనలరును బ్రతిజ్ఞవిన్నాణ మనఁగ నేరు
పనఁగ విలసిల్లు విజ్ఞానమగు నెఱుంగమి యన నజ్ఞాన మద్భుతమిహిరభూష. 103
సీ. ఇయ్యకో లొప్పికో లీకోలు మైకోలు మేకోలు సమకోలు మేను డొడ్డఁబ
డిక యొడఁబా టనుట కనుపట్టుచునుండు సమ్మతిపేరు గోచరము వెలయు
నగ్గమం చనఁగను నగపా టనంగను గోచరత్వంబుగాఁ దోఁచియుండు
నొగ రనఁ దొగ రనఁ దగును గషాయంబు చవుఁ దీపు తియ్యన యన మధురము
లవణ ము ప్పుప్పన యనఁ జెలంగుఁ గాటు, కారమొట్రొట్రనయనంగఁ గటువు వెలయు
నమరుఁ దిక్తము చేఁ దన నామ్ల మొప్పుఁ, బులుసు పుల్లన యన మాతృభూతలింగ.
క. ఉప్పిడి యనఁ జప్పిడి యనఁ, జప్పన యన నలవణాఖ్య చను రసనామం
బొప్పుఁ జవి చవు రనంగఁ గ,ఱుప్పాలకభావ్యదేహ గోపతివాహా. 105
ఆ. కంపు గబ్బు గవులు గందంబు వల పన, గంధ మొప్పు సురభి కమ్మన యన
నడరుఁదావి యనఁగ నామోదమై తోఁచుఁ,గలుము నాఁగఁ గలుషగంధ మభవ.
ఆ. వెగటు వేదు నాఁగ వికటగంధం బొప్పుఁ, బుస్తు బూజు నాఁగఁ బూతిగంధ
మలరు గదురు నాఁగ నగును విస్రాఖ్యయై, మహితగుణసమేత మాతృభూత. 107
సీ. వన్నె వన్నియ యన వర్ణంబు విలసిల్లుఁ దెలి తెల్ల తెల్లన తెలుపు వెల్ల
వెల్లన వెలి నాఁగ వెలయును శుక్లంబు చామనచాయ నా శ్యామ మొప్పుఁ
గఱి కఱ్ఱి కాఱియ కఱియ నల్లన నల్పు కప్పు కం దనఁగను నొప్పుఁ గృష్ణ
వర్ణంబు పచ్చన పచ్చ పసిమి నాఁగఁ బీతవర్ణం బగు వెలయు నళిది
యన హరిద్రాభ పాటలాఖ్యలు చెలంగుఁబల్ల యనఁ బస్సియనఁగను బయ్యయనఁగఁ
గావి జా జెఱ్ఱన యెఱుపు జేవురు తొవ రనఁగ రక్తాఖ్య వెలయు సూర్యావతంస.

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగను ధీవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 109

వాగ్వర్గము.

తే. వాకునా భాషయనా నఱవమ్ము తెనుఁగు, కన్నడం బన మఱి యిట్లు కొన్ని దేశ
భాషలై యొప్పఁ గఱవనాఁ బలుకు నాఁగఁ, బోల్చు భాషితమై మాతృభూతలింగ.

సీ. నుడుగు నుడువు నుడి నుడికారము నొడువు నొడి నొడికారము నొడుగు నాఁగఁ
బద మొప్పు మాటన వాక్యమై యొసఁగు వాకొనుటయం చనఁగ వాక్రుచ్చుట యన
వచనంబు విలసిల్లుఁ బలుకరింత యనంగ వాచకసంజ్ఞయై వఱలుచుండు
మినుకు నాఁగను సూక్తి దనరును జదువునా విద్యాభిధానంబు వెలయుచుండుఁ
బ్రాఁజదువు ప్రామినుకు నాఁగఁ బరఁగు వేద మట్టమనఁ గాండసంజ్ఞయై యలరుచుండుఁ
బన్న మనఁ బ్రశ్నమై తగుఁ బనస యనఁగఁ, బోల్చును దదంశమై మాతృభూతలింగ.

సీ. వక్కాణ వక్కణ వైన మనంగను వ్యాఖ్యానసంజ్ఞయై వఱలుచుండుఁ
గత యన కథతోఁచు గాథయా జోలినాఁ గబ్బ మనంగను గావ్య మెసఁగుఁ
సందర్భసంజ్ఞయై చనును గైకట్టన సమసక మన సమాసంబు చెలఁగు
నానొడి నాఁగను నానుడి నాఁగను సుబ్బు నాఁగను జనశ్రుతి దనర్చుఁ
బొలుచుఁ దద్భేదమై పొక్కు పోవడి యన వార్త సుద్ది యనంగను బరఁగుచుండుఁ
బేరునా నామ మలరును బిలుఁపు చీరు డనఁగ నాహ్వాన మమరు సూర్యావతంస.

సీ. పేర్కొనుట యనంగ వెలయు నామగ్రహణంబు వాదనఁగ వాదంబు చెలఁగు
వావా ఒనంగను బరఁగు నుపన్యాస మెత్తు జిత్తనఁగ నింపెసఁగు యుక్తి
మందట యనఁగను మందలిం పనఁగను, వ్యవహారసంజ్ఞయై పరఁగుచుండుఁ
జాటువ యనఁగను జను నుదాహరణంబు తిట్టునా శాపంబు తేజరిల్లు
నొట్టు నాఁగను శపథాఖ్య యొప్పుచుండు దీవన యనంగ నాశీస్సు గా వెలుంగు
నడుగుట యనంగఁ బ్రశ్నయై యలరుచుండుభూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. మాఱుమా టనఁగను మఱుమాట యనఁగను, బదులుమా టనఁ బ్రతివాక్య మొప్పు
మిథ్యాభియోగంబు మీఱుచు వఱుకనఁ బొలుచుఁ బ్రణాదంబు బొబ్బరింత
యనఁగ బొబ్బెట్టు నాఁగను బొబ్బ యనఁగను యశము విరాజిల్లు నసమున్నంగ
నగ్గింపనం గొనియాడుట యనఁగను గైవార మనఁగఁ బొగడ్త యనఁగఁ
బొగడిత యనంగఁ బొగడు నాఁ బొగడిక యన మెప్పునా మెచ్చు నాఁగను మీఱునుతి
గోసన యనంగ గోసునా ఘోషణ మగుఁ భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూలింగ.

సీ. రట్టు రట్టడి రవ్వ రద్ది ర ద్దుప్పత రంతు గొహారు గోర పన వెలయుc
నాఘోషణసమాఖ్య యాడిక యేవ మీసడ మీసడింపు తెగడు తెగడిక
యాఱడి యవసడి యగ డొారు దూఱుదూరు దిసంతు సడి రోయి రోఁత రొచ్చు
నేగింపు సెగ్గెము సె గ్గెవగింపు నా నపవాదసంజ్ఞ యై యలరుచుండు
మొఱ్ఱయన మొఱయనఁగ వాపోకయనఁగఁ గూయినాఁగూఁతనాగ నా క్రోశ మొప్పు
గొసరునా ననులాప ముల్లసిలుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 115
సీ. రోఁజుడు రొంజుడు రొద్దుడు రొంతుడు రొల్లుడు రజ్జు ప్రేలుడు పలుము ప
లవరింపుపైజు ప్రల్లదము వదరు వదావళి బజారము నాఁగఁ జెలఁగనాఁ బ్ర
లాపాభిధ బతిమాలడ మన మిడు కన వన రన వన పన వనట యనఁగ
వాచారపం బన వాచరం బనఁగను దేవురిం పనఁగను దేవు రనఁగ
బరఁగుఁ బరిదేవనము కచ్చె పగటు కంటసమ్ము నాఁగను విప్రలాపమ్ము చెలఁగు
నటమట యనంగ నపలాప మలరుచుండు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. తనరు చె ల్వనఁగఁ గృతప్రశంసాభిధ మొసగెస గుసగుస ముచ్చట యన
సల్లాపసంజ్ఞలై యుల్లసిల్లుచునుండు సెగ్గునా రుశతిపే రెసఁగుచుండు
సాంత్వనసంజ్ఞయై చనుఁ దీయ మనఁగను నిష్టోక్తి భాసిల్లు నిచ్చక మనఁ
గరుకు కరుసు కారు కారొడ్డెము పరుసు పరుసన యనఁగ నిష్ఠురము వెలయుఁ
దొొచ్చెము తుటార మనఁగను దుచ్ఛవచన మొప్పు గెంటెన మన స్ఖలితోక్తి సంజ్ఞ
ద్రాబ యనఁగ నసారోక్తి దనరుచుండుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. ఒడ్డారమం చన నొరగొడ్డె మనఁగను సడుగునా వక్రోక్తి యడరుచుండుఁ
జతురోక్తిసంజ్ఞయై చనుఁ జదురం చనఁ ద్వరితోక్తి వెలయుచు బద రనంగ
గ్రచ్చు కొతుకు నాఁగ గ్రస్తాఖ్య విలసిల్లు సోల్లుంఠనం బొప్పు నుల్లస మన
బూతునా బూమెనా బూకనా బూటక మ్మనఁగను వేడబ మనఁగఁ గొడిమె
యనఁగను నబద్ధసంజ్ఞయై యలరుచుండు•నిజ మనఁగ నిక్కువం బన సిక్కె మనఁగ
నేటు నాఁగను సత్యంబు నెగడుచుండు మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత.
ఆ. జల్లి బురుడ బొంకు పొల్లు దబ్బఱ కల్ల, డబ్బు తక్కుటక్కు తవళి తవళి
తసుకు నసుకు దుద్దు తటవట తవ తవ, సట హుళిక్కి నా నసత్య మధవ. 119
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీ పేరఁ జేయఁబడిన, బరఁగు శాశ్వతముగను వాగ్వర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 120

శబ్దాదివర్గము.

సీ. మ్రోఁత నాదు రవళి మ్రోఁగుడు వాఁగుడు సద్దులి వలికిడి చప్పు డలుకు
డనఁగ శబ్దం బొప్పు నతిదారుణధ్వని ఱంపన ఱంతన ఱంపి యనఁగఁ
గ్రం దన విలసిల్లు గలకలధ్వని దోఁచు నలబలం బన హాళాహాళి యనంగ
గొల్లన గోల కన గెల్లన రొద యనఁ దనరు దిముకునా మృదంగరవము
వెలయుం నార్తారవంబు గీపెట్టు నాఁగఁ గంఠనినదాఖ్యయొలుఁగునాఁగను జెలఁగు
నదియ సూక్ష్మతరంబుగానైనఁ బరఁగు నీరెలుం గటం చనఁగ బాలేందుమౌళి. 121

సీ. ఆర్తకంఠరవాఖ్య యలరు నేడు పనంగ వెలయు ఖేదధ్వని ములుగు నాఁగ
గగ్గునా వెలయు గద్గదిక డగ్గుత్తిక యనఁగ గద్గదకంఠ మలరుచుండుఁ
దత్సాధుకృద్ధ్వని దనరును గ్రేటన ఱంకెనా వృషభవిరావ మొప్పు
నఱపు నాఁగఁ బశుకంఠారవంబు చెలంగు శునకారవము మొఱు గనఁ దనర్చు
నూళ యన జంబుకధ్వని యొప్పు నీల యనఁగఁ దస్కరసంకేతనినద మెసఁగు
జలవిహృతికాలశబ్దంబు వెలయు నోల యనఁ బ్రతిధ్వనిమఱుమ్రోఁతయనఁదగుభవ.

తే. పాట యనఁగను గానాఖ్య పరఁగుచుండు, నాలతి యనంగ నాలప్తి యలరుచుండుఁ
దద్విశేషాభిధానముల్ దనరు నేల, జోల సువ్వాల యనఁగను సోమభూష. 123

క. చరచర యన బిరబిర యన, జరజర యన నిట్లు కొన్ని శబ్దానుకృతుల్
పరఁగుచు నుండును జగతిని, స్ఫురితగణావేశ మాతృభూతమహేశా. 124

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగుచుండును శబ్దాదివర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 125

నాట్యవర్గము.

సీ. వీణె వీణియ యన వీణాఖ్య రాజిల్లు వాయింపు నా దన వాదన మగుఁ
గొడుపునా విలసిల్లుఁ గోణాభిధానమై యొళవు నాఁగఁ బ్రవాళ మొప్పుచుండుఁ
గలివెయం చనఁగను గకుభంబు విలసిల్లుఁ దంతి యనంగను దంత్రి వెలయుఁ
నలరును గుబ్బకాయ యన నలాబువు బఱిసిన మనఁగఁ దద్బంధన మగుఁ
బరగు నుపవాహనామంబు బిరడ యనఁగ సారె మెట్లన సోపానసంజ్ఞ దనరు
మేరు వనఁగను విలసిల్లు మేరుసంజ్ఞ భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 126

సీ. దండె దండియ యన దండవాద్యం బొప్పు దంబురా యనఁగను దుంబుర దగు
డక్క ఢక్కి యనంగ ఢక్క విరాజిల్లు నావజం బననొప్పు నావజంబు

డవిణ యం చనఁగ నుల్లసిల్లు డిండిమ[illegible] డమరుగం బన[illegible] డమరు వెసఁగుఁ
దమ్మటం బనఁగను దమటం బనంగను దమ[illegible]ంబు [illegible]చుండుఁ
దుశు మనంగను దముకునా గిడియ యనఁగ [illegible] బనఁ దద్భిదనామము లగు
డోలు నాఁగను విలసిల్లు డోలపేరు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 127

సీ. డుబుడక్క యనఁగ బుడుబుడుక్క యనఁగ హుడుకునాఁ దనర్చు హుడుక్కపేరు
గుమ్మెత యనఁగను గుంభవాద్యము దోఁచు మద్దెల యనఁ దగు మర్దళంబు
జమళిగ యం చన యమళిక విలసిల్లుఁ బంబ యం చనఁగను బణవ మెసఁగుఁ
బరఁగుచునుండు డంగురు మన రుంజనా వీరాణ మనఁగను వీరణంబు
కవడె యన నురుమ యనఁగఁ గరిడియనఁగఁ దప్పెటయనంగ వాద్యభేదములు చెలఁగుఁ
దనరుఁ జయ్యంకి కైముడి యనఁగఁ దాళ ముజ్జ్వలత రాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. చిటితాళ మనఁగను జెంగునా జేగంట యన వాద్యభేదంబు లలరుచుండుఁ
గాళె కాళ యనంగఁ గాహళి విలసిల్లు బూరుగ యం చన బూరువనఁగఁ
గాహళీభేదముల్ గ్రాలుఁ బిల్లనగ్రోవి వాసెగ్రో లనఁగను వంశనాళ
మలరు నాగస్వరం బగు నాగసర మన గంట యనంగను ఘంట యొప్పు
సుతియనఁగఁ దిత్తియనఁగను శ్రుతిదనర్చు నాటకత్తెయనంగను నాటరియనఁ
బాతర యనంగ నర్తకి పరఁగుచుండు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 129

సీ. ఆటయం చనఁగ నాట్యం బొప్పుఁ గోలాట మనఁగ హల్లీసకం బలరుచుండు
నాట్యభేదంబుల నామము ల్దనరు జక్కిణి గుజరాతి పేరణి లనంగఁ
గంటయం చనఁగను గట్టర మనఁగను నాట్యబంధం బొప్పు నాట్యయోగ్య
శబ్దసంతతి పేరఁ జను జతులం చన సుగ్గళిం పనఁగఁ దదుక్తి వెలయుఁ
గోపు లన సారు లనఁ దీరుకు లన వెలయు నాట్యగతిభేదముల పేళ్లు నాగవాస
మనఁగ బోగపుచెలువగుం బైనమేళ జతకుఁ బేరై చెలంగును జంద్రచూడ. 130

సీ. మాతంగనాట్యనామం బగుఁ జిందునా దరు వనంగను ధ్రువ వదనరుచుండు
గరగరిక యన సింగార మనంగను శృంగారనామంబు చెలఁగుచుండు
బీర మనంగను వీరము విలసిల్లు నక్కటికం బన నక్కన మన
నిబ్బరిక మనఁ గనికరంబనంగను గారుణ్యసంజ్ఞ యై మీఱుచుండు
నగవు నవ్వు కేరింతనాఁ దగును హాస మలఁతినగ వన లేనగ వన ముసిముసి
నగ వన ముసినగ వనఁ జిర్నగ వన నెలనగ వన స్మితంబు రాజిల్లు నాగభూష. 131

సీ. వెఱుఁగు నాఁగను విక్రుతంబు విలసిల్లు నాశ్చర్యసంజ్ఞ యై యలరు సోద్య
మచ్చెరు వక్కజ మబ్బురపాటబ్బ మరు దరిది వెగడు వెఱఁగు సోద్దె

ము తటకాపాటునాఁ బొలుపారుచుండును నిర్భరాశ్చర్యంబు నివ్వె ఱనఁగ
ఘోరాభిధానంబు గోర మనంగను బెట్టిదం బనఁగను వెలయుచుండు
గోరగింత యనంగను ఘోరత దగు సిగ్గునా లజ్జ యనఁగను సిబ్బితి యన
నాన యనఁ బుచ్చడీ కనఁగాను లజ్జ బొలుచుఁగడధర్మియానొక్కపాంతనభవ.
సీ. తల్లడింపు తలఁకు తల్లడము తలరు జళుకు జంకెన జంకు జడుపు జాలి
పుయిలోట జలదరింపు దిగులు వెఱ పళ్కు వెఱ యుత్తలము బీతు బెదరు బెగ్గ
లుట యంజిక యుంవిల యటన నధృతి యగు ముఖభీతి దగు మొగమో టనంగ
నద రన భయచలనాఖ్యమై విలసిల్లు గరువము పొగరు కావరము గెబ్బ
త్రుళ్లు క్రొవ్వు తిమురు త్రుక్కు మల్లరమ్ముపోతరం బేపునా గర్వ మొప్పుచుండు
నాము నాఁగ విరాజిలు నాకరంబు పుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 133
సీ. మన్నన మన్నిక మన్నిం పనంగను బహుమానసంజ్ఞమై పరఁగుచుండు
నలు చన నెల్లిద మనఁ జౌక యనఁ దిరస్కారంబు రాజిలు నోరు పనఁగ
సైరణ యనఁగను సైఁపు డనంగను దాలిమి యనఁగను దాల్మి యనఁగఁ
దాళిక యన క్షాంతి దనరారు నోర్వమి యన నీరసం బన నీరస యన
నీసునా నూదనాఁ దగు నీర్ష్య వేర మనఁగఁ బగ టన నొంటమి యనఁ బగయన
నొప్పమి యనంగఁ గంటునా నొప్పు వైర ముద్ధృతకురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 134
సీ. ప్రతివైరనామంబు పరఁగు సూ డనఁగను గరకరి చలము మచ్చర మనంగ
మాత్సర్యసంజ్ఞలై మనుఁ జుమ్మకుడ జాలి చూకురు కస్తినా శోక మొప్పఁ
గన లన బైడాల మనఁగను గసు పనఁ గినుక యనంగను గిన్క యనఁగ
నలుక యనంగఁ జిం దనఁగఁ గాంతాళ మనఁగ రోస మనఁగఁ జిందఱ యనంగఁ
గన రనంగను గస రనఁ దనరుఁ గోప ముదియె చుఱుకైన రవరవ యనఁగ వెలయుఁ
బ్రణయకోపంబుపాలయల్కయనఁదనర్చు మోఁడియనఁగోపమానంబుపొలుచునభవ.
సీ. తనరు వేళాకోళ మనఁగఁ ద్రిక్క యనంగ రిమ్మ యనంగను రింబ యనఁగ
వెట్టి యనంగను బిచ్చి యనంగ నున్మాద మనంగ నున్మాదసంజ్ఞ
యాలుడి యనఁగను శీలంబు విలసిల్లు బత్తి యనంగను భక్తి చెలఁగు
నెయ్యము నెయ్యమి నెమ్మి నేస్తము నెన రెలమి మే లూ్కరిమి చెలిమి యరితి
బాళి ప్రేముడి మచ్చిక మక్కువ యనఁ బ్రేమ దోఁచును దీరని ప్రేమ యైన
మరులనఁగఁజెల్లువలపునాఁబరఁగుచుండుయువయువతిసంభృతప్రేమ యుగ్రమూర్తి
సీ. అర్మిలి యంచవ నరులు నా నర్లన వాత్సల్యసంజ్ఞమై పరఁగుచుండు
నిచ్చ కాయువు కోర్కి యేఁకట కోరిక యాస యంచనఁగఁ జెన్నలరు గాంక్షఁ

యర్థాశ విలసిల్లు నడియాస యనఁగను నంగలార్పం చన నంగద యన
నెంజిలి యనఁగ మనికితం బనఁగఁ దుండుడు కనం దగు మనోవ్యథకు సమాఖ్య
తలఁ పనంగను స్మృతిపేరు దనరుచుండు స్మృతివిశేషంబుసోదె నాఁ జెలగు మఱపు
మఱకువ యనంగ విస్మృతి పరఁగుచుండు నగ్గలిక యన నుత్కర యలరు నభవ.

సీ. హాళి జతన మన నడరు నుత్సాహంబు కపటాఖ్య విలసిల్లు గబ్బిగారు
గబుసు కైపు కిటుకు కౌడు డబ్బు కవుడు డంబనంగ నపదేశంబు వెలయుఁ
గొపము నెవ మనంగ నిష్కపటాభిధ నిక్కవు డంచన నెగడుచుండు
నేమఱుపాటన నేమఱిక యన మోన మనఁ బరా కనఁ జనుఁ బ్రమాద
మెచ్చరిక యెచ్చరిం పేవ యేద పదిలము హావణిక పోణిమి యన నొప్పు నవధాన
మలరు వేడ్కన వేడుక యనఁగ వెంట మనఁగను గుతూహలంబు సూర్యావతంస.

సీ. బిత్తరము కులుకు బెడకు వెళుకు గునుపు గొనబు మురిపము మురువు సొగసు
నిక్కు మిటారింపు నీటు మిటారము టెక్కు తెక్కర మెప్మె టెక్కు టీకు
హొరఁగు చెన్నెపార పొయ్యారము బులుపు హొయ లనఁగ విలాస మొప్పుచుండు
నవ్వయి మై యేతదర్థంబునందలి లలి యన నొకశబ్ద మలరుచుండు
శ్రేణి యన దచ్చన యనంగఁ గేరడ మన గేలియన మేలమన మందెమేల మనఁగ
నాట యనఁ ద్రస్తరి యనఁగ హాళియనఁగఁ బొలుచుఁ బరిహాసములు మాతృభూతలింగ.

సీ. త్రుళ్ళాట గొండ్లినాఁ దోఁచును గ్రీడాఖ్య యదిమించఁ దగుఁ జెరలాట మనఁగఁ
జను సహక్రీడాఖ్య సయ్యాట మనఁగ సయ్యాట యనంగ సైనాట యనఁగఁ
జెమరు నాఁ జెమట నా స్వేదంబు విలసిల్లుఁ బరఁగుఁ గొం చనఁగను ముఱికి చెమట
ఱిచ్చపాటనఁగను ఱిచ్చ నాఁ బ్రళయమా నొప్పు సంభ్రమసంజ్ఞ యుత్తలంబు
తమకము తహతహ తమి తత్తఱము చిడిముడి తరితీపు త్తలమ్ము చిడిముడిపాటు
నాఁగఁ దనరారు హిక్కకు నామ మగుచు వెక్కనంగ వెక్కిలియన వేదవేద్య.

సీ. పులక లనంగను బులకర మనఁగను గగ్గురనంగను గగుఱనంగ
గరుదాల్పనంగను బరఁగు రోమాంచంబు గొఱలు రోదన మేడ్పు గోడు నాఁగ
నావలింత యనంగ నావులింత యనంగ జృంభణసంజ్ఞయై చెలఁగుచుండు
గాత్రవినామంబు గనుపట్టు నీల్గ నఁదుమ్ము నా క్షుత్సంజ్ఞ దోఁచుచుండుఁ
జనుఁ బడక పవ్వళిం పనఁగను శయనము నెగడుఁ గూర్కన నిదుర నా నిద్దురనఁగఁ
గరుకనఁగ నిద్ర తూఁగు తందర యనంగ మనును నిద్రావిశేషంబు మాతృభూత.

సీ. గుఱక యనంగను గుఱుపెట్టనంగను శోభిలుచుండును సుత్తరవము
కల యన స్వప్నాఖ్య వెలయుఁ నిక్కలయన నిశ్చయస్వప్నంబు నివ్వటిల్లుఁ

గలవరిం పనఁగను గలవరింత యనంగఁ గలవర మనఁగను గళవళ మన
స్వప్నభాషణముగా జరుగుచుండును మేలుకొంట యనఁగ మేలుకంట యనఁగ
మేలుకాంచుట యనఁగను మెలఁకువయన నుపవడమనంగ నవబోధమొప్పు భ్రుకుటి
యలరు బొమముడి యన స్వభావాఖ్య చెలఁగు సాజ మోజ యనంగను జంద్రచూడ.

సీ. జీరుకు నాఁగను జీరుకుపాటునాఁ దొట్రుపా టనఁగను దొట్రు నాఁగఁ
దొట్రిలుట యనంగఁ దొట్రగిల్లుట యన స్ఖలనసమాఖ్యయై వెలయుచుండు
జాఱుడు జరుగుడు జాఱుపు జాఱన గళనంబు దనరును వలి వలిపిరి
వడఁ కనఁ గంపాఖ్య యడరును వడవడఁ కన నతికంపంబు దనరుచుండుఁ
బరఁగుఁ బబ్బము పండుగ పండు వనఁగ నుత్సవము తద్విశేషంబు లొప్పుఁ దేవ
తంతు సాకము నంపు జాతర కొలు వన వెలయు సివమన దేవతావేశ మభవ. 143

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ నాట్యవర్గమిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 144

పాతాళభోగివర్గము.

సీ. పాతాళనామంబు పాఁపజగ మనంగ నేలయడుగనంగ నెగడుచుండు
బిలనామధేయంబు బెల మనంగ సొరంగ మనఁగ సొరంగయం చనఁగ నొప్పుఁ
దూము తూ టనఁగను దూపర మనఁగను దొండి నాఁ జిల్లి నాఁ దొలి యనంగఁ
గన్న మనంగను గనుమ యనంగను గ్రంత యనందగుఁ గందరంబు
సరియ యన గండి యనఁగను సరెయనంగ బడిలియన దుంక మనరంధ్ర మడరులాఁగ
బొఱియ బొట్టె కలుగు బొక్క బొందయనఁగఁబొలుచుగర్తంబు శ్రీమాతృభూతలింగ

సీ. గాఁతము గవి యన ఖాతంబు కంటకావరణఖాతము తగు వది యనంగ
లొట్ట లొటారము లొత్తయం చనఁగను శోభిల్లుచుండును సుషిరసంజ్ఞ
చీఁకటి యిరులునాఁ జెలువొందు నంధకారము పేరుగా సంధతమససంజ్ఞ
కటికిచీఁకటి యనఁగను దనరారును జిమ్మచీఁకటి మునిచీఁకటి ముఱి
చీఁకటి మసక ముఱిముఱిచీఁకటి యన నవతమసనామధేయమై యలరుచుండు
నాగముల పేరు వెలయును నాగు లనఁగ భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 146

సీ. తగు సీదరపుపెద్ద తడవులనిడుపడు పాపఱేఁ డన శేషఫణికి సంజ్ఞ
కొండచిలువ యన గోనసుం బగుఁ బెనుబాము నా నజగరాహ్వయము వెలయు
నీరుపా మనఁగను నీరుకట్టె యనంగ జలభుజంగము పేరు చెలఁగును మను
దిండియం చనఁగను డుండుభం బగు నాగుఁబామనఁ ద్రాఁచన ఫణి దనర్చుఁ
జెలఁగు సర్పభేదంబులు జెఱ్ఱి పెంజర పసిరికపా మనంగ క్షుద్రాహిసంజ్ఞ
తుట్టెపురుపనిపల్కఁగఁ దోఁచియుండుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

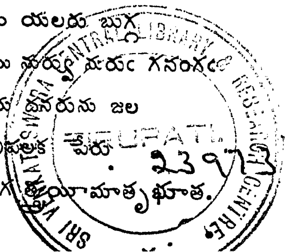
సీ. పడగదాలు పనంగఁ బా మన విసదారి యన గాలిదిండియం చనఁగఁ జిలువ
యనఁగ సర్పసమాఖ్య లలరు నాహేయమాఁ బాముది యనఁగను బాఁపది యనఁ
గుప్పస మనఁగను గుబుసం బనంగను గంచుక నామంబుగాఁ జెలంగుఁ
బడిగెనాఁ బడగనా స్ఫట దనరారు విసముసాఁగఁ జిలు మనఁ జను విషంబు
వ్యాళసంగ్రాహినామమై వఱలు గారడీఁ డనంగను బాములవాఁ డనంగ
గారడి యనంగ హా స్తసంగతకురంగ భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 148
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుంకతనఁ బరఁగుఁ బాతాళపన్నగవర్గ మిట్లు
సైగొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 149

న ర క వ ర్గ ము.

సీ. బిద్దె బిస్త యనంగ వెలయు దుర్గతి వంత గాసి వెతారము కారియ వెత
బాలి నొగులు నొప్పి బాద నెగులు నొవ్వి వందురు దురపిల్లు కొందలంబు
సలుపు నోవి యనంగఁ జను వ్యథయేపనా నదనంబు దగుఁ గుక్క డదుము డొత్త
డ మ్మొత్తు నాఁ బీడనమ్ము విరాజిల్లు వెట్టి యనంగను విష్టి దోఁచుఁ
జోద పల్లట మల్లట చోదుమ బడప యిడు మగబాటు బా మనఁ బరఁగుఁ గష్ట
మామనస్యంబు బిడ్డకు ట్టనఁ దగు దిను కనఁగ గుదవేదనంబుగాఁ దనరు నభవ. 150
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుంకతనఁ, బరఁగు నిచ్చలును నరకవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 151

వా రి వ ర్గ ము.

క. వననిధి యొప్పారు బ్రాయే, అన మున్నీ రనఁగఁ గడలి యన సంద్ర మనం
గను బాలవెల్లి యనఁగా, వినఁబడుసౌ క్షీరజలధి వృషభతురంగా. 152
తే. మొగులువిరి నీరు నాఁగను దగు జలంబు, మీఱును హిమాంబుసంజ్ఞ పన్నీ రనంగఁ
బచనయోగ్యజలాభిధ పరఁగుచుండు, నెస రనంగ నఖాంకవక్త్రేందుచూడ. 153
సీ. కర డన గడ లనఁ గర యనంగఁ దరంగ యనఁ దరఁగయనంగ నల యనంగఁ
దెర యనంగను వీచి పరఁగును సుడి యన నావర్తసంజ్ఞ యై యలరు బుగ్గ
యన బుద్బుదం బొప్పు మను బొట్టనఁగ బిందుపరఁగు ఫేనము నురువ నురుఁ గనంగఁ
దూపరాణ పుటమ్ము తూ మొప్పరము జలదారియం చనఁగను మనరును జల
నిర్గమము తన్ముఖంబున నీటితోడ వచ్చుతృణములఁ జొరనీనిపలక పేరు
లాఁపరా యంచు జనులు పల్కఁగను వెలయుమాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత.

సీ. తట్టన దరి యనఁ దనరును దీరాఖ్య దనరును బార మద్దరి యవతల
నాతల నావల నవ్వల నవ లన మీఱుచునుండును బార సంజ్ఞ
యిద్దరి యీవల నివ్వల నివల నీతల నివతల యన నలరుచుండు
దీవి లంక యనంగ ద్వీపంబు సికతాఖ్య యిసు మన నిసుకనా నెసఁగుచుండుఁ
దద్విశేషంబు నెరసునాఁ దనరు నసలు రొచ్చు వం డడు సుబ్బలి రొంపి బురద
యుమ్మలి యవుజు చవుడు నా నొప్పుఁ బంక మార్యచిత్తరిరంస సూర్యావతంస.
ఆ. పఱవ పఱద వఱద పఱలి పఱత వఱ్ఱు, నాఁగ నిటు ప్రవాహనామ మొప్పు
వెల్లి వెల్లువ యన విలసిల్లు నధికప్ర, వాహనామముగఁ జెవందిలింగ. 156
సీ. ఓడ నావ యనంగ నొప్పుచుండుఁ దరణి పడవయం చనఁగ నల్పతరణి దగుఁ
గల మనఁ బోతాఖ్య గనుపట్టుఁ బుట్టినా నరిగోలునాఁ గోల మలరుచుండుఁ
దేపనాఁ దెప్పనాఁ దేటిక యనఁగను బ్లవనామధేయంబు పరఁగుచుండు
నుప్లుత యవసాదిశోక్తియై విలసిల్లుఁ దొట్టినాఁ దొట్టునాఁ దొట్టువ యన
నబక యన నగప యనఁగ నభ్రిదోఁచు ద్రోణియగు దోనె యనఁగను స్రోత మెసఁగు
జాలు నాఁగను విలసిల్లు గూడ యనఁగ జలసముత్క్షేపపాత్రంబు చంద్రమౌళి. 157
సీ. మాలిమికాఁ డనఁ బీలికాఁ డన నోడవాఁ డన నావికాహ్వయము చెలఁగు
నచ్చిన మన నచ్చు మనఁ దేరినదియన నలరుఁ బ్రసన్నాఖ్య కలఁత యనినఁ
గలఁగినది యనంగఁ గనుపట్టుఁ గలుషంబు కాలుష్య మెసఁగును గలఁక యనఁగ.
వెలయుం లోఁ తనఁగ గంభీరము పల్లము నవుకుఁ బల్లనఁగ నిమ్నంబు దనరు
మెట్ట యన మిఱ్ఱునాఁగను మెండు నాఁగఁదోఁచు నుత్తాననామంబు తూలికాఁడు
జాలరి యనంగఁ గైవర్తసంజ్ఞ పరఁగుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 158
సీ. వల యన జాలంబు పరఁగుఁ జాల యనంగఁ దనరుచునుండుఁ దత్సదృశసంజ్ఞ
తద్భేద మొప్పు నూతనఁ గువేణిచెలంగుఁ గొడిమె యం చనఁగను బడిశ మెసఁగు
గాలమం చనఁగను గనుపట్టు మీను మ చ్ఛెము చేప యనఁగ మత్స్యము తనరుఁ
చాఱ చోఱ యనఁగను బరఁగు రాజీవంబు గెండె యం చనఁగను గండకంబు
తూల యనఁ దూర యనఁగను దోఁచు ఝషము వాలసిపమూనువాలుగువాలుగ యన
బేడిస యనంగ గుల్మము వెలయుఁ బ్రోష్ఠ మొట్టయన మీఱు శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. కొఱ కొఱ్ఱ యనఁగను బరఁగుఁ బాఠీనంబు జెల్ల యం చనఁగను జిమము వెలయుం
నలరు రొయ్య యన క్షుద్రాండజనామమై యుల్లచనాఁ దిరికినా మల గనంగ
బొమ్మిడాయ యనంగఁ బోలుపారుచుండును మత్స్యభేదంబులు మఱియుఁగొన్ని
యలరును శుష్కమత్స్యం బుప్పుచేఁపనా వరుగుచేఁ పనఁ గరువా డనంగ

ఎండ్రి యన నెండ్రికయనంగ నెండ్రకాయ యనఁగఁ గర్కటకాభిధ యలరుచుండు
మొసలి యనఁగను మకరంబు పొలుచు మదనభూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. తాఁబే లనంగను దాఁబే లనఁగ నల్ల దాసరిగాఁ దనః దగుఁ గమఠము
వెలయుఁ జలూకాఖ్య జెలగయం చన నెట్టు యనఁగ మహీలత యలరుచుండు
మండూకనామంబు మనుఁ గప్పయం చన శంఖము చిందము సంకు బూర
గొమ్మనఁ దనరారుఁ గొఱలును దక్షిణావర్తశంఖాభిధ వలమురి యన
క్షుద్రశంఖము దనరారు గుల్ల యనఁగఁ గప్పచిప్ప యనంగను గాకిచిప్ప
యనఁగ జలశుక్తి దగు గవ్వ యనఁగ వెలయుచుండును వరాటమై బాలసోమభూప.

సీ. నీరుటెంకి యనంగ మీఱు జలాశయం బశరును హ్రదసంజ్ఞ మడుఁగనంగఁ
దనరును గాడియం చనఁగ నిపానంబు చెలమనా నుపకూప మలరుచుండుఁ
గనుపట్టు నూయినాఁగను గూపసంజ్ఞ పీనాహంబు తాగాఁడి నాఁ జెలంగుఁ
గలుజు రాకట్టునాఁగను శిలాబద్ధమౌ నెగడుఁ బుష్కరిణి కోనే రనంగఁ
జెఱు వనంగఁ దటాకంబు గొఱలుచుండు నలుగునా జలనిర్గమస్థలము వెలయుఁ
గుంట గుంట యనంగఁ జేర్కొనఁగవచ్చు నల్ప మైనతటాక మార్యాసమేత. 162

సీ. తొట్టునాఁ దీగనాఁ దోఁచుచుండుఁ దటాకపూర్వదేశాభిధ పొలుచుఁ గొలను
కొలఁకు నాఁగ సరసి వెలయును మెచ్చనాఁ బడియయం చనఁగను బడె యనంగ
బల్వలనామంబు బావి డిగ్గియ యన నగు వాపి యావాల మలరుఁ బాది
యనఁగఁ గ్రీడాఖాతమై కనుపట్టుఁ గేళాకూళి యనఁగఁ గేళాకుళి యనఁ
జెలఁగు నే ఱన నది తద్విశేషసంజ్ఞ యమరుఁ బెన్న యనంగను జమున యనఁగఁ
దనరు రే వన సలిలావతారమార్గ ముద్ధృతకురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 163

సీ. కయ్య కాలువ యనఁ గనుపట్టుఁ గుల్య కూడలి యనఁ దద్భేద మలరుచుండుఁ
దొగ తొవ కలువ నాఁదోఁచు నుత్పలము తామర తమ్మి యనఁగఁ బద్మమ్ము చెలఁగుఁ
జెంగల్వ కెందొవ చెందొగ యనఁగను హల్లకసంజ్ఞ యై యలరుచుండుఁ
గెందమ్మి చెందమ్మి కెందామర యన రక్తోత్పలసంజ్ఞ యై యొప్పుచుండుఁ
గైరవాభిధగాఁ దెల్లకల్వ యనఁగ వెలయుఁ దెలిదమ్మి వెలిదమ్మి వెల్లదమ్మి
తెల్లదమ్మి యనంగను దేజరిల్లుఁ బుండరీకంబు శ్రీమాతృభూతలింగ. 164

సీ. నల్లగల్వ యనంగఁ జెల్లు నీలోత్పలం బలరు నుత్పలభేద మల్లి యనఁగఁ
బ్రాచి నీరాకు నా వారిపర్ణి చెలంగు నా చన శైవలనామ మెసఁగు
నంతరతామర యనఁగఁ దద్భేదమౌఁ దోఁచు మృణాళంబు తూఁడు నాఁగ
గ్రోవి యనంగను గ్రోలునా నాళమౌఁ దనరును దామరతంపర యనఁ

గమలషండంబు కేసరం బమరు నకరు వనఁగ రేకన సంవర్తి కాఖ్య చెల్లుఁ
బొలుచుఁ గర్ణిక దుద్దునా ముద్దె యనఁగఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగుశాశ్వతముగ వారివర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 166

శా. శ్రీకైలాసనివాస ! వాసవనతాంఘ్రిద్వంద్వ ! ద్వంద్వాదిదూ
రీకారాంచితభావ ! భావభవభూభృద్వజ్ర ! వజ్రప్రభో
ద్రేకస్పర్ధిపపుష్కల ! పుష్కలదయార్ద్రీభూత ! భూతావనా
లోకాలోకహితప్రచారణ ! రణాలోపస్ఫురన్మానసా. 167

చ. నిరతిశయైకభక్తిమదనీకరమాకర ! మారమారకా
సరసముఖేందుకాంతిజితసారసవార ! సవాసవాదిఖే
చరభుజగాలయాంత పృథుచాపకలాప కలాకలాపసుం
దర ! కరుణాసుధాముదితదాసవనా ! సవనావనాదరా. 168

గద్య. ఇది శ్రీమత్పరమేశ్వరకరుణాకటాక్షసంప్రాప్త సర్వజ్ఞత్వాదికతిపయగుణ స్వసా
మ్య తదితరసకలగుణనిరౌపమ్యా సేతుహిమాచలఖ్యాత మహోద్దండకవి బిరుదప్రశస్త
సీతారామార్యవర్యతనూజాత శౌర్యధైర్యస్థైర్యాదిసకలగుణచిరత్న రత్నరత్నాకర
శ్రితజనశ్రీకర కోటిసమాఖ్య వంశసుధాపయోధిరాకాశశాంక ఘంటికాతురగ
సీలాతపత్ర హనుమద్ధ్వజ మకరకేతన దివాదీప నవవిధభేరికాదినిఖిలబిరుదాంక
బృహదంబికాకటాక్షసంజాతసామ్రాజ్యధురంధర విమలయశోబంధుర కర్ణాటచోళ
పాండ్యమహీపాలాదిసంస్తూయమాన శ్రీరాయరఘునాథమహీనాథ సభాంకణ బిరు
ధాయమాన ఆర్యనుతచర్య వేంకనార్యప్రణీతం బైనయాంధ్ర భాషార్ణవంబునందుఁ
ప్రథమకాండము సంపూర్ణము.

ద్వితీయకాండము

క. శ్రీరఘునాథాఖ్యాకమ, హీరమణమనోజ్ఞభృంగ హీరనిభాంగా
వారణదైత్యవిభంగా, భూరిగుణనివేశ మాతృభూతమహేశా! 1

క. ధరణి పుర శైల వన మృగ, నర వర్ణ చతుష్కవర్గ సద్ధత నాచే
విరచిత మగు నీకాండము, స్ఫురితగుణనివేశ మాతృభూతమహేశా! 2

భూవర్గము.

ఆ. పుడమి నేల యనిన భూవాచకం బగుఁ, బొల మనంగ నూరిపొత్తు నేల
కృష్టభూమి వెలయుఁ రేగడ రేవడ, యనఁగ విమలకీర్తి సాంబమూర్తి. 3

ఆ. గరువు గరుసు నాఁగ ఖరభూమి విలసిల్లు, దుసర తుస్సి నాఁగఁ దువరభూమి
విఱిగినాఁగ స్ఫోటపృథివికి సంజ్ఞయౌ, జదను నా సమోర్వి సాంబమూర్తి. 4

సీ. మృత్తికాహ్వయములౌ మిత్తిక యంచన మట్టియంచనఁగను మన్ననంగ
శుద్ధమృత్తిక యొప్పు సుద్దయంచన మీఱు బంకమన్ననఁగఁ గుంభకరమృత్తు
చౌడు కారపుమన్ను చవుడన నూషరమృత్సంజ్ఞ దోఁచుఁ దత్పృథివిపేరు
లుప్పనఁ జౌడన నూసర యన నొప్పు జేడెనా నమరుఁ బిచ్ఛిలధరిత్రి
ధరణి విస్తారనిమ్నయై తనరెనేని బాఁడువ బడువ యనఁగను బరఁగుచుండు
మెట్ట మెరక యనంగను మెఱయుచుండు స్థలికి సంజ్ఞలు మాతృభూతాభిధాన. 5

తే. పరఁగు నెద్దడి నేలన మరుధరిత్రి, కొఱ కనంగను బీడునాఁ గొఱ ననంగఁ
గంచెయన నప్రహతభూమి కాఖ్య లెసఁగుఁ, బడగ మడి యనఁగా నదీప్రాంతమభవ.

సీ. పాండవబీడునాఁ బరఁగుఁ జిరాప్రహతము పాడు నాఁగను దనరు నప్ర
హతవిశేషము జగం బన లోక మొప్పారు నాఁడెమంచనఁగ దేశాహ్వయంబు
నాడునా జనపదనామధేయం బగు సీమన దుర్గాఢ్యభూమి వెలయుఁ
వంటెమంచనఁగను వణితమంచనఁగను సీమైకదేశమై చెలఁగుచుండు
మన్నె మన మండె మనఁగను మాడె మనఁగ దుర్గమస్థలనామమై తోఁచుచుండు
నీరుమంబనఁ గ్రీనీరునేల యనఁగ ఖ్యాతిగాంచు ననూపంబు మాతృభూత. 7

సీ. మొరపనేల యనంగ మొరసునేల యనంగ శర్కరిలావనీసంజ్ఞ వెలయు
గోష్ఠంబు దొడ్డినాఁ గొమరారుఁ బెంట నాఁ బరఁగు గోష్ఠీనంబు పఱుగడయనఁ

బిసరంబుగఁ దోఁచు వరసాని చేరువ కట్ట కత్తువ కర గనిమ యనఁగ
సేతువిశేషంబు చెలఁగుచు మడువనాఁ బుట్టన వల్మీక మొప్పుచుండుఁ
గోవ యనఁ దదగ్రభూమి యగు మార్గంబు తెరువు త్రోవ దారి తెన్ను సరవి
చఱుప నడవ చొప్పు జాడ డొంక యనంగఁ బొలుచుచుండు మాతృభూతలింగ.

సీ. బాట యనంగను బండిబాటనఁ దగు ఘంటాపథము దోఁచుఁ గాలిత్రోవ
యన నేకపది గిర్య యన మొప్పు సరవ నా నుపనిష్కరం బొప్పు నుక్కళి యనఁ
బరఁగు మెట్టనఁ గూఁతపట్టునేల యనంగఁ గూడనేల యనంగఁ గ్రోశ మదియె
పరువునేల యటంచుఁ బలుకుదు రీకవు లిరుపర్వునేల ముప్పరువునేల
యనినఁ గ్రోశద్వయత్రయాఖ్యలు చెలంగు నామడ యనంగ యోజనం బగును గనుమ
యనినఁ గాంతార మగు లవణాకరంబు వెలయు నుప్పల మనఁగను వేదవేద్య. 9

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ భూమివర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 10

పురవర్గము.

ఆ. ప్రోలు వీడు నాఁగఁ బురసంజ్ఞలై యొప్పుఁ, గంచినాఁగ నోరుఁగల్లు నాఁగఁ
దిరిచనాపలి యనఁ బురవిశేషము లగు, వాడ యనఁగ వాటి వఱలు నభవ. 11

సీ. అంగడి మలిగ నా నాపణసంజ్ఞలోఁ బేట యం చనఁగను విపణి యొప్పు
రచ్చ నా రథ్యయౌఁ బ్రాకార మగుఁ గోట యన నుపశాలాఖ్య యగు నరాబు
వా నలంగంబన నలవరి నా వప్ర మగును సాలావయవాఖ్య కొత్త
ళ మ్మన వరణశృంగ మ్మగుఁ గొమ్మునాఁ బ్రాచీనసంజ్ఞలు పరఁగుచుండు
వెలుగు కల్లి యనంగను వలవ యనిన వల్లికాస్యూతవృతి భిత్తి పరఁగు గోడ
యనినఁ దృణముఖ్యకృతిభిత్తికాఖ్య చెల్లు దడి తడిక తడు కనఁగను దక్షశిక్ష.

సీ. పొరకటి యిడుపు నాఁ బొసఁగు ద్వారప్రాంత కుడ్యము మదురు మగలనఁ గుడ్య
పాలికయై యొప్పు భాసిల్లు గృహసంజ్ఞ దీము దీమం బిల్లు గీ మనంగఁ
దావన తావనఁ దానకం బనఁగను దావలం బనఁగను దలము పేరు
లిరవు పట్టిమ్ము చోటిక్కువ నెల విక్క నెప్పు కంగవ టెంకి నిట్ట యనఁగ
స్థాన మగు నగ రనఁగ రాజగృహనామధేయ మౌ రాణివాస మంతిపుర మనఁగ
నలరు శుద్ధాంత మట్టడి యనఁగ నట్ట మలరుఁ దగు శాల కొట్టము చనఁగ నభవ.

సీ. హజారము హజార మనునివి రెండును మోసాల మొగసాల మోస లనెడి
నివి మూఁడు నంత్తైదు నెసఁగును ముఖశాల కలరుఁ ద్రిశాలాఖ్య యగును జేట

కొల్లా రనఁగఁ జుట్టుకొల్లారు నలుసాల యనఁ జతుశ్శాలయౌ నల్పగృహము
కొంప లొం పనఁ దగు గుడిసె నా గుడుసు నా నీరెండు వెలయుఁ గుటీరమునకు
నలకుటీరంబె యౌనేయ మైన నిలువ రమన నిలువార మనఁగాను రహికి నెక్కు
జవికె యనఁ జవిర యనఁగఁ జనుఁ జతుష్కమౌకుటి ల్లనఁ బర్ణగేహము దగుభవ.

సీ. బొమ్మరి ల్లనఁగను బుత్త్రికాగృహ మొప్పుఁ గుంజంబు పొదరి ల్లనం జెలంగు
సజ్జార మనఁగను సామజాగార మా లాయ మం చన మందురాఖ్య వెలయుఁ
బండరువం చన బండారమం చన బొక్కస మం చనఁ బొసఁగుచుండు
నల్లభాండాగార మలశిల్పశాలాఖ్య దనరును డంకసాలనఁ గొటారు
కొట్ట మనిపల్కఁగాఁదగు గోష్ఠగృహము ప్రపకు నభిధానమగుఁ జలిపందిరి యన
బంది లనఁ బంది రనఁగను బరఁగుఁ గాయ మానసంజ్ఞబులు విఖ్యాతమాతృభూత.

సీ. చప్పరం బనఁగను జనుఁ గాయమానవిశేషంబు కురుజునా స్థిరరథ మగు
దోరపా కనఁగను నోరపా కనఁగను బాదలి యం చన బరఁగుచుండు
భిత్త్యధఃకృతగృహాభిధ దేవళంబునా దేవాలయాఖ్య యై తేజరిల్లు
గుడి కోవెల యనంగ నడరు వర్తులదీర్ఘ దేవాలయము లల్పదేవవసతి
చనును దద్దళి మనఁగ వాసగృహసంజ్ఞ నఱ యనఁగ నోవర యనఁగ నలరు సూతి
కాగృహాభిధ పురిటిల్లు నాఁగఁ దనరు మండపం బన మంటపాహ్వయ మగుభవ.

సీ. హర్మ్యాఖ్య మిద్దెనా నలరు నట్టిక యన మచ్చునా నల్పహర్మ్యంబు వెలయు
మే డన సజ్జన మేలుమ చ్చనఁగను నుప్పరిగన సౌధ మొప్పుచుండుఁ
గంకర బెందడి గార సోద యనంగ లేపవిశేషమై తోఁపఁదగును
మాడుగు మాడువు మాలెయం చనఁగను బ్రాసాదభేదమై పరఁగుచుండు
నేలమాలె నా భూమ్యంతరాలయమ్ము దనరు సోరణగండి నాఁగను గవాక్ష
మగును లంకనఁగాఁ బ్రకోష్ఠాఖ్య మిాఱు, గడపయన దేహళీసంజ్ఞ యడరు నభవ.

తే. సిగర మనఁగను నిలసిల్లు శిఖరసంజ్ఞ పొలుచు శిఖరపుఁద్వాన పేరు మోరు నాఁగ
మూలకొత్తళములు చెల్లు బురుజు లనఁగ, భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 18

క. పెర డనఁ బెడ లనఁ బె ళ్లనఁ, బరఁగుఁ గృహపృష్ఠసీమ పంచ యన న్సం
దిరనికట మొప్పు నంగణ, మెఱుఁగం దగు ముంగిలి యన నిందువతంసా. 19

సీ. దూలమం చన గృహస్థూలతిర్యగ్దారు సంజ్ఞ యై విలసిల్లు స్తంభసంజ్ఞ
మనుచుండు రాడు కంబమ్మన మొగరాడు మొగరంబు నాఁగను దగు నికేత
నాగ్రిమ స్తంభాఖ్య యాలయాధారదీర్ఘస్తంభసంజ్ఞ నిట్రాడు నిట్ట
రా డనఁదగు ఛదిరాధార మగు సాస మనఁగాను బెండెయం చనఁగ గేహ

తిర్యగాబద్ధదండంబు తేజరిల్లుఁ, జిలుకకొయ్యన వడెనాఁగ జెలఁగుచుండు
నాగదంతక మెలిసెనా నలరు భిత్తి, కాచ్ఛదిస్పందిసంజ్ఞయై యచ్ఛదేహ. 20

సీ. దోఁపుచూ రనఁగను దోఁచు నంతచ్ఛది కొణిగచూ రనఁగ నగు న్వలీక
మలరుఁ దోవ యనంగ వలభి టంకనఁగను దనరు విటంకంబు దారబంద
మన ద్వారబంధ మొప్పును దోరణ మనంగ నవు బహిర్ద్వారంబు గవని గవిని
గవఁకు గవను నాఁగ దివురు గోపురసంజ్ఞ లరఁ గరుఁ గన వేది యై తలిర్చు
దిన్నె దిబ్బ యనంగ హస్తినఖ మొప్పుఁదలు పనఁ గవాట మా బోరుతలుపునాఁగ
గళయుంగకవాటసంజ్ఞయై తనరు గంద పట్టెనా స్కంధపట్టిక వఱలు నభవ. 21

సీ. రోలుమ్రా నుదుకనాఁ బోలుఁ గవాటమూ లాలవాలాభిద యర్గళాఖ్య
గడియనాఁ దగును బీగము తాళ మనఁగ నయోమయార్గళవిశేషోక్తి యొప్పుఁ
దదవయవాఖ్యయై తనరు గొళ్లె మనంగఁ దాఁప మెట్టిక తంతె తాఁపరంబు
మెటిక మెట్టనఁగను మెఱయు సోపానంబు నిశ్రేణికాఖ్యయా నిచ్చెన యనఁ
బొరక చీఁపురుకట్ట చీఁపు రనిపల్కఁ దగును సమ్మార్జనికిని జెత్తనఁ జెదార
మనిన నవకర మొప్పును నలు కనంగ నమరు నుపలేపకద్రవ్య మమరవంద్య. 22

సీ. కలువడంబు కలాపి కలయంపి చానపి యన గోముఖాఖ్యలై యలరుచుండు
రంగవల్లాఖ్య యై రాజిల్లు ముగ్గన మొగవాళ మనఁగను దగును నిస్స
రణము మెల్లన నికర్షణ మొప్పు లోఁగిలి యన వాస్తుసంజ్ఞయై తనరుచుండు
నూరు కుప్పము గ్రామ మొప్పు శూన్యగ్రామ వాచకంబై యుండుఁ బాడనంగఁ
బల్లె యనఁ బల్లి యగును ప్రేపల్లె యనిన గొల్లపల్లె యనంగను ఘోష మగును
గూడె మని గోడె మనియనుకొందు రార్యు లెల్లఁ బక్కణమునకు బాలేందుమౌళి.

క. పొలిమేరన గడి యనఁగాఁ, బొలిమెర యన నెల్ల యనఁగఁ బోలును సీమా
స్థలనామధేయములు ని,శ్చలతరసుఖకృతి త్రిశీర్షశైలాధిపతీ. 24

తే. అగడిత యగడ్త యనఁగఁ ఖేయంబు దనరు, మందుపట్టడపేరు చెన్నొందు బాణ
శాల యనఁగను దజ్జీవిజనము వెలయుఁ, నిమితగాండ్లనఁగా సుగంధికబరీశ. 25

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుంకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగఁ బురవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 26

శైలవర్గము.

క. మెట్టనఁ గొండన మల యన, గట్టన గుబ్బలి యనంగఁ గరువ యనంగా
గుట్ట యనఁ దిప్ప యనఁ గ,న్పట్టును శైలాఖ్య లార్యభావితచర్యా. 27

సీ. చుట్టుకొం డన మేరగ ట్టనఁ జక్రవా ళాచలసంజ్ఞతై యలరుఁ బొడుపు
కొం డనఁ దూరుపుకొండ నా నుదయాద్రి యమరు నస్తాద్రి పడమటికొండ
క్రుంకుకొండ యన నగు న్మంచుకొండనా వలిమల యనఁగ గుబ్బలిదొర యనఁ
బ్రాలేయశైలంబు పరఁగుఁ గవ్వపుఁగొండ తరిగట్టు నాఁగ మందరము వెలయుఁ
ద్రోణపర్వత మొప్పు మందుల యనఁగఁ దనరు మడికాసుగట్టునాఁగను శివాద్రి
వింధ్యశైలాభిధాన మా వింజ మనఁగ మాతృభూతేశ దుష్కృతమత్స్యదాశ. 28

సీ. రాయి కల్లనఁగ శిలాఖ్య యాఁ జట్టన క్ష్మామగ్నశిల యొప్పుఁ జాఁపరాయి
చలుప యం చనఁగను జనుఁ బతుహీనశిలాఖ్య బం డన విశాలశిల యొప్పు
వర్తులశిల పేరు వఱలు గుం డనఁగను మొరప మనఁగను శర్కర దనర్చుఁ
బలుగురా యనఁగను బాండుశిలాఖ్య యా బలపమం చనఁగను జెలఁగు ఖటిక
యిటుక యిట్టుక యిట్టిక యిటిక యనఁగ నిష్టకంబొప్పుమిడుగఱాయి యన సూది
రాయి యనఁగను గఠినశిలాఖ్య యొసఁగు మూర్ధధృతగంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. శిఖరాఖ్య యొప్పును సిగరము గుబ్బ పే టనఁ జఱి జఱియ పడకు పణ కన
నెగడుఁ బ్రపాతంబు నెత్తమం చన బ్రస్థ మలరును సెల యన నడరు నంబు
జన్మదేశాఖ్య యుత్సాఖ్యయా నూ టన బుగ్గయం చనఁగను మెగ్గ యనఁగఁ
నుత్సవిశేషమై యొనరును దొన యన ద్రోణవాచకముగాఁ దోఁచుచుండుఁ
బాఱు డనఁగఁ బ్రవాహమా వాఁక యనఁగవాఁ గనఁగసెలయేఱు నా ప్రాంతయనఁగ
నచలనదియొప్పుఁ గోనయం చనఁగ శైల దీర్ఘకోణంబు విలసిల్లు దివ్యతేజ. 30

తే. గొంది యనఁగను గిర్యల్పకోణమొప్పు, లోయయనలొద్దియనఁగఁబొల్పొందుచుండు
నచలమధ్యధరాఖ్య వాయ యని పల్క, శైలవిశ్లిష్టభూమి యాఁ జంద్రమౌళి. 31

తే. గని యనఁగ నాకరం బగు గైరికంబు, జేగుఱం చన విలసిల్లుఁ జెలఁగును గుహ
గవి యనఁగ జాఁజు జాదు నాఁగను దనర్చు, ధాతునామంబు మాతృభూతాభిధాన.

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ శైలవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 33

వనౌషధివర్గము.

సీ. అడవి కాన యనంగ నటవి యై తగును బేరడవి నాఁగను నరణ్యాని చెలఁగు
దోఁటయం చనఁగను దోఁచు గృహారామ ముపవనసంజ్ఞ యై యుండుఁ దోఁపు
నాఁగను బ్రమదవనాభిధయౌను సిం గారఁపుఁదోఁటన బారు బంతి
పదుపు చాల్ చాలుపు పౌఁజు సారిది చాలు నాఁగను బంక్తికి నామమగును

:క యనఁగను రేఖయై రీతిగాంచు గర యనఁగఁ దద్విశేష మై పరగుచుండు
ర యన దొంతి యనఁగను దొంతర యనఁదనరునుత్పంక్తి మాతృభూతాఖ్యలింగ.
లక మొలవ మొక్క మోక మో సీరిక మొటిక నా నంకురం బొప్పుచుండు
అటం చనఁగను మీఱు వాప్యాంకురావలి కోడ యనఁగను బొలుచుఁ దద్వి
షనామంబు తసి యన సడ యనఁగఁ దన్నిరంతరపంక్తి దనరుచుండు
కు మ్రా ననఁగ ననోకహసంజ్ఞయౌఁ జెట్టన నోషధి చెప్పఁబడును
డినది యన ఫలిత మౌ వంధ్యసంజ్ఞ యగును గొడ్డనఁ బుష్పితం బగును బూచి
దనఁ గోరకితం బొప్ప ననిచిన దనఁ జెలఁగుఁ బల్లవితము చిగిర్చిన దన భవ. 35
డు మో టనఁగ నొప్పను స్థాణునామంబు గున్న యం చనఁగను క్షుపసమాఖ్య
ద రీరము పొదనాఁ బొలుచు గుల్మాభిధ తీఁగ తీవ యన లతిక దనర్చు
కావిశేషం బలసునాఁగఁ జెన్నొందు నలరు లతాప్రతానినియుఁ జొంప
నఁగఁ బొడవు పొద గనఁగనుచ్ఛ్రాయమౌఁ బోల్ప కాండము మొదల్మొద్దనఁగను
గ్గ యనఁ బుంగ యనఁగను బరఁగుచుండుస్కంధశాఖాఖ్య కొమ్మనఁగాను శాఖ
యుఁ మండ యనంగను వితతశాఖ పరఁగును సుగంధి కుంతలాంబాసమేత. 36
ష్మ రెబ్బ రివట రివ్వ సెలగ చివ్వ చివక మల్లె జబర చివర సురిగ
ఉగు గోల బరగు సెల యన నుపశాఖ చెలఁగు నూడ యనంగ శిఫ దనర్చుఁ
కొన మొన యన నలరు వగ్రాభిధ వేరన దుంప న వెలయుఁ మూల
నరుఁ జే గనఁ జేవ యనఁగ సారము పేరు తొడు పట్ట తోలుక తోలు చెక్క
ంట చెక్కు తడప యంట త్వగాఖ్యయౌ త్వగవయవము దనరు బరడునాఁగఁ
ఁగు నార యనిన వల్కలసంజ్ఞయై మాతృభూత లోకమాతృభూత. 37
లు వసి యనఁగను జెలఁగుఁ గంటకసంజ్ఞ తొడుగట్టి యాడిక సుడుము కంప
నఁ దనర్చును గంటకాదిభారము కట్టె కట్టియ నాఁగను గాష్ఠ మొప్పుఁ
రుఁ గొయ్య యనంగ దారుసమాఖ్యయై దుంగయనంగను స్థూలదారు
డంబు వెలయుఁ జెక్కనఁగఁ దద్దారుభేదంబు పేడన సూక్ష్మదారుభేద
గును జిదుగన సమిధాఖ్యయలరుఁ దొట్టి తొఱ్ఱుతొఱ్ఱతొఱ్ఱట యనఁదోఁచుఁగోట
ష్మ గోల యనఁగాను వల్లరియొసంగుఁ బత్తి రాకనఁ బర్ణమౌఁ బార్వతీశ. 38
దరజస్సంజ్ఞయౌ సద యనఁ జిగు రిగురు తలి రనంగ మీఱును గిసలయ.
మధేయము పై రనంగను బయిరు నా ససి యనఁగాను సస్యము చెలంగుఁ
డిమె నా వృంతంబు దోఁచుఁ బండనఁగ ఫలం బొప్పుచుండు శలాటు వగును
యనఁ బిందనఁగాను బాలశలాటువు చను బూఁబిందెనాఁ బూప యనఁగఁ

ప్రబలు నత్యంతబాలశలాటుసంజ్ఞ మనును శుష్కశలాటునామంబు వట్టు
వరు గనంగను బీజాఖ్య పరఁగు విత్తు వి త్తనము గింజ గిజ రన వెలయుఁ నీశ. 39

సీ. పేసె మనంగను జేసాఖ్య విలసిల్లుఁ బసురు పస రనంగ స్వరస మొప్పఁ
బసరుమొగ్గ యనంగఁ బసిమొగ్గ యనఁగను క్షారకనామ మై మీఱును నన
యనఁగను గోరకం బమరుఁ గుచ్చన గుత్తి యన గువి యనఁగ గుచ్ఛాఖ్య దనరు
మొగ్గన మొగడన ముకుళంబు దగు నొప్పఁ బూ పూవు పువ్వు పువు విరి యలరు
నా సుమం బగు బూఁదేనె నాఁగఁ బుష్ప రసము పుష్పాడియనఁగఁ బరాగ మొప్పు
నవితనిజదాస త్రిశిరఃపురాధివాస మూర్ధధృతగంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 40

సీ. మొల్లలు మల్లెలు మొదలైనశబ్దము ల్బహుతను దమదుపుష్పముల దెలుపు
జొన్నలు రాగులు మున్నగుశబ్దము ల్బహుతను దమతమఫలము లగును
గంద పసుపు మొదల్గాఁగలయవి యేకవచన మై నిజమూలవాచ్యము లగు
గంజాయి మొదలుగాఁ గలిగినయవియెల్లఁ బత్త్రసమాఖ్యలై పరఁగుచుండు
నంగు లగువృక్షముల పేరు లంగములుగఁ బత్త్రఫలపుష్పములయందుః బరఁగుచుండు
నవలఁ జెప్పెద వృక్షభేదాఖ్య లెల్ల భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 41

సీ. రావియం చనఁ గుంజరాశన మగు గంగ రావియం చనఁగను బ్రహ్మదారు
వెలఁగయం చనఁగఁ గపిత్థంబు చెలువగు నత్తి మేడి యనంగ నవు నుదుంబ
రంబు కాకోదుంబరంబు మీఱును గాకి మేడియం చన బొమ్మమేడి యనఁగఁ
గపురపుటనఁటి నాఁగాను నేడాకుల యనంటివా సప్తపర్ణాఖ్య దనరు
రేల యం చనఁ బరఁగునా రేవతంబు నిమ్మయం చనఁగా జంభలమ్ము దోఁచు
నదియె గొప్పైన గజనిమ్మ యనఁగఁ దగును భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. వరుణనామము లులిమిరి యన మొగలింగ నాఁగ నిసుకమ్రాను నాఁగఁ దనరుఁ
బొన్నయం చనఁగను బున్నాగమా సుర పున్నాగ మా సురపొన్న యనఁగ
వారిజమం చన బారిజమం చనఁ బారిభద్రాఖ్యయై మీఱు నెమ్మి
యన నేమిసంజ్ఞయా నంబాళ మనఁగను నామ్రాతకాఖ్యయై యలరు నిప్ప
యన మధూకంబు నీరిప్ప యన మధూలక మగుఁ దగు గోను గోఁ గనఁగను సుపీలు
కందరాళము కొండగోఁ గనఁగఁ గొండ గో ననఁగఁ బరఁగుఁ ద్రిశిరఃకుధరనిలయ.

. ఊడుగు నాగను నొప్పు నంకోలంబు నెగడుఁ గింశుకము మోదుగ యనంగఁ
బ్రబ్బ ప్రబ్బలి యనఁ బరఁగు వేతససంజ్ఞ శిగ్రువు మునగ నాఁ జెలఁగుచుండు
మధుశిగ్రునామమై మను నెఱ్ఱమునగ తినయ్యమునగ యనఁగ గారుమునగ యన
వనశిగ్రునామమై తనరుఁ గుంకు డనంగ ఫేనిలసంజ్ఞ యా బిల్వసంజ్ఞ .

పరఁగు మారే డనంగను ప్లక్షసంజ్ఞ నివ్వటిలు జువ్వి యనఁ గలుజువ్వి యనఁగఁ
గూటపర్కటియగును న్యగ్రోధ మగును మఱ్ఱి యనఁగ జగన్నేత మాతృభూత.

సీ. లొద్దుగనాఁగను లోధ్రమౌ మామిడి మావి యనంగ నామ్ర మగుఁ దియ్య
మామిడి యన నెలమావి యన్నను సహ కారనామంబుగా మీఱుచుండు
గుగ్గిల మం చన గుగ్గులువు దనర్చు విరిగి యం చనఁగను వెలయుఁ శేలు
క్షుద్ర శేల్వాఖ్య యగును నక్కవిరిగినా శ్రీపర్ణికాఖ్యయై చెలఁగు రేఁగ
నంగఁ గర్కంధువు దనర్చు గంగరేఁ గనంగ లకుచాఖ్య కమ్మరే ననఁగ నక్క
రే ననఁగ వెలయును చురిమ్రాను వెలమ నాగ భవ మొప్పుచుండును నాగభూష.

సీ. ములువెలమ యనంగఁ జెలఁగును స్వాదుకం టకనామధేయ మీడ యనఁ బరఁగు
నైరావతాభిధ నారద బ్బనఁగ నా రంగాభిధాన మై ప్రబలుచుండు
నేరే డనంగను నేరె డనంగను బంబూసమాఖ్యలై చనును గాకి
నేరే డనఁగ నక్కనేరే డనఁగ నేల నేరే డనఁగ జన్ననా రహిఁగను
భూజంబునామంబు పొల్చుఁ దిందుకసంజ్ఞఁ దుమికి యనంగను దుమ్మిక యనఁ
బ్రక్కి ప్రక్కె యనం బిచులంబుదనరు గుమ్ము డనఁగను గుముదికసమ్మతివడుఁ
గడిమి కడప యటం చనఁబడుఁ గదంబ మడరు భల్లాతకియుఁ జీడియన మహేశ.

సీ. చింత యనంగను జించయాఁ దత్ఫలై కాంశంబు గుడిసెయం చనఁగ వెలయుఁ
బిచ్చె యనంగఁ దద్బీజంబు విలసిల్లు వేగి వేగినఁ యన వెలయుఁ బీత
సాలాఖ్యగా సాలసంజ్ఞ గాఁ దగు నిమ మద్దియ నా నల్లమద్ది యనఁగఁ
బాలయం చనఁగను బరఁగును క్షీరికా హ్వయము గార యనంగ నలరు నింగు
దియుఁ విరాజిలుఁ బూరణీ తేజరిల్లు బూరుగం చనఁగను గొండబూరుగయనఁ
గాను జనుఁ గూటశాల్మలి కాను గనఁగ దనరును గరంజసంజ్ఞ యంధకవిరోధి. 47

సీ. నెమలియడుగుమ్రాను నెమిలియం చనఁగను బూతికరంజంబు పొల్చుఁ జంద్ర
యన ఖదిరం బొప్పు సరిమేద మలరును దుమ్మయం చనఁ దెల్లతుమ్మ యనఁగ
విట్ఖదిరాఖ్యయై వెలయును గదరమా సుంద్రస యనఁగను సుంద్ర యనఁగ
నేరండనామమై మీఱు నాముద మన జమ్మియం చనఁగను శమి దనర్చు
మంగ యనఁగను మదననామంబు చెలఁగు దేవదారి యనంజను దేవదారు
పాటలి పొసంగుఁ గలిగొట్టు పాదిరి యన భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 48

సీ. కచ్చుగ చ్చనఁ జెల్వుఁ గాంచుఁ గాచస్థాలి ప్రేంకడ మనఁగను బ్రేంకణ మనఁ
దోఁచుఁ బ్రియంగువు దుందిల మనఁగను దుండిక మనఁగను దుందుకమనఁ
బెద్దమ్రాననఁగను బెనుమ్రా నన న్మహా. నింబనామములుగా నెగడుచుండు

శింశుపానామ మై చెలఁగు నిరుగు డన దిరిసెము గిరిసెము దిరిసెన మనఁ
జనును శిరీషాఖ్య సంపంగి సంపెఁగ యనఁ జంపకాహ్వయ మాను బొగడ
యనఁగ వకుళంబు దనరును నమృత మీఱు నుసిరిక యటం చనన్నెలయుసిరికయన
నలరు భూధాత్రి తాడియనన్ విభీతకంబు విలసిల్లుచుండును సాంబమూర్తి. 49

సీ. కరకయం చనఁగను బరఁగు హరీతకి యళదియం చనఁగను హళది యనఁగ
సరళంబు చనుఁ బనస యనంగఁ బనస మా వే మన నింబ మై వెలయుచుండు
గరివేము నాఁగ నమరుఁ గృష్ణనింబము నేలవే మనఁగ భూనింబ మొప్పు
దాడింబ యనఁగను దాడిమం బలరును దర్కారి యొప్పును దక్కిలి యనఁ
దక్కెడనఁ దక్కెలయనంగఁ దక్కెయనఁగ నెల్లియనగ్నిమంథము నెగడుఁ గొడస
కొడిసె యనఁ గుటజం బగుఁ గొడిసెపాలు నాఁగ నింద్రయవము దోఁచు నాగభూష.

సీ. పాలకొడిసె యనఁబడు శ్వేతకుటజంబు కలివెనాఁ గృష్ణపాకఫల మమరుఁ
జీఁకటిమ్రా ననఁ జెలఁగుఁ దమాలంబు వావిలి యన సిందువార మలరు
బందెడ యనఁ దెల్లవావిలి యన శ్వేత సురసాభిధాన మై పరఁగుచుండు
దాపరడంగి నా దేవతాడన నేర వకడయం చనఁగను వఱలు దేవ
తాళనామంబు మల్లెనాఁ దనరు మల్లి యడవిమల్లె నా నాస్ఫోట యగును బొండు
మల్లె యనఁగ మహామల్లి మనును నిత్తె మల్లెనా నిత్యమల్లియా మాతృభూత. 51

సీ. నాగమల్లె యనంగ నాగమల్లిక మీఱు శ్రీహస్తినీసంజ్ఞ చెలఁగు గురువు
నాగ మొల్ల యనఁ గుందము చెలంగును యూధిక యమరు నడవిమొల్ల యన గురిజ
గురిగింజ నాఁగను గుంజాఖ్య విలసిల్లుఁ దగును మాధవియు బండిగురువిం ద
నంగఁ గుబ్జంబు గొజ్జంగి గొజ్జెంగనాఁ జను జాజి యనఁగను జాతి వెలయు
మనును విరవాదియన నవమల్లికాఖ్య వఱలుఁ జేమంతి యనఁగ సేమంతి మంకె
న యన బంధూక మగు దాసనం బటన్న జపమఁ బేర్వై తనర్చును జంద్రమౌళి. 52

సీ. మైద గోరంటనా మనుఁ గురంటకసంజ్ఞ గొరవినాఁ గ్రోవినాఁ గ్రొమ్మినాఁగఁ
గురువకనామమౌఁ గరవీర మలరును గన్నే రనంగను గన్నే రనఁగ
వెణుతురు నాఁగను వెలయుఁ గరీరంబు మాదిఫలం బన మాతులుంగ
మొప్పు నుమ్మెత్తన నున్మత్త మలరును బైఁడి యుమ్మెత్తనాఁ బరఁగుఁ గాంచ
నాహ్వయము మర్దుమాతంగినాఁగను మరు లుమ్మెత యనంగ మదనాఖ్య యొనరుఁ గర్గ
రయనఁ జెన్నారును గరింజరాభిధాన మర్క మలరును జిల్లే డటన్న నభవ. 53

సీ. బదనిక వదనిక బవనిక యన వంద చనుఁ దిప్పదీఁగెనాఁగను గుళూచి
చెలఁగును మోర్వాఖ్వ యలరును జాఁగన ఖిసబొద్ది యనఁగను వెలయుఁ బాఠ

దూలగొండి యనంగ దురదగొండి యనఁగఁ దీఁటకో వెలయనఁ దేజరిల్లుఁ
గండూర కచ్ఛురాఖ్యగ విరాజిలుఁ దీఁటకసివింద యన నెలుకచెవి యనఁగ
నెలుకజీడి యనంగను నెసఁగు జిత్ర యొప్పుచుండు నపామార్గ ముత్తరేన
నంగ బారంగి గంటుబారంగియుఁ జెలు తేఁ కనఁగ భార్గి వెలయును ద్రిపురవైరి.

సీ. కోలపొన్న యనంగఁ గొమరారుఁ బృశ్నిపర్ణియుఁ గ్రోష్టుపుచ్ఛియా నేలపొన్న
నా నక్కతోఁక పొన్ననఁ బొర్లుగాడినా రోఁకఁటిబండ నారూఢి కెక్కుఁ
కారుగచ్చనఁగను గ్రాలు వాకూదియుఁ బత్తేరనశ్వదంష్ట్ర పరఁగుచుండుఁ
జెలుపాల యనఁగను క్షీరావి చెన్నొందుఁ బిల్లపీఁచర యనఁ బీఁచర యనఁ
బ్రబలును శతావరి పసపు పసు పసంగ వఱలును హరిద్ర వస యన వజ యనంగ
వచకుఁ జేరు చెలఁగు నతివస యనంగ నతివిషాభిధ విలసిల్లు నంగజారి. 55

సీ. అడ్డసర మనంగ నటరూషనామమా గింటెన యనఁగను దింటెన యన
గిరికర్ణి చెలువొందు క్షురము విరాజిల్లు గొబ్బి యనంగను గొలిమిడి యనఁ
గోకిలాక్షము లులుగొలిమిడినా మీఱు నలరు సదాపయుం చన మధురిక
చెమ దన జెము దనఁ జెలఁగు సింహుండము ముత్తవయుం చనఁ బోలును బల
నూనెముంత యనంగను నొప్పు గుచ్ఛ బలయుం జీబిలి కన నాగబల చెలంగుఁ
దడ యనఁగ ధన్వ మగు గూబతడ నులితడ యన మహాబల దనరు వృషాధిరూఢ.

సీ. గిలిగిలచెట్టునా గిలిగింతచెట్టునా గిలిగిచ్చచెట్టన గిలకచెట్ట
టన్న ఘంటారవయనాను దాకన ద్రాక్ష యగుఁ ద్రిపుట వెలయుఁ దెగడ యనిన
నెగడు విదార్యాఖ్య నేలగుమ్మడి యన నోమముం చన దీప్య మొప్పుచుండు
నీరుసిప్పలియం చనిన బొక్కెన యనంగఁ దోయపిప్పలిసంజ్ఞ దోఁచుచుండుఁ
జనుఁ గురాసానియోమమం చన యవానికాభిధ సుగంధిపాలయం చనిన దూడ
పాలయన గోపికాఖ్యయై పరఁగు మామెనయన నుత్పల్లశారిబాహ్వాయ మగు భవ.

సీ. అరఁటి యరం టంటి యనఁటి యనంటినాఁ గదళికాహ్వయముగా పొదలుచుండుఁ
దత్ఫలగుచ్ఛంబు దనరు నత్త మనంగఁ జనును జీపనఁ దదంశాఖ్యగాను
బొందెయం చనఁగను బొల్చును గదళీత్వ గంతర్గత శ్వేతకాండసంజ్ఞ
తత్కేసరాగ్రవృత్తాంశంబు గోరనఁ దత్కేసరాంతర్గతాచ్ఛసూచి
కానిభాంశంబు మ్రుచ్చనఁగాఁ జెలంగుఁ బిల్లిపెస రనఁగాఁ గాకిపెస రనఁ దగుఁ
గాకముద్గాఖ్య తప్పెట కారుకొల్లి మాడి యనఁగ వనకులత్థ మగు మహేశ. 58

సీ. వంగ యనంగను వార్తాకమై యొప్పు నీరెత్తువంగ నా నీరువంగ
యనఁగను వృంతాక మలరుఁ గత్తెరవంగ యనఁగఁ గర్తారిక దనరుచుండుఁ

దచ్ఛలాటువుఁ బల్కఁదగును వంకాయనఁ గంటకి చను ములక యన నేరు
వంగనా బృహతియౌ వాఁకుడునాఁ బిన్నములకనాఁగను నేలములక యనఁగ
రాములకనాఁగ సర్పాక్షి ప్రబలు నల్లతెగడనాఁగఁ ద్రిపర్ణాఖ్య తెలియఁబడుచు
నుండు మయ్యాకుపా న్నన నొప్పుఁ బ్రత్తి యనఁగఁ గార్పాసి రజతగిర్యగ్రవాసి.

సీ. బీరన బీఱనా వెలయుఁ గోశాతకి నేతిబీఱ యనంగ నెగడుచుండుఁ
దద్భేదనామంబు ధామార్గవం బొప్పు నడవిబీఱ యనంగ నావడయనఁ
జేఁతిబీఱ యనంగఁ జెలఁగు బటోలము పొట్లయం చనఁగను బొట్ల యనఁగ
జేఁతిపొట్ల యన భాసిలును దిత్తపటోల మలరును దొండయం చనఁగ దుండి
కాకిదొండ యనంజను గాకబింబ తుర్యతుండి చెలఁగుఁ బిండిదొండ యనఁగ
నారుదొండ యనంబడు నార్తగళము భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 60

సీ. చెప్పుత ట్టనఁగను జెలఁగు గోధాపది నేలతాడియనంగ నెసఁగు ముసలి
దుట్టుపు దుట్టువు జుట్టు పనంగను ద్వంద్వఫలాఖ్య యై తనరుచుండు
నెద్దునాలిక యయి యిరవొందు గోజిహ్వ తాంబూలవల్లిక తమలపాకు
తీఁగెనాఁ జెన్నొందుఁ దెలియంగఁదగును నూదోస రేణుకలు కూఁతురుబుడ మన
వాలుక మ్మగు హ్రీబేరవాచకముగఁ బొసఁగుఁ గురువే రనంగ రాఘూ వనంగ
నశ్శపుష్పంబు వెలయును నందు గనఁగ మురు మనఁగ హ్లాదినీసంజ్ఞ పరఁగు నభవ.

సీ. ఆరెపు వ్వనఁగను నారె లనంగను ధాతకీకుసుమంబు దనరుచుండు
నేలకి యం చన నేలాభిధానము రాక్షసి చను బలురక్కసి యనఁ
బులిగోరుచెట్టన వెలయు వ్యాఘ్రనఖంబు బెత్తమం చనఁగను వేత్ర మలరుఁ
జేమ టం చనఁగఁ దద్భేదంబు విలసిల్లుఁ జెలఁగు శంఖిని కట్లచె ట్టనంగఁ
దొవరిమ్రా ననఁ దువరిక దోఁపబడును గ్రంథిపర్ణంబు పొల్పగు గండిపనము
నాఁగ నాగిని నాపురు నాగు రనఁగఁ గేరుఁ దలపోటముగను దంగేడవ భవ. 62

సీ. పెన్నె రనంగను బెన్నెర నంగను దొమ్మడో లనఁగను దోఁచు నశ్వ
గంధ బలుసు కార కసివెంద యననొప్పుఁ గాసమర్దం బిందుగ యనఁ జిల్ల
యనఁ గతకం బగు నారుకాభిధ మీఱు నారు నాఁ దగు నుప్పి యనఁగ లవణి
సురిగి యం చనఁగ శిఖరిణికిఁ బేరౌను జెలఁగు నక్షోళము చిలిమిడి యన
నుచ్ఛిఁత యనంగ శుండిక యొప్పు ముల్లుముస్తె ముల్లుచిఁత యఁనంగఁ బో లలర
మలరు గొట్టె యనఁగ ఘంటాభిధాన మురువృజినభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 63

సీ. వాలు డనంగను వాతారి విలసిల్లు గురుగటం చన్నను గురి యటన్న
మఁలుగటం చన్న నర్బుదఫలి మనుచుండు నగిసె యటం చన్న నలనతసిరు

యొసఁగంగ క్షుమ యొప్పు నెఱ్ఱగిసె యనంగ బర్బర మలరు బొబ్బలి యనంగఁ
బొనికయుం చనఁదగు ముంజము కుమ్మర పానికనాఁగను గృష్ణముంజ మొప్పు
జీలు గనఁగను దీర్ఘయష్టిక దనర్చు వనతువరి దోఁచుఁ గారుకం దనఁగ బెండ
యనఁగ గోజిహ్వ దగు ముండి యలరు బోడతర మనంగను గైలాసపురనివాస. 64
సీ. గవ్వగుత్తిక యన గవ్వగుత్తి యనంగ జనుఁ గపోతాంఘ్రి దూసర యనంగ
దూయుతీఁగె యనంగ దుస్సర యనఁగ సుదర్శనలత పేరు దనరుచుండు
శరపుంఖనామమై పరఁగు వెంపలి యనఁ దులసీసమాఖ్యయోఁ దొలసి యనఁగ
గొండపిండి యనంగఁ బిండికొండ యనంగ నగభేదసంజ్ఞగా నలరుచుండుఁ
బొదలుఁ బిండీతకమ్ము గాడిదగడపర చాగరాడి వెలికి యటం చనఁ గుమారి
పరఁగుఁ గలుబంద యనఁగఁ బర్పాటకంబు మనును బిచ్చుకశాలునా మాతృభూత.
సీ. పులుగు డనంగను బులిసరి యనఁగను బాలకినీసంజ్ఞ పరఁగుచుండు
శ్రీధకనామంబు చెలఁగుఁ జిల్లనఁగను దిండ్రయం చనఁగ నుద్వేజన మగు
వెలమసంది చివికివెలమనఁగాఁ గాకజంఘాభిధానంబు చనును జిలుక
ముక్కునా శుకనాస పొలుపుఁగాంచును గుక్కపాలన వటపత్త్రి పరఁగుచుండుఁ
దేలుమొనచెట్టనంగను దేలుకొండి నాఁగ మను వృశ్చికాళ్యాఖ్య నాగిని యగు
గొల్లజిడ్డనఁ గుందేటికొమ్మనంగఁ బరఁగు శశశృంగనామంబు గరళకంఠ. 66
సీ. ఆకు పువ్వును గాయ యాదిగా నివి యెల్ల గూరయం చనఁగను మీఱుచుండుఁ
బుట్టకొక్కనఁగను భూస్ఫోటసంజ్ఞయోఁ దనరుఁ జిట్టి యనంగఁ దండులీయ
మగు నీరుచిఱ్ఱినా నత్తండులీయంబు చెలిమిడియనఁ దద్విశేష మొప్పు
శంఖపుష్పికి పేరు చను మిత్తయం చన వాయంటయనఁగ బర్బర చెలంగుఁ
గుక్కవాయంట నాఁగఁ బెంపెక్కు శ్వాన బర్బరాభిధ మత్స్యాక్షి పరఁగుచుండుఁ
బొన్నగంటి యనంగను బొద్ది యనఁగ వృద్ధదారక మలరును వృద్ధవంద్య. 67
సీ. తనరు విశల్యయై తరిగొఱ్ఱి చెన్నుచెఱుకు పొత్తి నాఁగఁ గారుమిను మనఁగఁ
జను మాషపర్ణి చెంచలి యనఁగను విషఘ్న మలరును సునిషణ్ణకాఖ్య దగును
బులిచింత యనఁగను బులిచెంచలియనంగ నామ్లవేతససంజ్ఞ యలరుఁ జుక్క
ఫుల్లప్రబ్బి యనంగ మునుఁగుఁదామర నా మొగడుఁదామ రన నమస్కారిచెలఁగు
సంబరే నన ఁ జర్మకసంజ్ఞ యొప్పు బరఁగుఁ బెనుపాల యనఁ బిన్నపాలయుం చ
టన్న జీవంతికయు దంతె యనఁగ దంతి మనును దాసీకృతవిధాత మాతృభూత.
సీ. స్థలపద్మ మగు మెట్టతామర యనఁ బైఁడి తామర యనఁ బచ్చతామర యన
నేలతామర యన నెగడు దద్రుఘ్నంబు తరిగిసె యనఁగను దనరు నెఱ్ఱ

యుల్లియం చనఁగ నీరుల్లి నాఁగఁ బలాండు వొప్పు లశునము వెల్లుల్లి యనఁగ
గలిజె రనంగను గలిజే రనంగఁ బునర్ణవసంజ్ఞ గా నమరియుండు
సోమగంధాఖ్య వెలయును సోమెద యన గుంటగలిజేరు కలగర గుంటకలగ
ర యనఁ జెన్నొందు నౌభృంగరాజసంజ్ఞ భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 69

సీ. జ్యోతిష్మతీసంజ్ఞ యొప్పు నెక్కుడుఁదీఁగె యనఁగ వారాహి పాఁ చనఁగఁ బరఁగు
వజ్రవల్ల్యాఖ్యయై వరలు నల్లే రనఁ గాచి యనందగు గాకమాచి
సీకాయచెట్టన సిగయన సిక యగు సీకాయ యనఁదగు సికఫలంబు
సారణి గొంతెమగోరు లంజెసవర మన నగుఁ గోరింద యన జతూక
వెలయుఁ గాకర యనఁ గారవేల్ల మెసఁగు నడరు నాఁగాఁకర యనంగ నడవికాక
రయనఁగర్కోటకియుఁ గాసరయనఁ గాఁచరయనఁ గాశాదనీసమాహ్వాయమగుభవ.

సీ. గుమ్మడి యనఁగను గూశ్మాండ మగుఁ బెద్దదోసనాఁ ద్రపుసము దోఁచు నక్క
దోస యనంగ క్షుద్రోర్వారుకము మీఱు ములుఁదోస నాఁగను వెలయుఁ గంట
కోర్వారుకమ్ము తిక్తోర్వారుకాభిధ చేఁతిదోస యనంగఁ జెలఁగుచుండు
బుడమనాఁ దద్భేద మొప్పు నానుగ మన సొరనా నలాబువు పరఁగు వరద
చేఁతిసొరనఁ దిక్తాలాబు ఖ్యాతిఁగాంచు వారుణి దనర్చుఁ బిన్నపాఁపరన నింద్ర
వారుణి చెలంగుఁ బెద్దపాఁపర యనంగ గంద యన సూరణాఖ్య యౌ గరళకంఠ.

సీ. చిరుగడం బనఁగను జెలఁగును మధురకందంబు గండీలంబు దనరుఁ బెండ
లమ్మన శింబియౌఁ జమ్మ తంబ యనంగ వల్మీకశింబియై వఱలుఁ బుట్ట
చంబ యటం చనఁ జనుఁ జిక్కు డన క్షుద్రశింబి పుచ్చ యన భాసిలుఁ గళింగ
మల్లుబచ్చలి యటం చనఁ దీఁగెబచ్చలి యనఁగఁ గలంబాఖ్య యలరు దుంప
బచ్చలి యనఁగ నుపోదకి పరగుచుండుఁ బొలుచు నాల్లకలంబాఖ్య పుల్లబచ్చ
లి యన ముల్లంగి నాఁగను రీతిఁ గాంచు మూలకాభిధ శ్రీమాతృభూతలింగ. 72

సీ. గంజాయియం చన గాంధారి చెన్నొందు గాఁజరయం చనఁగాఁ గళంజ
మగుఁ జిల్కుయం చన సౌహిలమోచిక బాష్పశాఖాఖ్యయై పరఁగుఁ గోయ
దోఁటకూ రనియెడిమాట పెరుకుతోఁట కూర పెరుగుతోఁటగూర యనఁగఁ
జనును మహాబాష్పసంజ్ఞ దొగ్గలి యన రక్తబాష్పాఖ్యయై ప్రబలుచుండుఁ
దుమ్మియం చనఁ దనరును ద్రోణసంజ్ఞ గురు గనంగను జెలఁగును గురుకటాఖ్య
మొహాళి మనఁగను నవరగు మోహాళంబు పన్నె వెదు రన మను వృత్తపత్త్ర మభవ.

సీ. కుచ్చలియం చనఁ గుచ్చెలి యనఁగను గోళి యటన్నను గోలి యొప్పుఁ
బావిలియం చనఁ బరఁగు దద్భేదంబు గరిమిడి గఱికినాఁగజను దూర్వ

తుంగ యనంగఁ జెలంగు ముస్తాభిధ వేణునామం బగు వెదు రనంగఁ
గీచకసంజ్ఞయై తోఁచు బొం గనఁ గన్ను కనుపు గంటు గనుపం చనఁగఁ బర్వ
మమరుఁ గంతి కణింది బోటు ముడి గుబ్బ బుడిపి ముడుతయనంగను బొసఁగు గ్రంథి
యించు చెఱకనఁ దనరును నిక్షుసంజ్ఞ చనును రసదాడి యనఁగ రసాల మభవ. 74
సీ. ఇక్ష్వాదికాండాఖ్య యొసఁగును గడ యన వాడెదవ యన నిక్ష్వగ్ర మొప్పు
గనె గండ్ర గండ్రిక గనియ యటంచన నిక్ష్వాదిఖండము లెన్నఁ దగును
గాకిచెఱ కనంగఁ గను మన శర మగుఁ గాశము ఱెల్లునాఁగను దనర్చుఁ
గిక్కస యనఁగఁ బెంపెక్కును నలసంజ్ఞ బొందయన బల్బజం బొనరుచుండు
వీరణాభిధ యొరు నావెలయు వట్టివేరునాఁగ నుశీరంబు మీఱుచుండుఁ
గస వనంగను దనరుఁ గిక్కస మొదలుగఁ గుస్సె దబ్బన దర్భ లగు న్మహేశ. 75
సీ. క్షారతృణం బగుఁ గారెనాఁ గామంచి కావంచి యనఁదగుఁ గత్తృణంబు
సెండ్రయం చన ఛత్ర నెగడును జిప్పల చిప్పనా భూస్తృణ మొప్పు రక్త
తృణము చెంగలి యన గఱుతి కెక్కును గడ్డి గాదము గవతము కసపు కవసు
పుల్లు పూరి యనంగఁ జెల్లును దృణసంజ్ఞ నలి యన నలు సన నలరు శుష్క
తృణము దుబ్బనఁ గామూల మెసఁగుబుల్లు పుడకయనఁగను దృణకాండముచనుజొప్ప
యనఁగఁ దనరుసు యావనాళాదిసదన దండనామంబు మేరుకోదండహస్త. 76
సీ. యావనాళాదిదండాఖ్య దం టన మీఱుఁ బచ్చికయనఁ జను బాలతృణము
వామియటం చన వఱలును దృణతతి తోంట యనంగఁ దన్ముఖము దనరు
వంద వదియ వదె వందెయం చనఁ దృణతతివిశేషం బొప్పుఁ దా డనంగ
దాళాఖ్య యగు బాలతాళాఖ్య బొందనాఁ బరఁగుఁ గమ్మనఁ దాళపర్ణ మెసఁగుఁ
దత్పుటం బౌను బోటయనఁ దాళపుటనఁ బత్త్రవృంతంబు మట్టనా వఱలు మోవు
నాఁగఁ దాళాగ్ర తరుణపర్ణంబు చెలఁగుఁ దాళపేశంబు గుంజనఁబోలు నభవ. 77
సీ. తాళాదికశలాటు తనరు బొండ్ల మనంగఁ గెంగటం చనఁగఁ జెలంగుఁ దాళ
బీజాభిధానంబు రాజిల్లు నారికేడంబు టెంకాయచెట్టనఁగ నాళి
కేరనామం బెళనీ రటం చనఁ జనుఁ దచ్ఛలాటుజలము తత్ఫలంబు
టెంకాయ యనఁగఁ రూఢిగను గొబ్బెరనఁ గొబ్బెర యటంచనఁగఁదత్పేశ మెసఁగుఁ
బోఁక యనఁ బోఁకమ్రాననఁ బూగ మొనరుఁ బోఁక యనఁగను వెలయును బూగఫలము
ఖండితము లైనయావియ వక్కలనఁ దగును నలరు హింతాళమీఁదా డనంగ నభవ.
ఉ. కేరును గేతకి న్మొగలి గేదఁగియం చనఁ బేరులొప్పు ఖ
ర్జూరము గజ్జురం బనఁగ శోభిలు నీఁదన నీఁతనాఁగ ఖ

ఝూరిక తాడి మున్నగుతరుల్పలు ప్రాకృ. ల...
హరగిరీంద్రజాహృదయహర్మ్యగతీ! త్రిశిరఃపురిస్థ!
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగును వనౌషధీనామవర్గ మిట్లు 79
నైగమను దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 80

సింహాదివర్గము.

క. మెకములఱేఁ డనఁ దెరవా, మెకమన సింగమన బొబ్బమెకమనఁ జనుఁ జూ
మ్ము కరిరిపునామధేయము, లకలంకదయారసార్ద్రితాంతఃకరణా.
సీ. బెబ్బులి యంచన వెలయు మహావ్యాఘ్ర మల్పశార్దూలాఖ్య యలరుచుండుఁ 81
జిఱుత చిఱుత పులి చిఱుపులి యంచన వాలము వేఁగినా వ్యాళ మెసఁగుఁ
జివ్వంగి నాఁగను జెలఁగుఁ దరక్షువు చాఱయంచనఁగను జాఱిక యన
వ్యాఘ్రవర్ణం బొప్పు నగు గోఁదిరి యన వ్యాఘ్రగర్జాధ్వని వాలుమెకము
పంది సలు గేకలమ్మనఁ బరఁగు ఘృష్టి దనరు గామిడికాఁ డనఁ దద్గణేశుఁ
డలరుఁ దష్ట్రోణ ముట్టెయంచనఁగఁ బుడ్డగింపనఁగఁ దద్ధరాఘాతి గేరు నభవ.
సీ. హనుమఁడం చనఁగను హనుమదాఖ్యయుఁ గ్రోఁతి తిమ్మడం చన వానరమ్ము దనరు 82
గొండ ముచ్చనఁగను గొండంగి యనఁగ గోలాంగూల మెసఁగును నింగిలీక
మన మర్కటవిశేష మగు నెలుఁగం చన భల్లూకనామమై ప్రబలుచుండుఁ
గారెనుపో తనఁ గారుదున్న యనంగ వనమహిషం బొప్పు వఱదు నక్క
నాఁగ జంబుకమాఁ గొంకనక్క యనఁగ క్షుద్రజంబుకమంచు నెంచుకొనఁ దగును
వృకము తోఁడే లనం జను వెలయు శల్య మేదు సెలపంది యనఁగను వేనవేద్య
సీ. పిల్లియంచనఁగను జెల్లు బిడాలాఖ్య బావురుపిల్లినా బావు రనఁగఁ 83
జను మహామార్జాలసంజ్ఞ జాంగలబిడాలము జంగపిల్లినా, నమురు బూత
పిల్లినాఁగను గమ్మపిల్లినాఁగను బున్గపిల్లియాటం చనఁజెల్లు గంధ
మార్జాలనామంబు మనును జవ్వాదిపిల్లియన సంతువు గోధికయగు నుడుము
నాఁగ మృగ మొప్పు నిఱ్ఱియనంగ మృగియుఁ జెలఁగుచుండును లేడినా జింకయనఁగ
న్యంకునామంబు దగు పెంటిజింక యనఁగఁ బరఁగుఁ దత్స్త్రీసమాఖ్య సప్తర్షివంద్య.
సీ. కొండగొఱియనాఁ దగును రోహిషాభిధ గోకర్ణనామం బగును గడంజు
కడఁజునాఁ బృషదాఖ్య యడరు దుప్పి యనంగ మనుబోతు మనుబిళ్ళ మన్ననంగ
ఋశ్యముదగుఁ గేసరి యన ఖేచర మగు సవరపుమెక మన జల్లిమెక మ
నఁ జమరి వెలయు గంధర్వమాను గడంతి కటకరమం చనఁగాను దుప్పి.

యనఁగ రామంబు చను గవయమ్ము గోవ నాఁగ గొఱపోతు నాఁగ దనర్చుఁ జెవుల
పోతు కుందే లనంగను ఖ్యాతిగాంచు శశసమాఖ్యలు బాలశశాంకమౌళి. 85

సీ. ఇప్పుడు చెప్పినయివియును సింగంబు మొదలుగా నావులు మొదలుగాను
పసు లనఁదగు వేఱె పలికెద నెలుక నా మూషకసామాన్యముగఁ జెలంగుఁ
గల్లెల్క యనఁగను వెల్లెలుక యనంగఁ జిట్టెల్క యనఁగను జెలఁగు నిట్లు
కొన్ని తద్భేదము లొక్కక్కన గరిమిడి కొక్కనంగను బందికొక్కనంగ
మూషికాభిధలగు గంధమూషికాఖ్య చుంచనంగను జుం డన నెంచఁదగును
గేరు నకులము ముంగిముంగిస యనంగ వొట్రు వనఁగను బభ్రువు వెలయు నభవ.

సీ. ఉఱుతనా నుడుతనాఁ దరుమూషికం బగుఁదోఁచు నూసరవెల్లి తొండ యనఁగ
సరటంబు నల్లికం చన నలికిరి యన మిండయం చనఁగను మీఱు రక్త
పుచ్ఛ బల్లి యన నొప్పును గృహగోధిక జాలకాఁడు చెలిఁదిసన్నపిల్లి
పాదొట్టనఁగ లూత పరఁగు దద్భేదంబు దోఁచు నీఁగపులి విందుపురు వనఁగఁ
బు ర్వనంగను బురు వనఁ బురు గనంగఁ గ్రిమి దనర్చును దగు వత్సకీటసంజ్ఞ
చీడపురు వన నత్తనాఁ జెలఁగు క్షుద్ర శంఖకీటంబు శ్రీబాలచంద్రచూడ. 87

సీ. కాళ్లజెఱ్ఱి యనంగఁ గర్ణజలూకాఖ్య వెలయుఁ దే లనఁగను వృశ్చికంబు
ఎనుపతే లనఁ గృష్ణవృశ్చికం బగు మండ్రగబ్బనాఁ బృథువృశ్చికాఖ్య యొప్పుఁ
దత్పుచ్ఛనామమైతనరు గొండె యనంగఁ జెలఁగుఁ బిపీలిక చీమ యనఁగఁ
జెద లటం చన్నను శిథిలియా నల్లి నాఁ గాను మత్కుణ మొప్పుఁ జే ననంగ
నలరు యూకాఖ్య యీరునా వెలయుఁ లిక్ష యీపియనఁగను లిక్షాన మెసఁగుచుండుఁ
బిడుఁ జనంగను బిఱుఁజునాఁ బిడుఁదునాఁగ వఱలు గోమారి కైలాసపురవిహారి.

సీ. పారావతం బగుఁ బావురాయి యనంగఁ బారువ మనఁగను బావుర మనఁ
దద్భేదములుగాను దనరుచుండును నేలపల్లటి యంతరపల్లటి సుర
టి లకోరి బట్టి యొడ్డీ కూకి బకదారి దూరబారు లనంగ శారికాఖ్య
గోరింక గోర్వంక గొరువంక గోరంక గోరువంక యనంగ మీఱుచుండుఁ
జనును శుకసంజ్ఞ బట్టికాఁ డనఁగ రామ శమ్మ యనఁ జిలుక యనఁగ దగును గోకి
లాభిధానము కోయిల యనఁగఁ బరఁగు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 89

సీ. సాళ్వము జాలె వేసడము డేగలగుడు బైరి కణసరంబు నోరణంబు
జలకట్టె గిద్దచెంచడ మన శ్యేనభేదము లివిగాకయుం దళుకు బెళుకు
కంచు మిం చనఁగను గల వందు రన్నిట స్త్రీజాతి డేగనాఁ జెలఁగుచుండు
నది శ్యేనసామాన్య మని కొంద ఱందురు తోనికాఁ డనఁగఁ బుంశ్యేన మొప్పు

రత్తె మన్నను దన్న ఖాహంతికిఁ గేలఁ దొడిగియుండినచర్మంబు దోఁచియుండు
వానికనుమర్వ దనరుఁ దోపార మనఁగ దోరె మనఁగను దగు వానిదార మభవ.
ంబ కోటఁ దనంగ ఘూకంబు విలసిల్లుఁ బరఁగు నేత్రింతనాఁ బసులపోలి
గాఁ దనినను వ్యాఘ్రఘూటాఖ్య యగుచుఁ గాటుగపిట్ట యవ్వపులుః గనఁ దనరు
ఖంజరీటాభిధ కంకణం బనఁగను రాఁబులుఁ గనఁగను బ్రబలు లోహ
పృష్ఠాఖ్య ధూమ్రాట మెసఁగును గూఁకటి మువ్వనాఁ గూఁకటిమూఁగ యన గఁ
బాలయం చనఁగఁ గికీదవంబు పరఁగు వెలయుఁ గన కాకి సకినాలపులుఁగు గుబిలి
పెఁడికంటినాఁ జాతకం బలరు వాన కోయిల యనంగఁ గైలాసకుధరనిలయ. 91
ోడి యనంగను గుక్కుట స్త్రీపుంస సామాన్యసంజ్ఞయై చనును గుక్కు
ంబు పుం జనఁగ నడరు నది పెంటిపో లికనుష్ణఁ బెట్టమారి యనఁ బరఁగుఁ
కుక్కుటినామ మగును బెట్టయనఁగను నారెబొట్టె యనఁ దదంఘ్రి జన్య
ంటకాలినిశితాంగం బొప్పఁ గారుకో డనఁ జను వనకుక్కుటాహ్వాయంబు
ిలకుక్కుటనామంబు వెలయు నీరుకోడియనఁ బుల్లగొర కన గుండఁగి యనఁ
ర్కరేటువు దనరును గక్కెర యనఁ బిచ్చుక యనంగఁ జటకంబు వెలయు శర్వ.
మ్రానిపోటుపులుఁగునా నొప్పుచుండు దార్వాఘాటనామంబు వాయసంబు
ాకినాఁ దగు మాలకాకి నాఁగను ద్రోణకాకంబు విలసిల్లుఁ గాకభేద
ంగును జెమరుకాకి యన నీరుకాకి నా జలకాకనామమై చెలఁగుచుండు
ాత్యూహసంజ్ఞయై తనరుఁ గూకురుగుండె నాఁగ గృధ్రము గ్రద్ద నాఁ దనర్చుఁ
ంచ కొంగ యనంగను గ్రౌంచ మెసఁగు బకము విలసిల్లు నారణపక్కి పక్కు
గ్గటం చన నాడెలు బా తనంగ నగుశరారి పదాంబుజనతకిరీటి. 93
ఁ జనఁ హై జనఁగాఁ గపింజల మొప్పు బెగ్గురుయ్యాలచేఁయిపిట్ట యుయ్యా
పులుఁగు నాఁగ సారస మగు జక్కువ యనఁ గోక మలరును హంస మంచ
ంనఁ దగు రాయంచ యనఁ రాజహంసంబు పరగు బలాక కొక్కెర యనంగఁ
ొక్కరాయి యనఁ బెం పెక్కును విలసిల్లుఁ గోయష్టికము గుడ్డికొక్కెర యనఁ
్రబలును జతూక చీకురువాయి యనఁగఁ జీకురాయి యనంగను జీవుక యన
బ్బిడాయి యనంగను గబ్బిల మనఁ దైలపాయిక చెన్నొందు దక్షశిక్ష. 94
క్షిక్ష యీఁగ నా మను మధుమక్షిక తేనీఁగ జుంటీఁగ నా నెసంగుఁ
రయీఁగ నాఁగను బరఁగుఁ బతంగిక జోరీఁగ నాఁగను మీఁటును బశు
క్షిక వల్మీకమక్షిక యీఁసిల్లు నాఁగను బహుళత చే సలరి యుండుఁ
ందురీగ లనంగఁ గణుదురు లనఁగాను గండోళి దగు మశకంబు దోమ

యనఁగ వెలయును జిమ్మట యనఁగ ఝిల్లి దనరు మిడుతన శలభంబు చను మిణుఁగుఱు
పుర్వనంగను ఖద్యోత మొనరుఁ దేఁటి తుమ్మెద యనంగ భృంగంబు దోఁచు నభవ.

సీ. అళివిశేషంబుగా నడరును దూనీఁగ నెమిలి నట్టువపిట్ట నెమ్మి యనఁగఁ
గేకియై తగుఁ గేక కేఁక యనంగను దనరుఁ జంద్రకము కన్ననఁగఁ బరఁగుఁ
బురి యనఁ బింఛంబు మెఱయును జుట్టు సిక చుంచు సిగ కూఁకటన నుల్లసిలును శిఖ
పిట్ట పక్కి పులుఁగు పిట్ట గువ్వ యనంగఁ బక్షిసామాన్యమై పరఁగుచుండుఁ
గృత్రిమవిహంగ మొప్పు సకినె యనంగఁ బచ్చపిట్ట యనంగను బసిరికయన
హారితకం బొప్పుఁ గారండవాఖ్య కన్నెలేడి యనఁ జనుఁ జూడ బాలేందుచూడ.

సీ. తీతువ యనఁగను దిత్తిరి యగుఁ గుక్కుభంబు గబ్బులుఁగు గుంపపులుఁ గనఁగ
వఱలు లావుకన లావక మొప్పును జకోర మగును వెన్నెలపిట్ట యనఁగఁ డిట్టి
భము లకుముకియనఁ బరఁగుఁ దద్భేదంబు నీరుచికాఁడన నెగడుచుండు
వెలిచె యనంగను వెలయు వర్తకసంజ్ఞ మీలవల్లిక యన మీల ముచ్చు
నాఁగ వర్తిక చెలఁగు గోనర్ద మలరు వలికి యనఁగను భృంగాహ్వ వెలయు లింగ
రాజనఁగ వద రనఁగ నిద్రాహ్వ యొసఁగు మాతృభూత నగేంద్రజామాతృభూత. 97

సీ. గిజిగాఁడు పూరేడు కేర్జంబు పొన్నంగి వెన్నడాయి పరిక బెళవ రివ్వ
వంగపండు పిగిలి వామనపాతుకాఁడు నులంకి కాటికాఁడు పగడంపు
జిట్ట గొబడి డాబ జీనువ వడ్రంగి గున్నంగి పోపిట్ట గూడబాతు
కూఁకటికువ్వె కుటాక కళ్కు కరడు నల్లచ్చికాఁడును జల్లపిట్ట
యనఁగ నిట్లని పక్షిభేదాఖ్య లలరు మొదట నర్థంబు చెప్పినయదియుఁగాక
గూఁటిగువ్వన నణుజనఁ గురు జనంగ నీఁకరాల్చినపక్షియౌ నిందుమౌళి. 98

సీ. గఱి యీఁక చట్టుప యెఱకడా కన నొప్పుఁ బక్షంబు ఱెక్కనాఁ బక్షతి యగు
లావు లవిటినా నలరుఁ బక్షపుచ్ఛాఖ్య యెగుపునాఁగను విహంగగతి దనరు
నండంబు గ్రుడ్డునా నమరును జెన యన నండద్రవం బొప్పుచుండు గూఁడు
నాఁ దగు నీడంబు బోఁదులా యనఁగను బోదెయం చనఁగను బోదనాఁగ
నిసు వనంగను బిల్లనా సిసుఁగనంగఁ గూన యనఁ గందునాఁగను గొదమయనఁగఁ
దిర్యగర్భకములుగాను దెలియవలయు నౌపచారికమాన్యాఖ్య లౌట శర్వ. 99

సీ. గండనఁ బోతనఁగాను దిర్యక్పురుషాఖ్యయౌఁ దత్స్త్రీసమాఖ్య పెట్ట
యన మీఱుఁ దన్మిథునాభిధ పెంటిపోఁతు లనంగ విలసిల్లు దోయి జోడు
జంట జమిళి కవ దంట యమడ యన ద్వంద్వమై పరఁగు నత్తమ్ము దిమ్ము
గుబురు గుమురు గుంపు గుమి గమి పిండు మొత్తము లెట్ట పైకము దాఁటె లొద్ది

తుటుము మొల్లము మొల్లమి తుట్టె వర్గు వనఁగ వర్గము తగు మూఁక యనఁగ సంఘ
మౌను సమజము కదుపన నలరుచుండుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 100

తే. ప్రోక యనఁ బ్రోవనంగను బ్రోఁగునాఁగఁ, గుప్ప యన రాసియనఁగను గువ్వయనఁగ
రాశియగు మండె యనఁగను రాశిభేద, మలరుచుండు జగత్త్రయీమాతృభూత. 101

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగుచుండును సింహాదివర్గమిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 102

మనుష్యవర్గము.

సీ. మానిసి మనిసినా మనుజసామాన్యంబు మందియుం చన నగు మనుజవితతి
యారె మరాటివాఁ డన మహారాష్ట్రుఁడౌ గుజ్జరివాఁ డన ఘూర్జరుఁ డగుఁ
గన్నడీఁ డనఁగను గర్ణాటకుం డొప్పు నఱవయుం చన ద్రావిడాఖ్య వెలయు
నాంధ్రుఁడౌఁ దెనుఁగువాఁ డనఁ దెల్గువాఁడన మగవాఁ డనంగను మగఁ డనంగఁ
బురుషుఁ డనఁ దోఁచుఁ బౌరుషంబు మగతనముమగఁటిమియనంగఁదిర్యక్పుమర్థమందు
నౌపచారికమైన గం డనెడిపల్కు భావకర్మంబులనుగూడఁ బరఁగు నభవ. 103

సీ. బోటి చేడియ చేడె ప్రోయాలు పైదలి పొలఁతుక పొల్తుక పొలఁతి పొల్తి
యతివ తొయ్యలి కొమ యన్ను సకి తెఱవ నెలఁతుక పడఁతుక నెలఁత పడఁతి
యెలనాగ కోమలి యింతి చెలువ చెలి వెలఁదుక మెలఁతుక వెలఁది మెలఁత
నవలా మగువ నాతి నాతుక యాఁడుది లేమ గోల యువిద చామ చాన
గోతి బిత్తరి యుగ్మలి కొమ్మ కల్కి మడఁతి జోటిక ముద్దుగుమ్మ యన స్త్రీస
మాఖ్యలం చనఁగాను జెన్నలరుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 104

సీ. చిగురుబోఁడి మిటారి చిలుకలకొల్కి వాల్గంటి మెఱుఁగుబోఁడి కలువకంటి
యన నిట్లు స్త్రీవిశేషాఖ్యలు చెన్నొందు, మద్దరా ల్మద్దియ ముగుద యనఁగ
ముగ్ధ యొప్పును బ్రౌఢ ప్రోడయుం చన మీఱు గొంతెయుం చనఁగను గుంతితోఁచు
ద్రౌపది ద్రోవది ద్రోపది యనఁజనుఁ గైకేయి వెలయును గైక యనఁగ
మహిషి దేవేరి యనఁగను మనును గేస్తురాలన గరిత యనఁగ నిల్లా లనంగ
గృహిణి చెలఁగును భార్యపే రెసఁగుచుండు సాలు పెండ్లాము నాఁగ దేహార్ధధృతనాగ.

సీ. కన్యాభిధానంబు కన్నె కన్నియ కన్య యన మూఁడుపేళ్లచే నమరియుండుఁ
గన్నెఱికం బనఁ గన్యాత్వ మొప్పును గొమిరె నాఁగఁ గుమారి యమరియుండు
జవరాలు గుబ్బెత జవ్వని యనఁగను యువతిసమాఖ్యలై యొప్పుఁ దగుఁ జి
రంటికిఁ బేరు పేరంటా లనంగఁ జిరంటిత్వ మెసఁగు బేరంట మనఁగ

అంకులాడి నాఁ జెడిపెనా అంకుటాలు నాఁ గులట యా నసాద యనదనఁ దగును
జేదరా లనఁగ దరిద్రి వెలయు వంధ్య యొనరు గొడ్రా లనంగ విఘూత్తమాంగ.

సీ. సకి సకియ యనంగ సఖి యొప్పు బోటినా బోటి కత్తియ యనఁ బోలు దూతి
పతిపత్ని యని పల్కఁబడు మగనాలునా నైదువరా లన నైదువ యన
నది వృద్ధయైన ముత్తైదున యనుకొండ్రు తెలివికత్తె యనంగఁ దేరుఁ బ్రాజ్ఞి
దొరసాని రాణినాఁ దోఁచుచుండును రాజ్ఞి ప్రెగ్గడసానినా వెలయు మంత్రి
భార్య దనరు నుపాధ్యాయభార్య యొజ్జసాని యన సోమిదమ సోమిసానియజ్వ
పత్నికిని నామధేయమై పరఁగుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 107

సీ. నాగప్పసాని నా నాపసాని యనంగ నాకబలిచిరంటినామ మెసఁగు
బాఁపతయం చన బ్రాహ్మణి చెన్నొందు క్షత్త్రియాణి చను రాచది యనంగ
గొల్లత ప్రేఁతనా గోపికాభిద యొప్పుఁ జాకిత యనఁగ రజకి చెలంగు
చండాలకాభిధ చను మాలెత యనంగ బోయెత యనఁగను బొల్చు శబరి
పల్లెత యనఁగ మాతంగి పరఁగుచుండు నెఱుకత యనఁ గిరాతిగా నెసఁగుచుండుఁ
జెంచెత యనంగ మనుఁ దద్విశేషసంజ్ఞ పుంగపతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 108

సీ. మాచకమ్మ యనంగ మనుఁ బోట ముట్టుది యనఁగ నుదక్యయై తనరుఁ గుసుమ
ముట్టన నార్తవం బొప్పుచుండును బ్రథమార్తవం బెసఁగు సమర్త యనఁగఁ
జూలా లనంగఁ దోఁచు గర్భిణీసంజ్ఞ గర్భంబు ప్రేఁకటి కడుపు చూలు
నా మీఱు వేవిళ్ళనాఁగ బయ్యంకలం చనఁగను దౌహృదాఖ్యలు చెలంగుఁ
జిట్టుము లనంగఁ దదరుచి చెలఁగుఁ గాన్పు
నాఁగను బ్రసూతిపేరు దనరుఁ బ్రసూత
సొగడు బాలెంత యనఁ బ్రొద్దు నెల యనంగ
వైజనన మెసఁగు జరాయు వలరు మ్రాని
నాఁగ దేహవిభూషితస్వాదినాఁగ. 109

సీ. ప్రసవమంత్రజ్ఞదాఁ బరఁగు మంత్రసాని నాఁదగు దైవజ్ఞ సోదెకత్తె
యనఁగ వేలుపుసాని యనఁ గుట్టనీనామధేయంబు తాపికత్తియ యన నెడ
కత్తియ యనఁ బొంతకత్తియ యనఁగఁ గుంటెనకత్తియ యనంగఁ దనరు లంజెఁ
లంజియ లంజ వెల్లాటకత్తె పసుపుది వెలయాఁ లొబ్బగముది యన వేశ్య
బసివి యనఁగను దనరును బసిపిపేరు మనును దిధిషువుగా మాఱుమనువుది యనఁ
జనును దగులాటకత్తెనా సంగినీసమాహ్వయము వైశ్యకన్యకామాతృభూత. 110

సీ. పట్టి బిడ్డనఁగ నపత్యంబు దగుఁ గన్నకొడుకు కొమారుఁడు కొమరుఁ డనఁగఁ
బుత్త్రాభిధానంబు పుత్త్రికాహ్వయ మొప్పుఁ గూఁతు కొమారిత కూఁతు రనఁగఁ
స్నుష కోడలనఁగను శోభిల్లు గోడంట్ర మనఁగఁ గోడఱికమం చన స్నుషాత్వ
మలరును జామాత యల్లుఁడం చనఁగను నిల్లంట్ర మనఁగను నిల్లట మన
శ్వశురగేహాధివాసంబు చను వెలయు నల్లై మనఁగను జామాతృతాఖ్య మనుమఁ
డనఁగ నప్త చెలంగును మనుమరాలు నాఁగఁ దనరారు నప్త్రి చంద్రార్ధచూడ. 111

సీ. అయ్యబ్బ తండ్రి యం చన జనకుం డొప్పు నమ్మవ్వ తల్లియం చనఁగ మాత
దనరును దాదినా ధాత్రియై చెన్నొందుఁ దాతనా వెలయుఁ బితామహుండు
పరఁగు ముత్తాతనఁ బ్రపితామహాభిధ యలరుఁ బితామహి యవ్వ యనఁగ
వఱలు ముత్తవ్వనాఁ బ్రపితామహీసంజ్ఞ తర మనఁగఁ బురుషాంతరము చెలఁగుఁ
జుట్టలన విందు లనఁగను జుట్టము లన బంధుగు లనంగఁ జెలఁగును బాంధవాఖ్య
దాయ యనఁగ సగోత్రాభిధాన మొప్పు ఫాలవీక్ష పురాంతకచోళశిక్ష. 112

సీ. తోఁబుట్టు తోఁడు సైఁదోడునా సహజుఁడౌ నన్నయం చనఁ దగు నగ్రజుండు
తమ్ముఁడం చనఁగను దనరును ననుజుండు తోఁడఁబుట్టిన దనఁ దోఁచు భగిని
యక్క యప్ప యనంగ నలరును నగ్రజ చెల్లె చెలియ లనఁ జెలఁగు ననుజ
చనును బరంపరాసంబంధి యంతల పొంతలవాఁ డందిపొందినట్టి
వాఁ డనంగను యాతయై పరఁగుఁ దోడికోడ లేరా లనఁగ మేనకోడ లనఁగ
భాగినేయి దనర్చును భాగినేయుఁ డలరు మేనల్లుఁ డనఁగఁ జంద్రార్ధచూడ. 113

సీ. అత్తయం చనఁగను నలరు నన్యోన్యంబు జాయాపతులకును జనను లైన
మామనాఁ దత్పితృనామమై విలసిల్లు నడరు బావయనఁ దదగ్రజాఖ్య
తదనుజాహ్వయము లై పొదలు మఱంది నా పదినె నాఁ దజ్జ్యేష్ఠలు దగియుండ్రు
మఱఁదలం చనఁగను మండ్రు తదనుజలు వియ్యంకుఁ డనఁగను వియ్య మనఁగఁ
దత్పితృమిథోభిధానమై తనరుచుండు నమరు వియ్యంపురాలు వియ్యంపుసాని
నాఁగను బరస్పరము తజ్జనుల పేళ్లు వియ్య మనభావమగు నొక్కవేళ శర్వ. 114

సీ. సవతియం చనఁగను జనును సపత్న్యాఖ్య మాతులుం డగు మేనమామ యనఁగ
మీఱుఁ బితృష్వస మేనత్త యనఁగను మేనమఱఁద లన మేనవదినె
మేనమఱఁది యన మేనబావ యనంగఁ జనును మాతులపితృష్వస్రుకనిష్ఠ
పూర్వజపుత్త్రు లొప్పుదురు శరీరసంబంధబాంధవ్యాఖ్య మనుచునుండు
మేనఱికమం చనఁగ ధవుఁడౌను మగఁడు పెనిమిటి చెలువుఁ దన జారు పేరు మేలు
వాఁ డనఁగ మిండఁ డన మిండగీఁ డనఁ దగు ఱంకన స్వ్యభిచారమౌ రవివతంస.

సీ. విటనామధేయమా విటకాఁడు వేడుకకాఁడు బోజుఁగు నన్నుకాఁడు లంజె
కాఁ డనఁగ నివియుఁగాక గోవాళ్ళనఁ గా నొక్కశబ్దంబు గలదు బహుత
లంజెయం చనఁగను లంజియ యనఁగను కులటాఖ్య యని వాడుకొనఁగవలయుఁ
వావియం చనఁగను భావంబు తగు సాధ్వి తనరుచునుండుఁ గ్రొత్తడి యనంగ
నేతుల యనంగఁ దగు పాటియింతి వెలయు నాబిడ యనంగనాపెనా నాకెయనఁగ
నల్లసతియనుమాటయై యలరుచుండు నట్టిఁ డనఁగను నట్టివాఁ డగును శర్వ. 116

సీ. ఏలుకోటి యనంగ నెసఁగుఁ బ్రజాకోటి పదురం చనఁగ మనుజదశక మగు
గుడిసెవేటిది యన నడరుఁ గువేశ్యాఖ్య తగు బజాఱి యనంగ దండులంజె
గట్టివా జంత ఱాఁగ గయాళి యనఁగను ధూర్తయోషాభిధ దోఁచుచుండుఁ
బంద యనంగ దూబ యనంగఁ బేడినా షండనామంబుగాఁ జనును బాయ
మీ డనంగను బ్రాయమైయెసఁగు వెలయుఁ బాల్యమగు జిన్నతికమనఁబడుచుఁదనము
నా.గ బిన్నతికం బన నలరు నీడు పాయ మన జవ్వన మన యౌవనము శర్వ. 117

సీ. నిండుజవ్వన మగు నెలజవ్వనం బన ముదిమి ము ప్పనఁదగు ముసలితనము
నర వన నర యనఁ బరఁగును బలితము స్తనపాయి పరఁగును జంటివాఁడు
పసిబిడ్డ చంటిపాపఁడు పాలపాపఁ డనంగ బాలకసంజ్ఞ నలువు మీఱు
పాప పాపఁడు దుడ్డె పడుచన దుడుకఁడు బుడుత కుఱ్ఱ కొడుకు బొడిగ లేఁత
చిన్న పిన్న చిఱుత యనఁ జెలఁగుచుండుఁ గోడెకాఁడుకొమరుఁడనఁగొండికనఁగఁ
దగుఁ గుమారుఁడు తరుణుఁడు దనరు వయసువాఁడనుచుఁబలుకంగఁ జవ్వందిలింగ.

సీ. ముదివాఁడు ముదుసలి ముసలి పెద్దముదుకుఁ డొక్క టొక్క ముదురు పక్క పన్న
లరగడం బనఁగను నలరు వృద్ధాభిధ బడుఁ గన బడు వన బక్క యనఁగ
వెలయు నమాంసుండు బలిమికాఁడు పలుద బలియుఁడు బలిసినవాఁడు పలము
బల్లిదుండు బలుపు బలితము లావరి యన బలవంతుఁడు దనరుచుండుఁ
బెస్నెరులవాఁ డనంగను. వెలయుఁ గేశి బోడి యని బోడఁ డనఁగను బోడయనఁగ
బోడునా బోడివాడునా ముండుఁ డొప్పు నవితనిజదాసరఘాట పశ్యాల్లలాట. 119

సీ. బొజ్జవాఁ డనఁగను బొఱ్ఱవాఁ డనఁగను బొట్టవాఁ డనఁగను బొసక యనఁగ
దొందన దొందునా దొద్దునా లందనాఁ దుందిలనామమై తోఁచుచుండు
బంబోతునా నెద్దువలెను మిక్కిలియొడ ల్బలిసియుండెడివాఁడు పరఁగుచుండు
గర్భిణీమాతృసంగతుఁడైనబాలుఁడు చంటివాఁ డనఁగను జనును లవిటి
చెవిటి యనఁగను బధిరుండు చెలఁగు గ్రుడ్డి యవిటి చీఁ కన నంధకుఁ డలరు మెల్ల
కంటివాఁ డనఁ గేకరాఖ్యయగు లొట్టకంటివాఁడనఁగ్లిన్నదృక్నామమభవ. 120

సీ. మిడిగ్రుడ్లువాఁ డన మీఱు నున్నేత్రుండు నడ్డిముక్కుఁగలాఁ డన నతనాసుఁ
డగు బుజ్జిముక్కువాఁ డన గ్రద్దముక్కువాఁ డనఁగను గ్రమముగా నలరుచుండ్రు
ఖురణస ఖరణసు లనఁగ ముక్కిడి యన విగ్రుండు మూఁగనా వెలయు మూకుఁ
డలరును బలితదంతాభిధ తొఱ్ఱివాఁ డన గొగ్గిపండ్లవాఁ డనఁగ బర్బ
రద్విజుండు వెలయు దంతురాఖ్య మిట్ట పండ్లవాఁ డనఁ దగు గూనివాఁ డనంగఁ
బరఁగుఁ గుబ్జుండు కుకరుండు పరఁగుఁ దొంట చేతివాఁ డన శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. ఖంజుఁడు కుంటి నాఁగఁ గునిస్టి నాఁగను దోఁచును బ్రజ్ఞుండు దొడ్డికాళ్ళ
వాఁ డన ముడికాళ్ళవాఁ డన సంజ్ఞుండు మీఱుచునుండును బూరకాలి
వాఁ డనఁగఁ బ్రవృద్ధపాదుఁడు దనరారు వల్మీకపాదుఁడు వఱలుఁ బట్ట
కాలివాఁ డనఁగను గనుపట్టు వికలాంగుఁ డవిటినా మొండినా నపదుఁ డెసఁగు
వాఁపియన నులిపియన నుల్ప డన శోభి శోభిలును మూర్ఛితాభిధ సొమ్మసిలిన
వాఁ డనఁగనొప్పుచుండును బొమనుండు దూలపో తన విలసిల్లు దురితదూర. 122

సీ. పొట్టి మొటిమె గిటర పొదిటి పొదడుగున్న పొనుఁగు బుడుత గుజ్జు బురుక బుడిగి
కుఱుచ కుఱ్ఱ కురుజు కొటిక కుసులి కుట్ట మట్టసి మట్టము మట్టసమ్ము
గొనమ గొనప గొనిసె గునిసె గిఱక టెంగణా యనఁగను వామనాఖ్య దనరు
మరుగుజ్జు నాఁగ నమరుఁ గుజ్జనామంబు వాసినాఁ బొడవునా వఱలు నున్న
తుండు ధర్మంబు గానిది దోఁచు నొకటి వెజ్జనంగను వైద్యుండు వెలయుచుండు
నరవెనక నన్నియుఁ ద్రిలింగనామము లగు శ్రీకరదయారసాంక కంఠేకళంక. 123

సీ. బాధిర్యసంజ్ఞయై పరఁగును జెవు డన నంధభావంబు గు డ్డనఁగ వెలయు
గొగ్గియం చనఁగఁ దగును బర్బరత్వంబు గూనునాఁ గుబ్జత్వ మాను మొండి
మొఱ్ఱిన భిన్నత్వ మొనరును మచ్చనాఁ గాలకనామంబుగాఁ జెలంగుఁ
గాయయం చనఁగను గనుపట్టును గిణంబు గాయమం చనఁగను క్షతి దనర్చు
మం దనఁగ నౌషధాఖ్యయై మనును దెవులు కింక నా రోగసంజ్ఞయై కెరలుచుండు
శావి యనఁ జీడ యనఁగను నలరు సస్యరోగ మాశ్రితజనభవరోగవైద్య. 124

సీ. పశుపాదరోగంబు పరఁగు నడుప యన నలరును మలిమిడియనఁగను బశు
పార్ష్ణిరోగము పశువ్యాధిభేదాభిధ యొప్పుచునుండును సుంగిడి యనఁ
జరుక్షనా గుఱుకనా సాంక్రామికామయాఖ్య చెలఁగుచుండు ముడిచె యనంగ
ద్వంద్వరోగంబు నివ్వటిలు దొంద మనంగ సన్నిపాతం బగు జన్ని యనఁగ
వాయి నాఁగను వాయువు వఱలుఁ గొరవాయి యనఁ గోష్ఠశీర్షకవాయు వొప్పు
మందవాయి యనస్వల్పవాయువు పగును భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 125

సీ. గృధ్రసి పేరగుఁ గిరుదెస యనఁగను దిమిరంబు వెలయును దిమిరి యినఁగఁ
బరఁగుఁ బ్రతిశ్యాయ పడిసెమం చనఁగను దుమ్మనంగ క్షుతంబు దోఁచుచుండుఁ
జీద్రుడం చనఁగను జెలఁగు నాసామల పరిహృతియును దద్భవారవంబు
సోఁపన సోబన వాఁపన శోఫయౌ సౌదరశోఫ యై యలరు దోము
నాఁగఁ గాఁపంబు పేరు దనర్చుచుండు నుబ్బస మనంగ దగ్గన నుక్కస మనఁ
గాసభేదము కుముటు నాఁగను దనర్చు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 126

సీ. రొండు రోఁజు వగర్పు రొప్పన శ్వాసమౌ వెక్కనా వెక్రినా వెచ్చ యనఁగ
జ్వర మొప్పు క్షయము నవఁతనాఁగ విలసిల్లు సొలపు సొరగు సొమ్మ సొమ్మసిలుట
యనమూర్ఛ పేరుగా నలరుఁ బొలుదునాఁగఁ బొందువు విలసిల్లుఁ బసిరిక యనఁ
గామాల యనఁగను గామలాభిధ మీఱు నక్షిరోగవిశేష మైరయనఁగ
నలరుఁ గ్రక్కనఁజరిదియంచనఁగఁదనరుచుండుఁ బ్రచ్ఛర్దిగ్రహణియైయొనరుఁ బారు
డనఁగఁ బాచన మనఁగను నడరు నీరుకట్టనఁగ మూత్రకృచ్ఛ్రంబుగరళకంఠ. 127

సీ. కడుపుబ్బునాఁగను నడరు నానాహాఖ్య యఱుకు వఱక మట్టె మన నజీర్తి
యగుఁ గ్రోవ యనఁగ దర్శ్వామయంబు చెలంగు నర్శంబు మొలకయంచనఁగ వెలయుఁ
గుట్టుసూల యనఁ గన్పట్టు శూల తలే రనఁగ శిరస్తోదము దగును గుష్ఠ
ములు మనఁ గుష్టనఁ బులుమన విలసిల్లు దామరయనఁ బొడదామరయన
మండలక మొప్పు నాయల్పమండలకము చిరుగు డనఁగను దనరును జెలిదియనఁగఁ
ద్వగ్గతవ్యాధిభేదమై వఱలుచుండు మిహిరచంద్రాగ్నినేత్ర వామేకళత్ర! 128

సీ. సిబ్బెము సోబె నా సిధ్మము విలసిల్లు మంగు డనంగను మంగనంగ
ముగు సిధ్మనామ మొప్పును నింద్రలుప్తకం బగు నూలిగరసం చనఁగను గజ్జి
చిడుము నా ఖర్జువు చెలఁగును మొటిమెనా వపనఖర్జుపుసంజ్ఞ వఱలుచుండు
శిశుఖర్జు వలరును జెవ్వాయం చనఁగను దింట్రమ్ము కసి తీఁట తీవరమ్ము
దూల జిల నవనస గాడ్పు దురద యనఁగఁ బరఁగుఁ గండూతి పుండునా వ్రణముదనరు
వఱలుఁ గురు పనఁగాను నల్పవ్రణంబు అతికృపాభాసి మధ్యేనగాధివాసి. 129

సీ. ముండిలూటి యనంగ మర్మవ్రణం బొప్పుఁ జంతిక పుండునాఁ జను ననేక
రంధ్రవ్రణాభిధ రాచపుం డనఁగను రాజవ్రణము పేరు దేజరిల్లుఁ
బోటకమం చనఁ బొటక మంచన స్ఫోటక నామమై పొలుపుఁగాంచు
బొబ్బ పొక్కనఁగ విస్ఫోటము విలసిల్లుఁ బగులుడు బీఁటిక వంగు డనఁగ
స్ఫోటము దనర్చుఁ బుంగుడు పులిపిలి యన నల్పమైనట్టిగ్రంథిగా నలరుచుండు
గాద మనఁగను గొప్పినాఁ గదుమునాఁగఁ దగును ఘాతభవగ్రంథి తరణిమాళి.130

సీ. ఆనెయం చనఁగను నాణెయుం చనఁగను దద్దురం చనఁగను ద ద్దనంగ
దద్రువు వెలయుఁ బిత్తంబు చెలంగును బిచ్చనఁ బసరన వీర్య మొప్పు
విత్తన శ్లేష్మంబు వెలయుఁ గళ్లె యనంగ నట్టన తిత్తినాఁ జట్ట యనఁగఁ
దోలనఁగాఁ ద్వక్కు దోఁచును నంజుడు పొల యొఱచి కవుచు పొలుసు కండ
చియ్యయం చనమాంసంబు చెలఁగుఁదస్స యనిన దుర్మాంసనామమై యలరు నుప్పు
కండ యనఁగను మీరు శుష్కపలలాఖ్య యార్యజనగేయ మాతృభూతాభిధేయ.
సీ. రక్తాభిధాన మెట్టి యనంగ నెత్రునా నెత్తు రనంగను నెగడుచుండు
రక్తవిశేషంబు రాజిల్లు నల్లనాఁ గృత్రిమరక్తంబు గేరు జొత్తు
నాఁ జెలఁగును దొబ్బనా ఘనీభూతరక్తంబు చీ మనఁగను దనరుఁ బూయ
మెసఁగును గుండెనా నెద యనఁ గందన గాయ యన హృదయాఖ్య వస చెలఁగుఁ
గ్రొవ్వునా నర మన నాడి నివ్వటిల్లు మన్ని యనఁగను విలసిల్లు మన్య బీఱ
నరము నాఁగను దగుఁ బీతనాడి సిరుతిత్తి యనఁగను గ్లోమమా దేవపూజ్య. 132
సీ. మస్తిష్కనామంబు మను మెద డంచనఁ గండచుక్క యనంగఁ గాలఖండ
మలరును బ్రేగన నాంత్రంబు చెలఁగును మూలుగునా మజ్జ పొలుచు బొమిక
నెర కెమ్మెముక యన నెగడు నస్థ్యభిధాన మగు ముసు సన గ్రంథిలాసిసంజ
యెడరియుండుఁగ శేరుకాహ్వయంబుగను గ్రో వెముకయంచనఁ బూసయెముకయనఁగఁ
దనరును గరోటి కప్పెర పుచుక పుఱ్ఱె పుచ్చెయన బోలె బొచ్చెనా బోఁకి బొంకి
పెంచు పెంకు పెంచుక పెరకం చనంగఁ దద్విశేషాఖ్య పార్వతీదత్తసౌఖ్య. 133
సీ. మలవాచకం బగు మసటు నింపిరి మస్టు ముఱికి యనంగను మూర్ధమలము
వెలయుచుండును గర్ణమలనాడు మొప్పును గులిబినా గుబిలినా గులిమి యనఁగఁ
బుసి యటం చనిన నొప్పును నేత్రమలసంజ్ఞ యేరు గనఁగ విష్ఠ యొసఁగుచుండుఁ
బేఁడ నాఁగ గవాదివిష్ఠ మీఱును నేడ కాదులవిష్ఠ రొచ్చనఁగఁ దనరు
రెట్ట యనఁగను బక్షులవిట్ట మమరు మేను నెమ్మేను మై మయి మే మెయి యొడ
లన శరీరంబు దనరు బొం దనఁగ డొక్క యనఁ గళేబర మలరుఁ బశ్యల్లలాట. 134
సీ. ఆయంబు కీలునా నలరు మర్మంబు పాదాగ్రము ముంగా లటం చనఁ దగు
మీఁగా లటన్నను మీఱుఁ బాదోపరిభాగంబు దనరును బాదతల మ
డు. గఱకా లంజనా నగు గుది చీలమం డనఁగ వెలయును గుల్ఫాహ్వయంబు
మడమయం చనఁగను మనుఁ బార్ష్ణి కొంకినాఁ దదుపరిదేశమై తనరుచుండుఁ
జీఱుతొడయనంగఁ బిక్కనాఁ జెలఁగు జంఘ ముడుము మోఁకాలునాఁగఁ జెన్నడరు జాను
తురువుతొడయనన నూరువు పరఁగుచుండుఁ బొసఁగుఁ బెందొడయన నూరుపూర్వమభవ.

సీ. గజ్జనాఁ దనరు వంక్షణ మండె యనఁగను నూరుమూలాభిధ యొప్పఁ బొత్తి
కడుపు కీఁగడుపునాఁగను వస్తి చెన్నొందు బొడ్డు మిక్కిలి యనఁ బొసఁగు నాభి
మొల యనఁ గటిపేరు విలసిల్లుఁ బిఱుఁదు నాఁగ నితంబ మగు నరకటన ముచ్చ
యనఁగ నితంబపార్శ్వాభిధ దగు ముల్లు ముకుళ్లనాఁ జను నితంబైకదేశ
మొనరు రొండి యనం గటిప్రోథసంజ్ఞ ముడ్డి మూడి యనంగను బొలుచు గుదము
వృషణములు బీజములు నా వెలయుఁ గచ్చ యన నుపస్థాఖ్య చెలఁగుఁ ద్రికాభిధాన
మలరుఁ దిక మన ముచ్చునా నళికనయన. (పంచపాదిగీతము). 136

సీ. బొజ్జనా బొజ్జనాఁ బొట్టనా డొక్కనాఁ గడుపనఁ గుక్షికాఖ్యలు చెలంగుఁ
దఱులు నెత్తఱులునాఁ దగుచు వళీసంజ్ఞ పాలిండ్లు చాది గుబ్బ చను చన్ను
చనులనఁ గుచములు చనుఁ జూచుకమ్ములు చనుమొన ల్చనుముక్కు లనఁగ వెలయుఁ
నెడ్డ యక్కురవుఱొమ్మెద బోర యెడఁదనా వెలయుఁ వక్షము వీఁపు వెన్నునంగఁ
బృష్ఠ మగుఁ బెడక యనఁ దద్భేద మెసఁగుఁ గొప్పరము మూపటంచన నొప్పు నంస
మలరుఁ జంకలి చంకయుం చనఁగఁ గక్ష మచలకన్యాసమేత శ్రీమాతృభూత. 137

సీ. పక్షంబు వెలయును బక్క పక్కియ ప్రక్క బరి రెట్ట నాఁగను బార్శ్వసంజ్ఞ
కెల ననఁ గెలవనఁ గెడ యన బగి యన బగు లనఁగాను గన్పట్టు వెలయుఁ
మధ్యభాగము నడు మన లీగునాఁగను గౌనునా భుజసమాఖ్య యగు జబ్బ
చట్ట బుజం బనఁ జనుఁ గూర్పరంబు మోచెయినాఁ బ్రగండంబు చెలఁగు సంది
సందిలి యనంగఁ దగు బ్రకోష్ఠంబు ముంజేయియన మణిబంధనామమై యెసఁగును మని
కట్టునాఁ గేలు చే చెయి కైకయి యనఁ జెట్ట యనఁగఁ గరంబౌను జిత్ప్రకాశ.

సీ. మీఁజేయి నాఁగను మీరుఁ గరోపరిభాగంబు కరపృష్ఠభాగ మొప్పఁ
బెడచెయి నాఁగను నడరును గరతలం బఱచెయ్యి లోచెయ్యి యనఁగ వ్రేలు
నా నంగుళం బగు నంగుట మనఁగ నంగుష్ఠవిశేషమై కొమరు మిగులుఁ
బొసఁగు నంగుష్ఠంబు బొటనవ్రే ల్బొట్టనవ్రే ల్బొటవ్రే ల్బొట్టవ్రేలు పెద్ద
వ్రేలునాఁగను జుట్టనవ్రేలు జుట్ట వ్రేలు జుత్తనవ్రే లనఁ బోలుఁ దర్జ
ని నడివ్రేలన మధ్యను నెగడు దబ్బవ్రే లన ననామిక దనర్చు శూలపాణి. 139

సీ. చిటికెనవ్రే లనఁ జిటివ్రే లనంగను మీఱుఁ గనిష్ఠాఖ్య గోరు నాఁగఁ
దనరును నఖము బెత్తయుం బెత్తిలి యనంగఁ జతురంగుళీసంజ్ఞ సాగుచుండు
లాడితయుం చనఁగను లాడితిలియుం చన జుట్టిలి యనఁగను జుత్తి లనఁగఁ
బ్రాదేశనామమై పరఁగు జేన యనంగ వఱలు వితస్తి చప్పట యనఁగఁ జ

పేట మొప్పను జేరనా వెలయుఁ బ్రసృతి పొలుపగునికుంజహస్తంబు పుడిసిలియన
భాసిలు నికుంజచతురంగుళీసమాఖ్య కొడిద కొడిదిలి యనఁగ రక్షోవిదార. 140

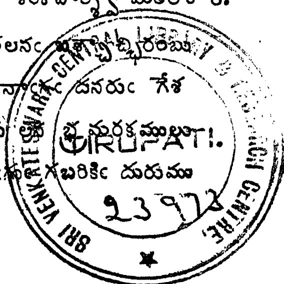
సీ. పిడికిలి పిడియన నడరును ముష్ట్యాఖ్య పాణివిశేషంబు పరఁగును గమి
కిలి కుప్పలప్ప పట్టిలి యన దోసిలి దోయిలి నాఁగను దోఁచుచుండు
నంజలి మూరనా హస్త మొప్పును బిడి తక్కువమూరనాఁ దగు నరత్ని
బారయం చనఁగను మీఱును వ్యామంబు నిలువునాఁ పౌరుషం బలరు చుండుఁ
గౌఁగిలి యనంగ బాహుయుగవలయ మగు గొంతు గొంతుక కుత్తుక కొలికి బొండు
ననఁగ గంఠంబు చెలఁగును నట్టు మెడన గ్రీవ దనరారు మేచకగ్రీవ దేవ. 141

సీ. మెడవంపునాఁగను మీఱుగ్రీవాగ్రభాగము పెడతలనాఁ గృకాటిక దగు
మొగము మో మనఁగను ముఖ మొప్పు మోరనా మూటెనా వెలయును ముఖవిశేష
ము లగు వా వాయి నో ర్మూతినా వక్త్రంబు మనుఁ దదంతస్థాన మంగిలి యన
ముక్కున సాసిక పొల్చు ముంజెర మనఁ జెర మన నాసాపుటము చెలంగుఁ
బరఁగుఁ బల్కుప్పు మోవి వాతెఱ పెదవియు నాఁగ నోష్ఠంబు తదధరభాగ మలరు
నౌడు నాఁగను జుబుకాఖ్య యలరు గడ్డఁ మనఁగ గడ్డువనాఁగ దేహధృతనాగ.

సీ. చెక్కు చెక్కిలి చెంక చెంప గౌద యనంగ గండస్థలాఖ్యయై యుండు హనువు
కటమరయం చనఁగా నొప్పుఁ బల్లనఁ దంతమాఁ గోఱనా దంష్ట్రవెలయుఁ
దాలువు దాలువ దవడ దౌడ యనంగ నలరును దన్తూలనామ మంకు
నక్కిలి యన మీఱుఁ బుక్క పుక్కిలి బుగ్గ నాఁగ గండూషమా నాల్క యనిన
జిహ్వ వెలయును నెలవినా సృక్విణి తగు నొసలునుదురన ఫాలాఖ్యయొసఁగు భ్రూవు
బొమ యనంబడుఁ దారకం బొనరుఁ బాప యాబ యన గోళకమగు గ్రుడ్డనఁగ నభవ.

సీ. పర పొర యనఁగను బటలంబు విలసిల్లుఁ గన్నునా లోచనాఖ్య దనరారుఁ
జూపు చూడ్కి యనంగ దోఁపఁబడును దృష్టి వాలుచూ పనఁ బొల్చు వక్రదృష్టి
యశ్రువు కన్నీ రటంచన రాజిలుఁ బక్ష్మంబు వెలయుఁ ఱెప్పం చనంగ
ఘనపక్ష్మసంజ్ఞ దొంగలిఱెప్ప లనమీఱుఁ గడక న్ననంగఁ గ్రేఁగ న్ననంగ
నగు నపాంగంబు చెవి వీ ననంగ శ్రవణ మొప్పు గూ బనఁగాఁ గర్ణమూల మెసఁగు
సిరసు తలనెత్తి యనఁదగు శిరము జనుఁ గడంత యనఁగ శిరఃపార్శ్వ మంతకారి.

సీ. జౌదల ముందల యన శిరోగ్రము మీఱుఁ జనుఁ బెడతలనఁ [illegible]రంబు
బ్రహ్మరంధ్రాభిద పరఁగు నుచ్చెన వెండ్రుక నెఱి నెఱిక నాఁగ దనరుఁ గేశ
మలకలు కురు లన నలరును బహుతచే వఱలు ముంగురు [illegible] భ్రమరకములు
కూఁకటి యనఁ జిప్పకూఁకటి యనఁ గాకపక్షంబు చెలఁ[illegible]గ బరికెఁ దురుము

కొప్పు క్రొవ్వెద మూలసా నొప్పుఁ బేళ్ళుఁ గేశబంధవిశేషాఖ్య గేరుఁ గ్రొమ్ము
డి యన వెడయన నూనెముడియనఁ గొండె యనఁగఁ గీల్గంటనఁగ జొల్లెమనఁగనభవ.

సీ. పాపట యనఁగను బరఁగు సీమంతంబు జుంజురు సిక జుట్టు చుం చనంగ
శిఖ యొప్పు జడయనఁ జెలఁగును జట పేరు వేనలి యనఁగను వేణి దనరు
రోమము బొ చ్చన త్రుప్పుడునా మీఱు నారు నూగారునా నలరు రోమ
రాజి శ్మశ్రుసమాఖ్య రాజిలు మీస మీసము నాఁగను జూబుక శ్మశ్రు వదరు
గడ్డ మన వేష మగు వాలకమ్ము నాఁగ వేసమన బారిసమునాఁగ వెలయును బస
దనము కైసేఁత యన బ్రసాధనము భక్త పోషకాపాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 146

సీ. ఆదరు భూషణసంజ్ఞ తొడగు తొడవు మిన్న సొమ్మనంగను గిరీటమ్ము వెలయుఁ
దలకట్టు నాఁగను దనరును ఫాలపాశ్యావిశేషములు సూసక తురాయి
ముత్యాలకుచ్చు కొప్పువల పాపటబొట్టు జిలిబిలి జల్లియుఁ జేరుచుక్క
యనఁగ లలాటిక యగు బాసికంబనఁ గర్ణిక దు ద్దనఁగాఁ జెలంగు
విచ్చుటాకు చెవ్వాకునా వెలయుఁ గర్ణపత్త్రనామంబు తాటంకవాచక మగుఁ
గమ్మయనఁగాను బంజులకమ్మ యనఁగ రత్నతాటంక మెసఁగుఁ జంద్రార్ధచూడ. 147

సీ. చెవులపువ్వుబొగడ బవిరె రారేక కుంపెన రావిరేక మురువనఁగఁ గర్ణ
భూషావిశేషము లొప్పెల్చుఁ బ్రోఁగనఁ గర్ణవేష్టనసంజ్ఞయై వెలయుఁ దద్వి
శేషాభిధానమై చెలఁగు గంటీ లొంట్లు పోఁగులు చౌకట్లునాఁగ నాసి
కావిభూషణము ముక్కఱ ముంగర యనంగఁ జనుచుండుఁ గంఠభూషావిశేష
మాను గుతికంటు మెడనూలు నాను తీఁగె కంటసరి కంటెయుం చనఁగాను బుస్తె
యనఁగ మాంగళ్యసూత్రాఖ్య యలరుచుండు బొట్టనఁ దదంతరసువర్ణభూష యాశ.

సీ. పదకము తాళి నేవళము లంబెస సరిపెన సరపణిగొలుసన లలంతి
కావిశేషం బగు దావడం బన దండ యనఁ గ్రోవ యన సరి యనఁగఁ జేర
నంగఁ జే రనఁగఁ జెలంగు సరము త్రిసరంబు ముప్పేటపేరనఁగ వెలయుఁ
సరవిశేషంబు లుత్తరిగె ముత్తండంబు బన్నసరంబునాఁబరఁగుచుండుఁ
గడెము కడియము బొద్దొత్తు గాజు సూడిగంబు చేకట్లు గోటు ముంగామురువన
హస్తభూషావిశేషంబు లలరు చుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 149

సీ. కేయూరనామంబు తాయె తనంగను సందిదండ యనంగ సందికడియ
మన బాహుపురి యన నలరు నొడ్డాణంబు కమరి యొడ్డణమనఁ గాంచి వెలయుఁ
మొలనూ లనంగ నొప్పును గటిసూత్రాఖ్య యంగుళీయం బగు నుంగర మన
ముద్దుటుంగర మన ముద్రాంగుళీయ మా నంగుళీయవిశేష మలరు బటువు

నాఁగఁ బాదాంగదం బొప్పు నందె యనఁగఁ బెండెమనఁబెండియంబనఁబెండెరమన
గాను బెండేర మనఁగఁ దద్గతవిశేష మెసఁగుఁ బాడిగ మనఁగ బాలేందుమౌళి. 150

సీ. గంటయం చనఁగను ఘంటయౌను బురుజు చిఱుగంట మువ్వ గజ్జె యన క్షుద్ర
ఘంటావిశేషంబు గన్పట్టుచుండును మను వీరమద్దెనా మట్టె యనఁగ
బిబ్బలికాయనాఁ బిల్లాణియనఁ జిటిబొద్దునాఁగను గ్రమంబుఁగఁ బదాంగు
ళీవిభూషలు మట్టె లీవలరాసీని తాకు పేర్మించనఁ దనరుచుండు
సేలయనఁ బుట్ట మనఁగను జీర యనఁగఁ గప్పడ మనంగఁ గోకనాఁ గట్టన మన
వస్త్రనామంబు చెలఁగును వలువ వలువు వలిప మన సూక్ష్మవస్త్రంబు వఱలు నీశ.

సీ విరళవస్త్రముపేరు వెలయుం నుడుగరనా నడరు గడితము సుగ్గడిత మనఁగ
సాంద్రవస్త్రాభిధ చనుఁ బట్టుచీరనాఁ బట్టాంశుకము సూర్యపటము దనరు
సూరెపుటంబునా మీఱు సెల్లా సేలు సాలువ నంగను శాటికాఖ్య
వస్త్రభారముపేరు వఱలు లుంగ యనంగ నిడుపు చా పనఁగను నెగడు దైర్ఘ్య
మడరుఁబరిణాహము తనర్పు వెడలుపనఁగ నంశుకాంతంబు చెఱఁగుకొంగనఁగ వెలయు
నంచలంబు విరాజిల్లు నం చనంగ భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 152

సీ. బద్దియం చనఁగను వత్తి యనంగను జేకమం చనఁగను జెలఁగు దశలు
కమ్మియం చన నంశుకాగ్రావయవవిశేష మ్మొప్పుఁ దద్విశేషమ్ము చిట్టె
యనమీఱుఁ గచ్ఛభేదాభిధాన మెసంగుఁ గాసె కుచ్చెల కుచ్చె కచ్చె పింజ
చుంగు రింగు నెఱిక చింగు నెఱి యనఁగ నీవి పోఁకముడినా నెసఁగుచుండు
వస్త్రపుటి దగు నొడియనఁ బటముదనరుఁ బడమనఁగ ధౌతవస్త్రంబుపరఁగుమడుగు
మడుత మడి చలువ యగును మనును వింత వన్నెగలకోకపే శ్వైరవలియన భవ.

సీ. కావియం చనఁగను గాషాయమై యొప్పుఁ జందురుకావినాఁ జనును రక్త
వస్త్రము చెంద్రిక వన్నెనాఁ జెంగావి యనఁగఁ గౌసుంభమై యలరుచుండు
నరుణవస్త్రంబు తోఁపనఁ దోఁచు చుండును నీలవస్త్రం బగు నీలియనఁగ
సిక్థపువస్త్రంబు చెలఁగు నత్తనఁగను మాంజిష్ఠ మెసఁగును. మంజిడియన
పప్పళి బవంతి కరయంచు పట్టెమార్పు మాదళంబులు దళ్ళు బొమ్మంచు లుడుత
చాఱ లేనుఁగడుఁగు లనమీఱు నిట్లు చిత్రవర్ణవిశేషము ల్చిత్స్వరూప. 154

సీ. జరబాజు నేరాజు బురసా తగటియనఁ గలధౌతవస్త్రము ల్చెలఁగుచుండు
నవి నల్లచాయుచే నలరుచున్నను గసీసం బనఁగాఁ దగు సరి యనంగ
నీవస్త్రముల పేయి నెసఁగుదారం బగుఁ గంచెల అవికె రైక యన నడరుఁ
గంచుళీనామంబు కాంతోత్తరీయంబు పయ్యెద పయ్యంట పైఁట పయిఁట

పైయెద పయంట నాఁగను బరఁగు చుండుఁ బ్రబలువస్త్రముకుటము కుల్లా కుళాయి
యనఁగఁ దద్భేదము తపార మనఁగ డెక్కి యనఁగ జాతనఁ డోపీనా నలరు నభవ.

సీ. పాగయం చనఁగను బరఁగు నుష్ణీషంబు తద్భేదసంజ్ఞయై తగు రుమాల
యనఁగ గూర్పాసాఖ్య యలరును దుత్తాయి యరదట్టి కుప్పసం బంగి కుబుస
మనఁగఁ గంచుకభేదములరారుఁజోలాచొకాయిచొక్కాయిచొక్కాచొకాచో
గా నాఁగ దుప్పటి యొూను హసావళి దువ్వల్వ పీణము దుప్పట మన
నవియె కూర్పనిచో రేకు లనఁగ వెలయుం జంటపోఁగులవలువయొూ గింటె మనఁగఁ
బ్రచ్ఛదపటంబు వెలయును బచ్చడ మనఁ బోరువయనంగఁ దద్భేదము దగు నభవ.

సీ. దోవతియం చనఁ దోఁచుఁ గటీపట మొల్లె పంచె యనంగ నొప్పు నర్ధ
వస్త్రంబు గుడ్డనా బట్టనాఁ జెలువొందు వస్త్రఖండము వస్తి పరఁగుఁ బొత్తి
యనఁగను బొల్చు బాలాచ్ఛాదనాభిధ తడుపంచెనాఁగ నార్ద్రపట మొప్పు
చింపి చీరిక యన జీర్ణవస్త్రము మీఱుఁ బ్రేలికయం చనఁ బేలికయన
జీర్ణవస్త్రైకదేశంబు చెలఁగుచుండు గోఁచి యనఁగ గచ్ఛడం బన గోణ మనఁగ
బొట్టమం చనఁ గౌపీనము దనరారు మాతృభూతేశ సంతతస్వప్రకాశ. 157

సీ. చల్లాడమనఁగను జల్లడ మనఁగఁ జె న్నలరుఁ బుమంతరీయంబు లుంగి
యన నంగదట్టమం చనఁ బావడ యనంగ యోషాంతరీయమై యొప్పుచుండు
గొప్పగాఁ గొసలుంచి కూర్చిన పావడ కంగోరుపావ డనంగ వెలయుం
నస్తరు నతుకునా నలరు సంధానవసనఖండనామంబు చనును గంబ
లంబు గొంగడి యనఁగను గంబళియన గోరుపడ మనఁగాఁ గంథ మీఱు బొంత
గంతన వితాన మగు మేలుకట్టు ఉల్లబమ్ము ఉల్లడ లనఁ జందువ లన నభవ. 158

సీ. కొఱలు గుడారము గూడారము గుడారు గూడా రనఁగను నాల్గు పటగేహ
నామధేయంబులు నవగోజ యనఁగను గొప్పగుడారమై యొప్పుచుండుఁ
బనిబడిగూడారు పరఁగు గొల్లెనయన వాహనాద్యాచ్ఛాద్యవస్త్రసంజ్ఞ
తనరుఁ గువాళమం చనఁగఁ బ్రావరణమాఁ బరదా యనంగను బాడునాఁగఁ
జనుఁ దిరస్కరిణి తెరనా జవనికయన రంజిలుఁ గనాతి గోడసరాతి యనఁగ
వసననిర్మితకుడ్యనామంబుగాను భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 159

సీ. తలయం టనంగను దలగడు గనినను నభ్యంగనామ మై యతిశయిల్లుఁ .
దోముడు ప్రాముఁడు తుడుపు రుద్దుడు పులుము డన మార్జనసంజ్ఞ పొలుచుచుండు
నలుగన నుద్వర్తనంబు రాజిలుఁ జికసంబు సున్ని యనఁ జూర్ణంబు దనరు
స్నానంబు వెలయును దానంబు మునుక బుడక మజ్జన మనఁ దిలక మెసంగు

బొట్టనఁగఁ జుక్కనఁగఁ జుక్కబొట్టనంగఁ బొలుచుఁ జాఱిక పత్తిరిబొట్టనంగఁ
దద్విశేషాఖ్య ఘుసృణంబు దనరుచుండుఁ గుంకుమ యనంగ బాలశశాంకచూడ.

సీ. చెందిర మనఁగను సిందూరము చెలంగు లక్కయం చనఁగను లాక్ష వెలయు
లాక్షారస మెసంగు లత్తుకయం చనఁ గుంకుమపూ వనఁ గుంకుమ మగుఁ
గుసుమపూ వనఁగఁ దగును గుసుంభాభిధ జాజికాయన మీఱు జాతిఫలము
జాపత్రి యనఁగను జాతిపత్త్ర మొప్పు గసగస లన మస్తు గానిపించు
విత్తు లెసఁగును జాఁదన వెలయుఁ జాప మలరు సాంబ్రాణి సామ్రాణియనఁగఁ బూతి
పునుఁగు తట్టుపునుంగనఁ దనరుఁ బిల్లి గడ్డచట్ట మన బిడాలక మగు శర్వ. 161

సీ. చను జవాది జవాజి జవ్వాది జవ్వాజి యనఁగ సంకుమదాఖ్య దనరుచుండు
గోరోజన మనంగ గోరోచనాభిధ కపురము కప్రము కప్పురమ్ము
సిరము గంబూర గంబుర గంబురా గంబురమ్ము గంబూర మ్మన మ్మగు ఘన
సారము సజ్జరస మ్మన సర్జరసమ్ము చెలంగు గంద మ్మనంగ
గంధ మొప్పు మలాకనాఁగను దనర్చుచుండు శ్రీఖండ మగురునా నొనరు నగరు
గంధచూర్ణంబు చెలఁగు బుక్కామనంగ గందవొడియనఁగాను బుక్కాయన భవ.

సీ. యక్షకర్దమసంజ్ఞ యలరుఁ గదంబమ్ము కలపము నాఁగను వెలయు నేస
యనఁగఁ బుష్పాంజలి తనరుఁ దోమాలెనా మాలిక పువ్వుటెత్తు పూలపొట్ల
మనఁగ మాల్యగ్రంధి యగు నెరతన మన నాభోగసంజ్ఞయై యడరును దల
గడ తలాడ తలాపి తలయంపి యొరుగునా నుపధానసంజ్ఞయై యొప్పుచుండుఁ
దద్విశేషాభిధానంబు తగును బటువు బిల్లదిం డన శయ్యాఖ్య చెల్లు సెజ్జ
పరపు తలిపము దడిబను పాన్పు మెత్త యనఁ దదాచ్ఛాదియొసఁగు లేపనఁగ శర్వ.

సీ. ఖట్వాఖ్య రాజిల్లుఁ గంకటి యం చనఁ బట్టెమంచం బనఁ బరఁగు మృదుల
ఖట్వ రాజులు నల్పఖట్వ కుక్కి యనంగ నలరు గోడనఁగ ఖట్వాంగ మెసఁగుఁ
బట్టెయం చనఁ దగుఁ దట్టిక కుసి కూచ మనఁ బట్టికాగ్రమై యలరుచుండుఁ
జిత్రాల్పపట్టిక చెలఁగు నవారనఁ గటసంజ్ఞ చాపనఁగాఁ జెలంగుఁ
గందుకము చెండు బంతినాఁగను దనర్చు దివ్వె దివ్వియ దివెదీవె దివియదీవి
యనఁగ దీపాహ్వయంబుగా నలరుచుండు మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత.

సీ. దీవటీ దివ్వటి దివటి పంజనఁగను గరదీపికాఖ్యయై పరఁగుచుండు
జుంజురు దుందుడు సురుడు దివ్వెనకోల యనఁ గాష్ఠదీపికాహ్వయము చెలఁగు
నీరాజనాభిద నెగడు నివాళి యారతినాఁగ వత్తినాఁ బ్రబలు వర్తి
ద్విముఖదీపిక గడిదేరు నీలాలినాఁ ద్రిముఖదీపిక పేరు తేజరిల్లుఁ

దక్కటి యనంగఁ బీఠంబు దనరుచుండు
గద్దె గద్దియ పీఁట నాఁగను గటాస
నమ్ము చపెరిక యనఁ జర్మశిమ్ము దనరు
నాసనార్థంబు సరసనా నలరుచుండు
మాతృభూత! నిజాశ్రితమాతృభూత! 165

సీ. పలక యనంగను ఫలకయా శయ్యార్థ ఫలక మొప్పును విసిపలక యనఁగ
ముక్కాలిపీఁటనఁ బోలుఁ ద్రిపాత్పీఠి భరణి మీఱును దార్వ బరణి డబ్బి
శీర్ణకరండంబు చెలఁగుఁ గరాటంబు కరవటం బనఁగను బరఁగుచుండుఁ
దాంబూలపాత్రంబు తబుకం చనంగను గంపెయం చనఁగను గుంపెయనఁగ
జాలవల్లిక యనఁగను సంపుటంబు పొలుచు సంబెల యనఁగఁ దాంబూలధాని
యడప మనమీఱుఁ దమలపాకులను బదిలపఱుచునది పదర మనఁగ బరఁగునభవ.

సీ. పూగభాగమ్ములు పొలుచు బాగాలన నెలవతి యనఁగను వెలయు ఖాది
రమ్ము కాచన ఖాదిరవట మొప్పును గైరవడి యనఁ బర్ణస్తబకము చెలఁగు
నాకుఁజుట్ట యనంగ నడరును వృత్తపర్ణం బాకుమడుపన రహి వహించు
సున్నపుఁగాయనాఁ జూర్ణకరండమాఁ బోఁకొత్తు నాఁగను బూగదళిని
దనరుఁ దాంబూలనామంబు తమ్ములమన వీడె మన వీడియమ్మన వీడ్య మనఁగ
విడియ మన విడ్య మనఁగను విడె మనంగ భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 167

సీ. చర్వితతాంబూలసంజ్ఞయాఁ దమన నాఁ బరఁగుఁ గళాచిక పడిగ మనఁగఁ
గాళాంజి యనఁ బతద్గ్రాహిణి దగు గూఁడు చౌట పంజర మనఁ జను వ్యజనము
విసనకఱ్ఱ సురటి వీవనయం చన నవి యొండమఱుగిడ నాలవట్ట
మన విరాజిలును దువ్వెన యనఁ గేశప్రసాధిని వెలయును జనును గంక
తికయుఁ జిక్కంటి యంచనఁ దెలియఁదగు వెలయు లీక్షావికర్షి యీర్పెనయనంగ
నద్ద మన ముకురాఖ్యగా నతిశయిల్లు వసుమతికృతశతాంగ చెవ్వందిలింగ. 168

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ నరవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 169

బ్రహ్మవర్గము.

సీ. సంతు కొలము వంగసము వంగడము పదుగన వంశసంజ్ఞ యై యలరుచుండుఁ
బరఁగుఁ జతుర్వర్ణి బాఁపన రాచ కోమటి రెడ్డి నాఁగను మనుచునుండు
వన్నెయం చనఁగను వర్ణాభిధాన మా మంచివాఁడు సనువు మంచి పాదు
వన సజ్జనుం డొప్పు నమరును విప్రుండు పాఱుఁడు బాఁపఁడు బాఁపనుండు

పుడమివేల్పన బ్రాహ్మణ్యము దనరారు బాఁపఱిక మనఁ దనరును బండితాభి
ధాన మగుఁ దెల్వికాఁడు పెద్దచదువరి యెఱుకగలుగువాఁడునాఁగ మేచకశిరోధి.

సీ. ఒప్పు నుపాధ్యాయుఁ డొజ్జ యనంగను జన్న మనంగ యజ్ఞంబు చెలఁగుఁ
జదువుసా బ్రహ్మయజ్ఞము దగు వేలిమి యన దేవయజ్ఞంబు దనరు పిండు
నాఁగ మనుష్యయజ్ఞము పొల్చుఁ దనుపు నాఁగను బితృయజ్ఞాఖ్య యొనరు బడిమి
యన భూతయజ్ఞమా నైదుయజ్ఞము లివి యాస్థానసంజ్ఞ నై యలరు నోల
గమ్ము కొలువన నది మించి కానుపింపఁ బోలుఁ బేరోలగమ్ము నొడ్డోలగ మనఁ
బరుస యనఁ దైర్థికసభాఖ్య బరఁగుచుండుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. అగ్నిసాధనవిశేషాభిధ చెకుముకి యనఁ దనరును హవిష్యంబు చెలఁగు
నిగిరికయం చన నిగిరికెయం చన నామిషసంజ్ఞయై యలరుఁ గూడు
పాలవిఱుఁగు నాఁగఁ బరఁగును బొంగలి యనఁగను బాయసం బలరుఁ బులగ
మనఁ గృసరాన్నాఖ్య యొనరును దాన మాఁ జాగము పెట్టొనఁ గీగి యీవి
పుడుకురింత పుడిగ తేగము పుడుకనఁగ యాచ్ఞచెలఁ వొందు వేఁడుట యడుగుట యన
విం దన నతిథినామమై వెలయుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 172

సీ. వెదుకుడు తడవుడు వెనుకుడు రోయుడు నెమకు డనంగ నన్వేషణ మగు
నుజ్జన మనఁగను నుజ్జగిం పనఁగను విడి యన విడు పన విడుదల యన
విడుట మానుట యన వీడుకో లనఁగను నెదు డనఁ దక్కున వదలుట యన
నఱుట యనంగను దొఱఁగు టనంగను నలరు విసర్జనాహ్వయము లెదురు
కొనుట యెదురేగుట యెదిరికో లనంగ నభిగమన మొప్పు గౌరవ మ్మలరుచుండు
గారవిం పన గారము గారవ మన నెస యనంగను శుశ్రూష చెలఁగు నభవ. 173

సీ. త్రిమ్మట త్రిప్పట తిరుగుడు తిరుగునాఁ బర్యటనాఖ్య యై పరఁగుచుండు
నాచమనీయాఖ్య యలరు వార్పనఁగను మౌనంబు పలుకమినా నెసంగు
వరుస యనంగను బరువడి యనఁగను గ్రమనామ మొప్పును రాజిలుఁ దడ
పాటు పీడ్పాటు నా వ్యత్యయ మగు నెడఁబా టనంగను నతిపాత మొప్పు
నియమ మలరారు నేమంబు నేమకంబు కట్టడ యనంగ దేవతాకార్యనియమ
సంజ్ఞగాఁ బల్కఁబడు జన్నె జన్నియ యన బతమనఁగ వ్రతము వెలయుఁ బార్వతీశ.

సీ. పస్తిల్లి నుంకు నిప్పస్తు ని ట్రనఁగను నుపవాససంజ్ఞయై యొప్పుచుండు
బ్రహ్మబిందువు మీఱుఁ ద్రస్స యనంగను మ్రొక్కు దండము కేలుమోడ్పు ఱఁగుడు
నాఁగఁ జెన్నొందును నతి తద్విశేషము ల్చేవిప్పు వెన్నెల చిన్నిపువ్వు
జోహారును జోహారు జోడాలు చెంగనాల్ డింగిళ్ళు గొబ్బిళ్ళు డెంకణాలు

నల్లానేరేళ్ళు జోదిళ్ళు ననఁగఁ దనరు వేఁడికోలనఁ బ్రార్థన వెలయుచుండు
భిక్ష తిరిపము బికిరము బిచ్చ మాయవారమును జోగునాఁగను వఱలు నభవ. 175

సీ. అవిరక్తభిక్షుకుఁ డలరును బికిరాలమారి బికాసి బికారి తిట్టి
గొట్టు తిట్టి తిరిపగొట్టునా వటుఁ డొప్పు వడుగు బొమ్మాచారి తడుపుదాల్చు
నా గృహస్థాభిధానం బిలుదొర గేస్తు నా వనసంవాసినామ మెసఁగు
నడవినెలవరినా జడదారి యనఁగను గనుపట్టు సన్యాసి కావిగోఁచి
దారి బోడ తబిసినాఁగఁ దనరు యోగి జోగి నాఁదగు జడదారినాఁగఁ దపసి
నాఁగ బుషిసంజ్ఞ జందెంబునాఁగ జన్నిదం బనఁగ యజ్ఞసూత్రమా నంబరకచ.

సీ. పొసఁగుఁ గమండలు బుడిగ యనంగనుఁ బుడ్డిగ యనఁగను బుడ్డి యనఁగ
బోలెనాఁగను గకపాలనాఁగను గక్షపాలాహ్వయంబుగాఁ బరఁగు ధార్య
చర్మనామము కళాసము కళవస మన యోగివేత్రాభిధ యొప్పు లాత
మనఁగ ముండనసంజ్ఞ యలరుచునుండును గోఁగుట బోడింపు గొఱుగుట యన
నుపనయన మగు వడుగునా నొప్పగును వివాహనామంబు పెండ్లిచేపట్టు కాలు
ద్రొక్కు పెండిలి యనఁగఁ బెంపెక్కు నేఁగు పెండ్లనఁదదంతవీథికావిహృతియభవ.

సీ. వడుగుపెండ్లిండ్లలోపలఁ దృతీయదినంబు పాకెన్న యనఁగను బరఁగుచుండు
నారెంటికిని వేఱె యగుచు నంత్యదినంబు లవును గంబవలి నాగవలి యనఁగఁ
బెండ్లికూఁతు రనంగఁ బెండ్లికొడు కనంగఁ గ్రమముగాను వధూవరాఖ్యలు దగుఁ
జిమ్మనగ్రోవినా శృంగమాః దద్భేద మండె బుఱ్ఱటకొమ్ము ననఁగ వెలయుఁ
గొఱలుఁ గవయుంట కూడిక కూటమి కలయిక యన రతి యహిరతి యొసఁగు మసః
మనఁగ బళుమృగరతము చెన్నలరుఁ ద్రొక్కు డనఁగఁ బొర్లుటయనఁగ దేవాధిదేవ.

సీ. పొత్తనఁగ సజ్ధి పొలుచు బువ్వ మనంగ స్వజనవివాహసజ్ధి దనరు
హారిబువ్వ మన వివాహచతుర్థదినరాత్రి బందుజనసజ్ధి పరఁగుచుండుఁ
బాలిక జాబారపాలిక నాఁగను నంకురార్పణశరావాఖ్య దనరుఁ
బ్రథమవధూవరభవనప్రవేశాఖ్య యిలునింపడ మనంగ నెసఁగుచుండు
నుంకు వన నోలి యనఁగను సంకనంగఁ బైఁడి యనఁ గన్యకాశుల్కవాచక మా
వరణ మనఁ బిత్రుదత్తకన్యాధనంబు పొలుచును వినంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 27

సీ. ఉపరిసురతసంజ్ఞ యొప్పును మగపోల్కి కూటమి యనఁగఁ బైకూటమి యన
మణితవాచకములై మనుఁ బావురాపలుకు లనఁగఁ గూఁకీపలుకు లనఁగ నవియె
లోగుక్క వెలిగ్రుక్క నాఁగఁ జెలంగును దంతక్షతాభిధ తనరుచుండుఁ
భలుగంటు పల్లునొక్కు పలుగెంపు లనఁగను గరరుహక్షతములు మెఱయుచుం

గోరువంకలు చందురుకూన లనఁగ ముద్దునాఁగను జుంబనం బొప్పుచుండుఁ
బొల్చుచుండును దొంతరము ద్దనంగఁ దద్విశేషంబు మాతృభూతాభిధాన.　180

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁజేయుంకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ బ్రహ్మవర్గమిట్లు
నైకొనుము దీని భ క్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత.　181

క్ష త్త్రి య వ ర్గ ము.

సీ. రాచవాఁ డనఁగను రాజన క్షత్త్రియుఁ డొప్పు నేలిక సామి యొడయఁడు దొర
రాయఁడు రా ఱేఁడు రా జెకిమీఁ డన నరపాలసంజ్ఞ లై పరఁగుచుండు
రాచఱిక మ్మన రాయఱిక మ్మన రాజరాడ్భావకర్మములు వెలయు
లక్కుమఁ డనఁ దగు లక్ష్మణుఁ డనిలజుఁ డలరును వడముడి వలిమొల కన
బార్థుఁ డెసఁగును గఱ్ఱి కవ్వడి యనంగ నకులసహదేవు లలరుదురు కవలనఁగఁ
జెలఁగు దుశ్శాసనుఁడు దుస్సనేనుఁ డనఁగఁ బ్రబలు దుర్యోధనుండు రారాజనభవ.

సీ. విరటుఁ డనంగను వెలయు విరాటుండు మండలేశ్వరుఁ డొప్పు మన్నెవాఁడు
మన్నీఁ డనంగను మండలేశత్వంబు మన్నెఱికం బన మనుచునుండు
గుత్తకాఁ డనఁగను గుప్తికారుఁ డెసంగు మంతునాఁగను ద్యూతమంత్రి యెసఁగు
బ్రెగడ ప్రెగ్గడ యనఁ దగుఁ బ్రధానుఁడు దగవరి తీర్పరి యన ధర్మజ్ఞుఁ డలరు
మీఱు సారథకాభిద యారెకుఁడు తలారి తలవరి యనఁగ శుల్కాధికారి
చనును సుంకరి యనఁగను షండుఁ డొప్పు
సెగ్గడి యనంగఁ గంచుకి యొసఁగుచుండు బొందడీఁ డన శ్రీమాతృభూతలింగ.183

సీ. కటికవాండ్రనఁగను గట్టిక లనఁగను ఫణిహారు లనఁగను బరఁగుచుండు
వేత్రహస్తాభిధ వెలయుఁ జారసమాఖ్య వేగులవా రన వేగరు లన
బహువచనమ్మునఁ బడవా ళ్లనంగను దళపతినామము ల్దగుఁ బడాలు
దళవాయి పడవాలు దణి యనంగను నల్వ సైన్యాధిపత్తి యొప్పు జంగిలి గమి
కాఁ డనంగను సేవకాఖ్య లగు జీతగాఁడు కొల్వాఁడుగాఁ డనఁగాను భటుఁడు
పరఁగు జోదన లెంకన బంటనంగ భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.　184

సీ. చుఱుకరి యనఁగఁ దెంపరియన శూరాభిధానంబుగాఁగను దనరుచుండు
నొంటరి యొక్కటీఁ డొంటరీఁ డొంట్రింపు నా నేకభటునకు నామ మగును
గాల్వురు నాఁగను గాల్బంటునాఁగఁ బదాతినామంబుగాఁ దనరుచుండు
శపథాయుంధనిషేవి చనును నైజీతమం చనఁగను మాఱియం చనఁగ వైరి

మనును నొంటనివాఁ డన మార్తుఁడనఁగఁ బగతుఁడనఁ బగఱనఁబగవాఁ డనంగఁ
గంటనఁగ గొంగ యన నూఁదుకాఁ డనంగ భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. చుట్టము పక్కము చుట్ట నెచ్చెలి చెలికాఁడు నెయ్యుఁడు సంగడీఁడు పొందు
కాఁ డంటు చెలి నేస్తకాఁడు సంగడికాఁడు నాఁగను మిత్త్రునినామము లగుఁ
బగ సూడు కంటునాఁ బరఁగు విద్వేషంబు చెలిమి చుట్టఱికంబు చెల్మి నెమ్మి
శెయ్యము నేస్తము నెయ్యమి సంగడి యొద్దిక యొమ్మిక యొండొరిమిక
పొం దొరిమె పొత్తుగారము పొందిక యనఁ బరఁగుచుండును మిత్త్రభావంబు బట్లు
క్రిక్కులనఁ బారకాఖ్యలు గేరుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 186

సీ. నమ్మినవాఁ డన నచ్చినవాఁ డనఁ జనవరి యనఁగను దనరు నాప్తుఁ
డలరును గరణమం చన లెక్కవాఁ డన గణకాభిధానంబు కరణికమన
గణకునిభావంబు కర్ణంబు వెలయును లిపికారకుం డొప్పు లేకరి యన
వ్రాఁత కాఁ డనఁగను వ్రాలునా వ్రాతనా లిపియొప్పు నక్షరాల్ వెలయుచుండుఁ
నక్కరము లచ్చరమ్ములం చనఁగఁ గ్రార గిలక యన రేఫ మెసఁగును గియ్య యనఁగ
నదరును యకారనామంబు సుడియనంగ వట్రువయన ఋకారమై వఱలునభవ. 187

సీ. బొట్టన సున్ననఁ బోలుపొందు బిందువు నిడుదన దీర్ఘంబు నెగడుచుండు
బడ్డయుం చనఁగను సంయుక్తమొప్పును గణితంబు లెక్క నాఁగను దనర్చుఁ
గవ్వ యనంగ లేఖ యగు రాయసమన రాజలేఖ దగుఁ గిల్లాను చీటి
యన ఖండపత్త్రిక యలరును గౌలన నభయపత్త్రాభిధ యలరుచుండు
ఘుట్టితపటంబు వెలయును గడిత మనఁగ వెలయుఁ గాకిత మనఁగఁ దద్భేదసంజ్ఞ
యూడె యనఁగఁ దదేకదేశాహ్వయ మగుఁ బుస్తకము పొత్తమనమీఱు భుజగభూష.

సీ. గంట మనంగను గనుపట్టు లేఖిని కలమము కలము నాఁగను దనర్చు
రాయబారి యనంగ రాజదూతయగుఁ దద్భావంబు తగు రాయబార మనఁగఁ
బథికుఁడు దగుఁ జెరువరి యన మార్గజ్ఞ సంజ్ఞయాఁ జొప్పరి జాడకాఁడు
నాఁ బలుపట్టడనాఁగఁ బారశ్రేణి పోలుచును రాజ్యాంగములు దనర్చు
సామి ప్రెగ్గడ చెలి బొక్కసము తిరస్తు కోట పోఁ జనఁగాను షడ్గుణము లగుచు
బేరుకొనఁగాను దగు సంధి పోరు పోక యునికి రంటన నొండన నుగ్రమూర్తి. 189

సీ వాఁడిమి జతనము మంతనం బనునట్టి యివిమూఁడు శక్తులై యెసఁగుచుండుఁ
దగుఁ ద్రివర్గాభిధ తగ్గు సిల్కుడ పెరుగుడు నను నివిమూఁడు గొఱలు నవలఁ
జతురుపాయంబులసంజ్ఞయై మం చీగి వేఱు కొట్టన నాల్గు వేఱు వేఱ
వేఁడిమి యనఁగను వాఁడిమి యనఁగఁ బ్రతాపాభిధానంబు తనరుచుండు

దండు వన దండు గనఁగను దండమునకుఁ బ్రతినిధిగఁ దీయుద్రవ్యంబు పరఁగు విజన
మొంటిపా టేకతం బన నొప్పుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 190

సీ. నమ్మికనాఁగను నచ్చికనాఁగను విశ్వాససంజ్ఞయై వెలయుచుండు
నిమ్మళం బనఁగను నిష్కళంకత యొప్పు నిశ్చింత దనరును నెమ్మది యనఁ
దగ వనఁ బాడినాఁ దగు న్యాయనామంబు మనును జాలిక నా సమర్థనాఖ్య
యానతి యనఁగను నాన యనంగను సెలవునా ముదలనాఁ జెలఁగు నాజ్ఞ
గడు వనఁగ మేర యనఁగ సుగ్గడి యనంగ నడరు మర్యాద తప్పిదం బాగడంబు
దుడుకు నేరము నేరమి దుండగంబు తప్పనఁగ నపరాధము తనరు నభవ. 191

సీ. ఆరి బడి యప్పన మప్పన పంగము పంజి పన్నాడి కో ల్పగిది బెడిగ
కోరన.గాఁ జెలఁగును భాగధేయంబు గృహభాగధేయ మా నిల్లరి యనఁ
బుల్లరి నాఁగ నొప్పును ద్రుణభాగధేయంబు కాలరినాఁగ ననుపునాఁగ
నభిగంతృభాగధేయము చెలంగును సెల వన ధాన్యపరిమాతృభాగధేయ
మలరుచుండును వట్టమం చనఁగ వెలయు హేయదీనారముఖభాగధేయసంజ్ఞ
సుంకమన దాణమనఁగను శుల్క మెసఁగు లంచ మనఁగను నుపదయై మించు నభవ.

సీ. కానుక కానిక కప్పము నూడిద యులుపా యుపారంబు నులుప యనఁగఁ
జను నుపాయనసంజ్ఞ చామరం బొప్పు వింజామర యనఁగను సౌర మనఁగఁ
దద్భేదసంజ్ఞయై తనరారు గొడు గన గొడు వన ఛత్త్రాఖ్య యడరుచుండు
జగజం పనంగను జల్లినా జంపన ఝల్లరీనామమై యుల్లసిల్లు
వర్షవారణనామమై వఱలు జిగ్గు గొడు గనఁగఁ జర్మఫలకంబు కొఱలు నరిగె
యనఁగ భృంగారు గిండినాఁ జను బిరుదముబిరుదనఁ బవాడ మనఁగను బరఁగునభవ.

సీ. వేలము పాళెము వీడుపట్టు బిడారు విడిది యంచనఁగ నివేశ మొప్పుఁ
జదలమం చనఁగను స్కంధవారము మీఱు నేనుంగు హత్తి గారేనుఁ గేన్గు
నాఁగ దంతావళనామమా మొక్కడిఁ డన నల్పదంతగజాఖ్య దనరుఁ
గలభంబు గున్ననాఁగను జెలువొందును బెంటియేనుఁ గనంగ వెలయుఁ గరిణి
తొండ మనఁగను దుండాఖ్యతోఁచు జాల పొగరుపొడ యనఁ బద్మముల్దగును గీక
యనఁగ ఘీంకారనామధేయంబు చెలఁగు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 194

సీ. మదము రాజిలు మస్తు మత్తు మత్తాయన నాలానసంజ్ఞయై యలరుఁ గట్టు
కంబ మనంగఁ దోత్త్రంబు బరి యనఁగ నారెగోల యనంగ నలరుచుండు
శృంఖలనామంబు చెలఁగు సంకెల యన నంకుశనామమా నంకుసమ్ము

నొప్పుఁ జాడో లనంగ దంత్యుపరిడోల వారి పంగెన యనఁగను బంగిడి యన
నోద మన మూఁడుపేళ్ళచే నుల్లసిల్లు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 195

సీ. పరఁగు నశ్వంబు బాబా వావురము వారువము జక్కి తత్తడి మావు గుఱ్ఱ
మన దేశభేదహయాభిధలు హారబ్బి తురికి కచ్ఛి యనంగఁ దోఁచుచుండుఁ
బాగా యనఁగ నశ్వపంక్తి విరాజిల్లుఁ బూజ్యాశ్వసంజ్ఞ యొప్పుఁ బడినాగె
తేజినా పరిష్కృతవాజియౌఁ గత్తలాని యనంగఁ గత్తలాన యనఁగాను
ఘోటకవిశేష మెసఁగును గూబు నాఁగ మూఢకహయంబు వెలయును మోటునాఁగఁ
దట్టు వన నీచతురగంబు దనరుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 196

సీ. తేజినా సున్నతవాజియై విలసిల్లు బడబ గోడిగ నాఁగఁ బరఁగుచుండు
బడబాబుతు సమాఖ్య యడరు నత్తడియన సొబను నాఁగ బడబమూలు వెలయుం
సకిలిం పనంగను సకిరింత యనఁగను హేషాభిధానమై యెసఁగుచుండుఁ
గంద మనంగను స్కంధంబు దగుఁ దోఁక లవిటి నాఁగలు బుచ్ఛము విలసిల్లుఁ
గొన యనఁగఁ గేసరం బొప్పు గొరిజ డెక్క గిట్ట యన ఖురనామంబు గేరుచుండు
నడ పనంగను నడ యన నడరును గతి భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 197

సీ. జంగనడపునాఁగ జంఘాలగతియొప్పుఁ జనుసు లుక్కనఁగ నీచగతిపేరు
రవగా ప్రవాలునా రాజిల్లు నాస్కందితము జోడన యనంగ ధౌరితకము
వెలయును బేరెము వేడెము జాలెము బవిరినా రేచితంబు విలసిల్లుఁ
జౌకళిం పనఁగను దూఁకుడనంగను వల్గిత మ్మగును దువాళ మన దు
వాళి యనఁగను ప్లుతముగా వఱలుచుండుఁ బొలుచు నాస్కందితవిశేషము మొనగాల
నంగఁ బ్లుతగతిభేదంబు జంగ గంతు దాఁటు పల్లటీ దుముకునాఁ దనరు నభవ. 198

సీ. అశ్వతనుత్రాణ మడరుఁ బక్కెర యనఁ బల్యాణ మొప్పును బల్ల మనఁగ
జీనంబు మెత్తన జేననఁ దనరును గ్రాలు ఖలీనంబు కళ్లె మనఁగ
వాగె యంచనఁగను వల్గాఖ్య మెఱయును మొగము ట్టనఁగ నశ్వముఖవిభూష
దనరు దలాటమం చనఁగ నశ్వశిరోధిభూషణసంజ్ఞ యై పొసఁగుచుండుఁ
దం గనఁగ నశ్వమధ్యబంధంబు మీఱుఁ జౌకనఁగఁ దఱ టవఁగఁగశాఖ్య వెలయుఁ
గొఱప మనఁగ క్షురప్రము పరఁగుఁ గవణ మనహయాహారభేదంబు లగు మహేశ.

సీ. అంకవన్నె యనంగ నశ్వపార్శ్వాలంబి రజ్జుసమాఖ్యయై ప్రబలుచుండుఁ
బంచకం బన నశ్వపశ్చాత్ప్రదేశమా నశ్వఖాదనసాధకాస్యలంబి
భస్త్రి బొక్కెన యనఁ బరఁగుఁ గైజామోర యన హయశీర్షకంపనము వెలయుఁ
బాలాసత్రా ళ్లన బంధరజ్జువు లొప్పు వేసడం బనఁగను వేసర మన

వ్యాసటీక విలసిల్లును నరద మనఁగఁ జేరు నాఁగను రథసంజ్ఞ మీఱు బండి
యనఁగ శకటసమాఖ్యలై యలరుచుండు ద్యూతశకటంబు సగ టనఁ దోఁచు నభవ.

సీ. కంబళివాహ్యకాఖ్యలగుఁ గొల్లార్ బండి పాటబండి హాయలుబండి యనఁగ
నలరుఁ దృణాద్యానయనసాధనవిశేషసంజ్ఞ యీడికయన సరవడి యనఁ
గట్లయం చనఁగను గట్లమంచ మనంగ యాప్యయానాభిధ యలరుచుండు
నుయ్యాల యనఁగను నుయ్యెల యనఁ దొట్ల యన లాలి యన డోల దనరుచుండుఁ
బరఁగు బల్యంకికకుఁ బేరు పల్లకి యనఁ జెందు నాందోళికకు సంజ్ఞ యందల మనఁ
గొఱలుఁ దదుభయదండంబు కొమ్మనంగ భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 201

సీ. అను సనఁ దొడు పనఁ నాందోళికాదిదండాగ్రసంధేయాఖ్య యలరుచుండుఁ
బన్నాగ మనఁగను భాసిలుచుండును నాందోళికాద్యవయవసమాఖ్య
బండికల్లనఁగను బరఁగును జక్రంబు బండి కన్ననఁగను బరఁగు నాభి
బండికన్నులయందుఁ బట్టించుచమురు కందెన యనఁగను గడిదేరుచుండు
నేమి దనరారుచుండును నెమ్మ నెమ్మి కమ్మి యనఁగను దగుఁ గూబరమ్ము పరము
నాఁగ నక్షాభిధ యిరుసునాఁగ వెలయు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 202

సీ. చీల జంజడ యాణి చిలుకయం చనఁగను దైనితకాభిధగాను దనరు
నొగ యనఁగా నెంచఁదగు యుగంధరసంజ్ఞ యుగసంజ్ఞ కాఁడినా నొప్పుచుండు
యొకిరింత యనఁగను నెక్కు డనంగను వాహనసంజ్ఞ యై వఱలుచుండు
మావటీఁ డనఁగను మావంతుఁ డనఁగను నాధోరణునిసంజ్ఞ యలరుచుండు
రవుతు రౌతు రావు తనంగ రాహుతుఁ డగు బరిగిరౌ తనఁ బల్యాణబంధరహిత
హయసమారోహకాఖ్యలై యలరుచుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. గుల్లా మన గుఱాలగోచనఁగా గులప యనంగఁ దగు నశ్వపాలకుండు
పారినాఁ డనఁగను బరిచరుం డొప్పను బేరణ మనఁగను బేరని యన
మైమఱు పనఁగను మేనుఱుఁ గనఁ గత్తళమ్మనఁగా బొందళం బనంగ
జో డనఁ గవచంబు శోభిలుఁ జిలుకత్తు జీరా యనఁగఁ దద్విశేషము లగుఁ
జను శిరస్త్రంబు గొగ్గి సీసకము బొమిడి కం బనంగను బేటిసాఁగను దనర్చు
సారసనసంజ్ఞ సాచి భుజావలంబి కృత్తి పదుదల డాబన గేరు నభవ. 204

సీ. సన్నాహనామంబు సమకట్టినది యాయుతము సజ్జ కట్టాయిత మన వెలయుం
విలుకాఁ డనంగను వింటివాఁ డనఁగను ధన్విసమాఖ్యలై తనరుచుండు
నారీతి నాయుధాహ్వయములఁ బరికించి తజ్జీవిసంజ్ఞలఁ దలఁపవలయు
మావటీఁ డనఁగను మాస్టీఁ డనంగను సాధకాఁ డనఁగను శస్త్రదత్తుఁ

డలరుఁ దద్విద్య సాదన యనఁగ నెగడు సఱుకు పరువడి గాయమానంబు విసరు
మొన లనంగను దద్భేదములు చెలంగు నొక టొకటి పెక్కువితములై యొప్పు నభవ.

సీ. సాధనాయుధములు సానకత్తి యనంగ బొందకోల యనంగఁ బొలుపుఁగాంచు
మానటిపోట్లాటమట్టుకుఁ దగుకత్తి చేకత్తి యనఁగను జెలఁగుచుండు
జింకకొమ్ములు రెండు చేర్చి యల్లు లమర్చి డాఁకేలఁ బూన నొడ్డనఁగఁ బొడుప
సంగతిగలయది సింగోట యనఁగను దివిదారికొమ్మునాఁ దేజరిల్లు
నొంటిపోట్లాటఁ గోరుచునున్నయట్టి మానటీలకుఁ గైదుపు ల్మట్టుఁ జూచి
యేరుపఱచుట వెలయుఁ గోలారిక మనఁ దద్రణావని పడవనాఁ దగును నభవ. 206

సీ. మచును జెట్టి యనంగ మల్లాభిధానంబు తద్విద్య సామునఁ దనరుచుండుఁ
గచ్చాతలు పుటము ల్గస్తాలు మండీలు డాళాలు డింకీలు దండెములును
లాగు లనంగను రాజిల్లుఁ దద్భేద నామధేయంబు లెన్నంగఁ గొన్ని
తత్సాధనంబులై తగుఁ గంబము కొణత కటి కన లోడుసంగడము బాల
సంగడము నీలగోతా మనంగఁ గొన్ని దట్టియనఁ గచ్ఛమగును జేతాళ్లనంగ
మల్లయుద్ధాయుధాఖ్యలై యుల్లసిల్లు ముళ్లనఁ దదగ్రనామము ల్పొల్చు నభవ. 207

సీ. బిరుదువేసినజెట్టిపరివార మగునట్టి వా రొప్పదురు హొంతకారు లనఁగ
గుద్దులాటకు జెట్లఁ గూర్చువానికిఁ బేరు దసువంది యనఁగను దనరుచుండు
సఱుకువాఁ డనఁదగు నన్యజాతీయుండు కవణకాఁ డనమీఱు గమనబోధి
మల్లచఱు పనంగ మల్లచఱుపు దన భుజసమాస్ఫాలనం బొప్పుచుండు
దండ యనఁగను ముష్టియుద్ధాదిమగతి మించు నందున మద్దెళసంచు మొదలు
కొన్నిభేదంబులు చెలంగు నన్ని దెలుప గ్రంథవిస్తరభయముచేఁ గాలకంఠ. 208

సీ. కల్లంబు ఠాటంబు కత్తి కొక్కెస తొట్టు రూణింపు బరిపోటు రొంపవ్రేటు
వింటాళము పణమ్ము పెట్టాగు పాఱమ్ము డొక్కర ముత్తర డొక్కరమ్ము
కన్నాత బాంగణ కందణంబు తిణింగి గొంతుమాఱును జేబ కమ్మరింపు
కాసె నీల్కడ గళకత్తెరఁ జోడింపు నరసింగ ముసీరి బిత్తరము కిల్లి
చాగు సమసీసము తడకాల్ సందుసీస మంజ మెడపట్టు నాఁగఁ జెన్నలరుచుండు
ముప్పదియురెండువిన్నాణములకుఁ బేళ్ళు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 209

సీ. వెంబడి బాసట వెంట తోడనుగల మనుఁ గనఁగను సహాయాఖ్య దనరుఁ
దోడ్పా టనంగను దోఁచు సాహాయ్యంబు దండు దళ మనంగఁ దనరు సేన
యుభయసేనాభిధ యొప్పిరువా గనఁ బొల్చు సేనాముఖము మొన యనఁగ
వ్యూహంబు వెలయుచునుండు మొగ్గర మన నొడ్డణమంచన నొడ్డనంగ

వెలయు సంపద సిరి లచ్చి కలిమి యనఁగఁ బరఁగుఁ జేదఱికంబు నిప్పచ్చరమ్ము
నెవ్వ యొద్దడి లేమినా నివ్వటిల్లు రిక్తతకు నామధేయము లభక్తవరద. 210

సీ. చేటు చెడిది చెట్ట సేగి సిలు గనంగ నాపదభిఖ్యలై యలరుచుండుఁ
జేడ్పా టనంగను జెలఁగు నాపత్ప్రాప్తి కైదువ యనఁగను గత్తి యనఁగ
నాయుధ మెప్పు విల్లన ధను వెసఁగును సింగాణి యనఁ దగు శృంగధనువు
అటని చెల్వగును గొప్పనఁ బిడికిటికట్టు నాఁగను లస్తకనామ మొప్పు
నల్లె యరి నారి గొనయమం చనఁగ వెలయు మౌర్వి దనరారుచుండుఁ దన్మధ్యతంతు
బంధ మరిపోసి యనఁగఁ గూర్పరి యనంగఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ 211

సీ. అవరు గుణారోహణాభిధానం బెక్కుపెట్టుట యనఁగ మోపెట్టుట యనఁ
దెగ యనఁగా గడిదేరును జ్యాకృష్టి చాపకర్షణబలసాధనంబు
ద్రోణ మనంగను దోఁచు బల్లవగువిల్లు దనరియుండును గపోదాయనంగఁ
బరఁగు లెప్ప యనంగ గుఱి యనఁగఁ బతన లక్ష్యాభిధానంబు లక్ష్యవీథి
కొఱలు సూటన నమ్ము లకోరి తూపు కోల యనఁగను శరము తగును దనర్చు
పరుడునాఁగను గరిలేనిశరము పేరు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 212

సీ. పారవాత మ్మనఁ బరఁగుచునుండు విశాలముఖం బైనసాయకంబు
దుష్కంటకశరంబు దోఁటమ్ము నాఁగను జిల్లకోలయనంగఁ జెలఁగుచుండు
దోనమ్ములం చన నౌ నల్పశరములు నారాచ మొప్పును నారస మనఁ
జాపాన పేక్షమాశర మొప్పుచుండుఁ జేయమ్మం చనంగ జోడ మ్మనంగ
నంపర యనంగ శరసమూహంబు దనరుఁ జిలుకనఁగ ముల్కి యనఁగను ఫలముదనరుఁ
బింజ రొందయనఁ బుంఖంబు వెలయుచుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. తరకసమ్ము పొది బత్తళిక పాణివడమ్ము దొన యనఁ దూణీర మొనరియుండు
వాలు ఖండా కరవాలు మేల్కత్తి తరవళి నరాజి పిరంగి యడిద
మన ఖడ్గనామమై యలరుచునుండును దార నా వాయిచా ధారవెలయుఁ
జాయ లంచన నసిచ్ఛాయలై తగుఁ గృపాణీరేఖ లొప్పును దొరములనఁ
బెణికనాఁగను గరవాలపృష్ఠ మొప్పు మొఱును గృపాణికాగ్రంబు చూరియనఁగ
సురె కటారి పిడెం బన శోభిలును గరాసినామంబులై నిటలాగ్ని నేత్ర. 214

సీ. పట్టసనామము ల్పట్టెమన మొహదా యన నడ్డకత్తి నా నలరుచుండు
నొఱయనఁ గోశాఖ్య యొప్పుఁ జిల్కడ యనఁ దద్బంధగుణసంజ్ఞ దనరుచుండుఁ
గోశాంతకోశాదిగుప్తి భూషలు కుప్పె యన నరడా యన నగుఁ గ్రమముగఁ
గోశసమాచ్ఛాదికొఱలు గలీబన ఖడ్గాదిముష్టిసంగ్రాహ్యతలము

వరుఁ జనఁ బరుం జనంగను బరఁగు నదియె చనును నెమ్మిలివరుఁజునా జావరుఁ జనఁ
బిడి యనంగ నుత్సర్వాఖ్య వెలయుచుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. వరుఁజులోపలఁ జీలపట్టించునలుగువా యమరుపయోగ్యమైనట్టితావు
మొసలికా టనఁగను మొసలివా యనఁగను జిమట యనంగను జెలఁగుచుండుఁ
బలకయం చనఁగను ఫలకసమాఖ్యయా ఖేటక మెసఁగును గేడె మనఁగఁ
దద్భేదనామమై తనరును జిల్లోటి కేవడ మం చనఁ గేరుచుండు
గుదె గుదియ దుడ్డు గను పము గుదుపయనఁగ ముద్గరము భిండివాలమ్ముపోలుచుః జిల్ల
కో లనఁ దగుం గుఠారము గొడ్డలియన భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 216

సీ. ఖండపరశు వొప్పుగండ్రగొడ్డలి యన బరిస బడిత యనఁ బరిఘ మొప్పు
సెలకట్టె యనఁగను వెలయుం శల్యము సురె సురియ చూరి యనంగ ఛురిక దనరు
జముదాడి యనఁగను యమధాటి చను నేజ బరిచి యీటె యనంగఁబరఁగుఁ గుంత
మలరును గోఱ కన నల్పకుంతాభిధ బల్లె మనంగను భల్ల మమరు
బాగుదా రన నల్పాసి వరఁగు బాఁకు వంకి చిల్లాణ మనఁగను వక్రశస్త్ర
మలరుచుండును డోంకెన యనఁగ వెలయు నాయుధవిశేషనామమై యబ్జమౌళి. 217

సీ. వాయిదా రనఁబడు వంకలు గలకత్తి దోదుమ్మి సై బనఁ దోఁచుచుండు
నాలక్షణముగల్గి యాగతి వంపైనఁ బరఁగుచునుండును గిరు సనంగ
నొడిసె యనంగను నడరు నావిద్ధము గ్రాలుఁ ద్రికాష్ఠి తిక్కుటి యనంగఁ
దగు శిలాయంత్రంబు దంచన మనఁగను వసి గసి మేకన నెసఁగు శంకు
భేదనామంబు లగును శోభిల్లును సుర కోవి పీరంగి బాణము గుంటకోవి
జబురుజంగి తుపాకి జజా యనంగ వెలయు నగ్నిప్రసారణాఖ్యలు మహేశ. 218

సీ. బాదరు నాఁగను బరఁగుఁ దుపాకిలోపలను జానకిత్రాఁడు నిలుపుతావు
చుఱుకైనమందుపే ర్వరఁగు రంజక మనఁ లగ్గనఁ బ్రాకారలంఘనంబు
అది రెండువిధములఁ బొదలుచునుండును లగ్గనా సురతాణిలగ్గ యనఁగఁ
బాషాణదార్వగ్ని భాండాదికాభిద లగ్గదిం పనఁగఁ జెలంగుఁ బోక
తరలుడు తరలిక యరుగు డరుగడమ్ము కదలుడు కదలిక కదలు కదలడమ్ము
చనుట యేఁగుట మేగుడం చనఁగ యాత్ర తగును దైవతయాత్ర జాతర యన భవ.

సీ. వెలువడుట యనంగ వెడలుట యనఁగను నిర్గమనాఖ్యగా నెసఁగుచుండు
నెఱయుంట యనఁగను బరఁగుఁ బ్రసరణాఖ్య యభియానము దనర్చు నఱముట యన
విద్రావణాభిఖ్య వెలయుచునుండుఁ దోలుట యనంగను బఱచుట యనంగ
నెసఁగు నపక్రమము మీఁడేకె ననఁగను దాడి యనంగను ధాటి యగును

దుమ్ము దువ్వ దుమారము త్రుమ్ము తుమురు దన పదటు బుగ్గిసాఁగను దనరుధూళి
నురుము నుగ్గు పొడుము పొడి సురుము సున్ని చూరనంగనువిలసిల్లుఁజూర్ణ మభవ.

సీ. డాలు టెక్కెంబు సిడమ్ము పడగ యనఁ గేతునామంబులు గేరుచుండు
నహమహమిక పేరు రహికెక్కునోహరిసాహరి యనఁగను సమరయాత్ర
సారిసాఁ దగు లావు సత్తి సత్తువ బల్మి పీఁచ మోపిక యన వెలయు శక్తి
సలిగయుం చనఁగ నాశ్రయబలంబు చెలంగుఁ గడిమి యుక్కు కఱుకు గట్టి కడిఁది
నాఁగ శౌర్యాభిధానంబుగాఁగఁ జెలఁగు బీర మనఁగను బిగువన బింక మనఁగఁ
బరఁగు గర్వంబు వెలయును బంద కోఁచ పిఱికి దొంబులిగొట్టన భీతుఁ డభవ. 221

సీ. పోరాట పోట్లాట పోరు కయ్యము చివ్వ కంగారు కంగిస కలను దురము
గొడవ బవరము జగడ మాల మని యన యుద్ధవాచముకలై యొప్పుచుండుఁ
దనరును బెనఁకువ పెనఁగులాట యనంగఁ బెనయన నుద్దులాటనిన యుద్ధ
మలరు దండడి దొమ్మి యన సంకులరణాఖ్య దంటపో రనఁదగు ద్వంద్వయుద్ధ
మలరుచుండును గన్నెకయ్యం బనంగఁ బ్రథమయుద్ధాఖ్య యెక్కటిబవరమనఁగ
నొంటిపోట్లాటపేరుగా నొప్పుచుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 222

సీ. ఆర్పు బొబ్బ యనంగ నగు సింహనాదంబు క్రందనఁగాఁ దగుఁ గ్రందనంబు
సొరుగు సొలపు సొమ్ము సొలిమిడి సోలు సుమాళము బవిళి మైమఱపు భ్రమరి
యనఁగ మూర్ఛాహ్వయం బలరారుచుండును రాయిడి రాపు రం పనంగ
ననుమర్దనం బొప్పు హావడి యావడి యన నుపద్రవసంజ్ఞ దనరుచుండు
డామరం బగుఁ జూఱ కొల్ల పరి యనఁగ వలసయనఁ బ్రవాసాఖ్యగాఁ బఱలుజయము
గెల్పు గెలివిడి గెలుపము గెలుపనఁదగు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 223

సీ. పగయీఁగు టనఁదగు వైరశుద్ధి పరుగు పరువు పాఱు టన ధావనము చెలఁగు
గునుకు డనంగను గును కనఁగా నల్ప ధావనసంజ్ఞయై తనరుచుండుఁ
దొలఁగు డనంగను దలఁగు డనంగను నపసరణాఖ్యలై యలరుచుండు
నపజయసంజ్ఞలై యలరు బన్నము విఱు గోటమి యోడుట యోల చెంగ
నాలువిఱుగుడు విఱుగునాఁగ్రాలుచుండుఁ ద్రుంచుట చిదుముట తెగటార్పు పరిమార్పు
పొరిగొనుటపిలుక్కుమార్పు చంపుట తునుముట యనఁగఁదగుహింసభక్తహృద్వనజహంస.

సీ. సమయుట యీల్గుట చావు చక్కడఁగుట క్రుంగుట త్రుంగుట కూలుట దుది
బ్రెల్లుట మడియుట తెగుట డీల్పడుట నీల్గుట మొదల్చెడు టడంగుట పొలియుట
మిత్తి పెన్నిదుర నామీఱును మరణము సొర సొద యనఁగను బరఁగును జిత
మొంపె మనంగను బొల్చుఁ గబంధంబు సబము పీనుం గన శవము దనరు

నదరు శవయానముగఁ బాడె బడయయనఁగఁ గాడు మసనంబు వలికినాఁగను శ్మశాన
మదరుఁ జెఱియనఁగాఁ బ్రగ్రహంబు దనరు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
తే. అదరుఁ గారాగృహంబు గుయ్యారము చెఱ,సాల బందిగ మనఁగను జప్పయనఁగ
ముద్ర తగుఁ దోఁచు జీవనమ్ముగను మనుట, మనికి బ్రతుకు బ్రదిమియనమాతృభూత.
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుఁకతనఁ, బరఁగు నిద్ధర క్షత్త్రియవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 227

వైశ్యవర్గము.

సీ. వైశ్యనామంబులు వఱలుఁ గోమట్లన బేహారు లనఁగను బేరు లనఁగ
నడక యనంగను నడత యనంగను నడపడి యనఁగను నదరు వృత్తి
కొలువని ప్రాయుంట కొలువు త్రోయుంటయుఁ లావణము సీళితమునా వఱలుఁ గ్రమతఁ
గొలువటం చనఁగను వెలయుఁ సేవావృత్తి వేఁడు టనంగను వెలయుఁ యాచ్ఞ
యప్పనఁగ రవడి యనఁగ నలరుఋణము వడ్డి తేమాన మనఁగను వఱలు వృద్ధి
పరచి యన యాచితక మొప్పుఁ బొరచి యనఁగఁ దద్విశేషంబుదనరును ధాతృవంద్య.
సీ. అప్పులవాఁ డన నగు నుత్తమర్ణాఖ్య యధమర్ణుఁడు చెలంగు నరువరి యనఁ
దాకట్టు కుదువ యుద్దర వారకం బీడనంగను వృద్ధి చెలంగుచుండు
నాపమిత్యకసంజ్ఞ యలరు పీ డనఁగను గాఁ పనఁ గమ్మతకాఁ డనంగఁ
గమతగాఁ డనఁగను గమ్మటీఁ డనఁగను దుక్కిము చ్చనఁగను దోఁచుచుండు
హాళికాభిధ నువ్వుచే ననఁగఁ దిల్య మలరు నీరీతి ధాన్యభేదాఖ్య లరసి
వానిచే నని పలుకంగ వచ్చుఁ జమ్ము భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 229
సీ. చే ననఁ జెలిక నా క్షేత్రంబు విలసిల్లుఁ గుచ్చెల యన రాశి కొఱలుచుండు
ద్వ్యాఢకికాభిధ పఱిగయం చనఁగను నల్పసస్యక్షేత్ర మలరుచుండు
మడి యనఁ గయ్య నా నదరుఁ గేదారంబు వెలయు లోష్టము పెల్ల పిట్టపెట్ట
గడ్డ బెడ్డ యనంగఁ దనుపట్టుఁ బాఱన్నాఁగను నవదారణంబునకుఁ బేరు
పరఁగుఁ దవుగోల దోఁకుడుపాఱ నాఁగఁ దద్విశేషాభిధానంబు దగు సబళము
గడ్డపాఱనఁ జెలఁగును గొడ్డలియనఁ గాను గుద్దాలనామంబు కాలకంఠ. 230
సీ. ములుకోల యనఁగను బొల్చును దోత్త్రంబు కొఱలు లవిత్రంబు కొడవలి యన
నల్పలవిత్రాఖ్య యలరు లిక్కి యనంగఁ గూలు నాఁగ లవిత్రమూల మొప్పుఁ
గలప యనంగను హాలమొప్పు నైర గట్టేరు గలపనాఁగ మీఱుఁ దదుప.
కరణ మాబంధమ్ము బరఁగు మ్రోకనఁగను దలుగు నాఁ బలుపు నాఁ దనరుఁ గంత
రజ్జు పగ్గ మనంగను బ్రగ్రహ మగు రాజిలును వారె యనఁగను రజ్జుభేద
మదరుఁ దృణరజ్జు వెంటి నా నఘవిభంగ భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 231

సీ. లాంగలాదికము చెలంగు నేరనఁగను బరఁగుఁ దర్థాభిఖ్య యరక యనఁగఁ
గోటే రనంగను గొఱలు విపర్యయబద్ధలాంగలసంజ్ఞ పంట యనఁగ
నగుఁ గృషిసన్నాహ మలరు నాఁగేలు నాఁగలి యనఁగాను లాంగలసమాఖ్య
పరఁగుఁ దత్పృష్ఠంబు పడత యనంగను జీర్ణలాంగలసంజ్ఞ చెలఁగు గొనమ
యనఁగ నేఁడికోలనఁగను నెసఁగు నీష ముష్టిసంగ్రాహ్యదారువు పొలుచు మేడి
యనఁగ యాంత్రికనామధేయంబు జడ్డిగ మన విలసిల్లుచుండును గాలకంఠ. 232

సీ. గుంటుగ నాఁగను గొఱ్ఱునా దంతినాఁ బాపడ మనఁగను బరఁగును గృషి
సాధనభేదము ల్పనుఁ బలు గనఁగను ఫాలాభిధానంబు పరఁగుచుండు
దిండడ నాఁగను దిర్యగారోపితదారువు గుజ్జునాఁ దనరుఁ గుబ్జ
దారువు కృషిసంజ్ఞ మీఱుఁ గిసుక దుక్కి యనఁ జాలు నాఁగ సీతాఖ్య దనరు
మున్నరక యనఁ దొలిదుక్కి పొలుచుండుఁ బ్రబలుసీతానివృత్తి కొంద్రయనగుంట
యనఁగఁ గల్ల మనంగ ఖలాఖ్య వెలయు ఖలముఖము వాగళం బన నలరు నభవ.

సీ. గుంజనాఁగను గట్టుకొయ్యనాఁగను మేధి పయి రన సస్యంబు పరఁగుచుండుఁ
జిరుతరి పచ్చగన్నెరు తీఁగెమల్లియ బుడమ రాజనమునాఁ బొలుపుఁగాంచు
వ్రీహిభేదమ్ములు వ్రీహిసామాన్యంబు వరి వడ్లు నాఁగను వఱలుచుండు
గోదుమ యనఁగను గోధుము ల్విలసిల్లు లంక యనంగఁ గలాయి మొప్పు
నారుగ యనంగఁగోద్రవాఖ్య తనరారుఁ గొఱలుచుండుఁ బ్రియంగువుకొఱ్ఱయనఁగఁ
బొలుచుఁ జూర్ణంబుజొన్ననా బుసుకుజొన్న యనఁగఁ జూర్ణవిశేషమానహివిభూష.

సీ. సజ్జయుం చనఁగను సర్జము విలసిల్లు శ్యామాక మొప్పును జామ యనఁగ
వరిగయుం చనఁగను వరకము దనరారు రాగియుం చనఁగను రాగి వెలయు
ముద్గంబు పెసరునాఁ బొల్చును గారుపెసరునాఁగ వనముద్గసంజ్ఞ చెలఁగుఁ
గాకిపెసరునాఁగఁ గనుపట్టు క్షుద్రముద్గము మిను మనఁగ మాషము దనర్చు
నను మనంగను నిష్పావ మలరుచుండుఁ బరఁగు బొబ్బర యనఁగను బర్బరమ్ము
తువరి కంది యనంగను దోఁచు రాజమాష మలసంద యనఁదగు మాతృభూత. 235

సీ. ఒప్పుఁ గుళుత్థాఖ్య యులవయుం చనఁగను దిలసంజ్ఞ నూవనఁ దేజరిల్లు
సెనిగెనా సెనగనాఁగను జణకము మీఱు నాసూరి దనరారు నావయనఁగ
మెంతి యనంగను మేంథినామము తగు శణము భాసిల్లును జను మనంగ
దవసంబు కొలుచునా ధాన్యంబు రాజిల్లు ముల్లునా శూకంబు పొలుపుగాంచు
నె న్ననఁగఁ గణిశ మలరు నీఁచ యనఁగఁ గణిశవృత్తంబు చెలఁగును గంకియనఁగ
ధాన్యకణిశంబు వెలయును దైత్యవైరి భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 236

సీ. కణిశైకదేశంబు కనుపట్టు కెల్లనాఁ గణిశభారమ్ము ముంగ యనఁ దనరు
సస్యకుసుమసంజ్ఞ చను సుం కనంగను గుసుమనాఁగను సస్యగుచ్ఛ మొప్పు
గంటకట్టి యనంగఁ గనుపట్టు నాళంబు కోవి యనంగను గ్రోలనంగ
జా డనంగను క్షీణసస్యంబు దగును బోం దనఁగాను శుష్కసస్యమ్ము చెలంగు
ఛిన్న యవముఖనాళంబు చెలఁగుఁ జొప్ప యనఁగ నోదె యనఁగఁ దీర్ణయావనాళ
కాదులు చెలంగుఁ బన యన నలరుచుండుఁ దాదృశవ్రీహిసస్యాఖ్య ధనదమిత్ర.

సీ. దంటనఁగా సస్యదండము విలసిల్లుఁ బరఁగు నీన యనంగఁ బత్త్రనాడి
సొరుగాకు కారాకు చొక్కుటాకు వగడు నాఁగను వెలయుఁ జూర్ణాదిశుష్క
పత్త్రాభిధానంబు పరఁగును బుససంజ్ఞ బుసి యనఁగా బసబూగర యనఁ
దుచ్ఛధాన్యాభిధ దోఁచు దాలు తరక పొల్ల కట్టు తబకపొల్లు తప్ప
తంక రనఁ దూరునాఁగను దనరుఁ దుషసమేతధాన్యాభిధలు మూఁగబోం తనంగ
మూన యనఁగాను దుషయుక్తములగుస్వల్పధాన్యములు చింక యినుకనఁదగుమహేశ.

సీ ధాన్యశకలములు దనరు నూక లనంగ నూకపొట్టుముకనా నొప్పుఁ దుషము
పిసరు పిప్పి యన నిష్పిష్టతుషంబగు నుఱుపుడు నాఁగను బరఁగుచుండుఁ
గణిశచూర్ణంబు సద్గ్రహణంబు తూర్పునా వెలయును దృణధాన్యమును చెలంగు
గునుకులు దూసరుల్ గొలివె లనంగను జెలఁగు రోలన నులూఖలము పేరు
కుంది కుందెన యనఁగను గొఱలు వ్రీహ్యులూఖలము ముసల మెసఁగు రోఁకలియన
వఱలుఁ బొన్ననఁగాను శంబకసమాఖ్య భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. చేఁటనా శూర్పంబు చెలఁగు మొంటె మొరఁటెయనఁ బ్రహ్వశూర్పాఖ్యయలరుచుండు
జల్లిజల్లెడ యన జాలని విలసిల్లుఁ గండోల మెసఁగును గంపయనఁగ
సిబ్బి పల్లికనాఁ బ్రసేవవిశేషమౌఁ బుట్ట పుట్టిక పుట్టి పుటిక యనఁగఁ
దనరును బిటకంబు దగుఁ గుసూలాభిధ గాదె యనంగను గరిసె యనఁగఁ
దద్విశేషసమాఖ్యలు దనరుచుండు కొట్టు కూటు పొడక కుమి బొట్ట యనఁగఁ
బరఁగు ఖాతవిశేషము ల్పాఁతర యనఁ నూబ యనఁగను జెంద్రమశ్శాబకధర. 240

సీ. వంటయి ల్లనఁగను వంటి ల్లనంగ విలసిలుచుండును మహానససమాఖ్య
సూపకారంబు హెచ్చును సువార మనంగ నడరును సూపకారుఁ డడబాల
వంటలవాఁడు సువారంపువాఁడనఁ బొయి ప్రొయ్యినా నధిశ్రయణి వెలయుఁ
దచ్చిలాసామంబు దనరుఁ బొక్కిలియనఁ బిటకయంత్రాభిధ వెలయుఁ దాలి
యనఁగఁ దంపి యనంగఁ గుండాఖ్య వెలయుఁ జుండుగుండమనంగను గొండమనఁగఁ
బరఁగు నంగారధాని కుంపటి యనఁదగు బంగల యనంగ బండికుంపటి యగు భవ.

సీ. నిప్పింగలము మల్లె నిప్పుక వైరాలు తైరవు లనఁగ నంగార మొప్పుఁ
గార్చి చ్చెరగలి సోఁగసుపట్టు దావాగ్ని మంటనా జ్వాలనామంబు వెలయు
నవఘలు మిణుఁగుఱు లననౌ స్ఫులింగము లొప్పగ పొగ యన ధూమము తగు నిగుఱు
సీఱు బూడిద యన నెగడును భస్మాఖ్య పరఁగు నుల్కాభిధ కొఱవి యనఁగఁ
గచ్చిక యనంగ వెలయు దగ్ధపిటకంబు కుమ్ము నాఁగఁ దుషాగ్నియై కొఱలు బొగ్గు
నల్ల లనఁగను గాళికానామము లగు మూర్ధ్ధృతగంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 242
సీ. భస్మవిశేషంబు పరఁగును గరు కన మసి యన మషి యొప్పు మంగల మన
భ్రాష్ట్రాభిధానంబు పరఁగుచునుండును స్వేదని వెలయుచు బెన మనంగఁ
గంపు బాణలి కంచుకం టనఁదగు సిద్దెయుం చనఁగను జెలఁగుఁ గుతుపు
బొడియయుం చనఁగను బొల్చును గుతుపంబు చనును గుతూద్వయసంగతంబు
సంగడమనంగుతూముఖాచ్ఛాదనంబు దట్ట యనఁదగుఁ జిరిపినా దనరుఁ జైల
మార్జకము గంటె గరిటెనా మనుమ గంబి మిల్లి యన నల్పకంబియా మిహిరభూష.
సీ. చనును జిత్తెడ నాన శష్కులికాప్రముఖసముద్ధరణసాధకాహ్వయంబు
తండువు తెడ్డునాఁ దనరు మహాతండు వబకనా నగపనా నలరుచుండుఁ
జట్టువ పొన్నట్టు చట్టువం బనఁగను దారుహస్తాభిధ దనరుచుండుఁ
డెలె హరివాణంబు తలిగ కంచము తట్ట చాకీ లనంగఁ గంసంబు దనరుఁ
బళ్లెరము పళ్లె మనఁగను బాత్ర మొప్పు గిన్నెయన డబ్బరనఁ గోర యన్నఁ జషక
ము తగుఁజనుఁబత్రపాత్రంబు పుల్లెయనఁగఁబత్త్రచషకంబుదొన్నెదొప్పనమనుభవ.
సీ. తామ్రాదికలశాభిధానము ల్చెలువొందుఁ దంబిగ యనఁగను జెంబనంగ
దార్వాదికలశము ల్దనరు ముంత యనంగఁ గుండ నాఁగ మృదాదిభాండ మెసఁగు
దామ్రాదిభాండము ల్దనరు బిందె యనంగ విస్తృతతత్సంజ్ఞ వెలయుచుండుఁ
జెరవ యనంగను జెరవ మనంగను గ్రాలుఁ గటాహంబు క్రాఁగనంగ
గాజు కొప్పెర యనఁగను గర్పర మగు నెగడు నీరా డనంగను నీళ్ళచివది
యన నలంజరనామధేయమ్ము సానిక లన వెళపాటితట్టలు వెలయుం నభవ. 245
సీ. కడవ యనంగను ఘటమగు చుల్లిని కటఘటమాఁ బొంతకడవ యనఁగఁ
బశ్వాదిభాండంబు పరఁగు దొట్టె యనంగఁ దతముఖభాండాఖ్య తనరు బాన
పవ్వ కంగాళము బందడ మనికినా నుత్సంక్తివిన్యాసయోగ్యభాండ
మలరుచు సేవునా నతిజవగ్రాహ్యజలానయనార్హభాండంబు పంటి
పనఁటి యనఁదగు వర్తులభాండ మెసఁగుఁ గుండ యన వెస లన నల్పభాండ మెసఁగు
నల్పముఖభాండనామధేయంబు చెలఁగు బుడ్డి బొంగ బుడిగి నాఁగ భుజగభూష.

సీ. నిమ్నభాండాభిధ నెగడు లోవి యనంగ నతభాండసంజ్ఞ గూనయనఁ బరఁగు
దుత్త యనంగను దుగ్ధభాండం బొప్పుఁ దగు గళంతిక కలంత గరిగ యనఁగఁ
బ్రతలాల్పభాండంబు పరఁగుఁ జట్టి యటిక యన ముష్టిమానభాండాఖ్య పిడుత
యనఁ దనరారు నత్యల్పభాండం బొప్పు గురిగయుం చనఁగను గురి యనంగ
లడ్డిగ యనంగ వేణుపాత్రంబు చెలఁగు గొట్ట మనఁ దద్విశేషంబు కొఱలుచుండు
దీపపాత్రంబు ప్రమిదనాఁ దేజరిల్లు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 247

సీ. సిబ్బిమూఁకు డనంగఁ జెలఁగు శరావంబు పరఁగు దడ్డెము సావ బట్టె మల్ల
యనసగుఁ దద్విశేషాభిధ శాకంబు కూర యనంగను మీఱుచుండుఁ
జూర్ణశాకాభిధ శోభిల్లు దుగ్గునాఁ బప్పుబేడ యన సూపంబు దనరు
నుపదంశసంజ్ఞయై యొప్పుఁ బచ్చడి యన శాకనాళము పేరు జవును గమ్మ
కామ కాఁ డనఁ దింత్రిణీకంబు చింత పం డనంగ వెలయును సంబా రనంగ
వేశవారంబు దనరును వెలయు మిరియ మన మరీచాఖ్య పార్వతీప్రాణనాథ. 248

సీ. ఇంగు వనంగను హింగువు పసుపు బందారు నాఁగను హారిద్ర చను సోపు
నల్లజీలకఱనాఁ జెల్లును సువవిక మెంతి యనంగను మేంధి యొప్పు
వార్ద్రికంబు చెలంగు నల్లమనంగను గుస్తుంభరి దనర్చుఁ గొతిమిరి యన
సొంటి యనంగను శుంఠియౌ లవణాఖ్య యుప్పునా వెలయు నిందుప్పనంగ
నడరు సైంధవలవణము నౌ బిడాల లవణ మంటుప్పు చౌటుప్పన విలసిల్లు
నొగి సురక్షార మగును బెట్లుప్పనన్ను రుప్పనంగఁ గళాభాసితోత్తమాంగ. 249

సీ. తండులక్షాళనోదకము రాజిల్లును గుడితి యనంగను గడు గనంగఁ
గూరాకు కలినాఁగ మీఱు ధాన్యామ్లము వఱలు నన్నరసంబు వార్పు గంజి
యనఁగాను గౌబేర మలరు నంబలి యనఁ విలసిల్లుచు విలేపి వెలవ యనఁగ
నిస్రావసంజ్ఞయై నెగడు జావ యనంగ నుష్ణిక కాఁడిశా నొప్పుచుండు
నటకలి యనంగ జెలఁగు నభ్యంగ తైల హారక ద్రవ్యసంజ్ఞ మెట్టనఁగ మెడుద
నంగఁ బులిమెట్టనంగఁ జెలంగుచుండు నభిషుతాఖ్య నగాత్మజాప్రాప్తసఖ్య. 250

సీ. మీఱు యూషము కట్టు చారు పణిద మనఁ బొగనఁగా గుడపాక మెసఁగుఁ
గండచక్కెరయనఁ గనుపట్టు మత్స్యండి గుడము బెల్లము బెరకడ మనఁదగు
శర్కరాహ్వాయములు చక్కెర యనఁగను బంచదార యనంగఁ బరఁగుచుండు
శర్కరాభేదసంజ్ఞలు నవాతు జుమోజు ఫులకండ మనఁగను బొలుపుగాంచు
సిగర యనఁగను శిఖరిణి చెలఁగు నూరుబిండన లవణభావితపిష్ట మొప్పుఁ
ఋలుపుయులు పన విరళాజ్ఞకలితపిష్ట మొనరుఁ దిమ్మన మనఁగ దేమన మగు భవ.

సీ. లవణభావితశలాటువు మీఱు నూరుఁగాయన మాంసరసమొప్పు నాణ మనఁగఁ
గఱుకు ట్లనంగను గయుపట్టు శాల్యంబు తాలింపు తిరుగఁబోఁత పోగు పనంగ
సంస్కారము చెలంగుఁ జనుచు దాలింపు వైచినది పోఁటినది పోనటినదన
వఱలును సంస్కృతవాచకంబులు గాను వడకట్టు గాలింపు కదుగు డేరు
పఱుపనఁగ శోధనాభిధ పరఁగుచుండుఁ జిక్కన మిసిమి మిహి జిడ్డు జిగురు జిగట
నునుపు నున్నన సిద్దము నున్నని దన స్నిగ్ధనామంబు చెలఁగును జిత్స్వరూప. 252

సీ. బోరు లనంగను బొరుగు లనంగను ధానాసమాఖ్య లై తనరుచుండుఁ
బొరుగులు మొదలుగాఁ బోచిళ్ళ వరకులు బహువచనాలుగాఁ బరఁగుచుండు
గుగ్గిళ్ళనంగను గుల్మాషములు మీఱు లాజలు దనరుఁ బేలా లనంగ
నటుకు లడుకులు నా నగుఁ బృథుకంబులు ప్రాలునా నక్షతల్ వఱలుఁ బ్రార్థ
నాక్షతల పేరు పోచిళ్ళ నాఁగ బియ్య మనఁగ జాత్యేకవచనమై యలరుఁ దండు
లము దనరు నార్ద్రితండులమ్మమరు నానబాలు నాఁగను బటదాళ పార్వతీశ. 253

సీ. అక్షుణ్ణతండులాహ్వాయము చేరుళ్ళనా దంగుళ్ళ నాఁగను దనరుచుండు
నాహతతండులాహ్వాయము తెసటిపోత లన సడింపు లనంగ నలరుచుండుఁ
బక్వచర వ్రీహిభవతండులసమాఖ్య యుంప్పి ళ్ళనంగను నొప్పుచుండుఁ
దండులధూళియౌఁ దవుడనఁ బిష్టంబు పిండినా సత్తునా వెలయుచుండుఁ
జనును జలిపిడి చలిమిడి యన విఘృష్టిత మ్మపూపాభిధానమ్ము దనరుఁ గజ్జ
మప్ప మప్పచ్చి కజ్జాయ మనఁగ మండిగ లనఁ దగు మండికమ్ములు గరళకంఠ. 254

సీ. సేవె లనంగను జేవికల్ విలసిల్లు నుత్కారిక వెలయు నుక్కెఱ యన
గారి యనంగను ఘారి దనర్చును నతిరసంబు చెలంగు నరిసె యనఁగఁ
బొల్చు మాషాపూపము వడ యనంగను వడియ మనంగను వటక మెసఁగు
గరివడ యనఁగను ఖరవటకం బొప్పు బూరె యనంగను బూరిక తగు
బుబ్బుద మనంగఁ దనరును బుద్బుదంబు లడ్డువ యనంగ లట్వ చెలంగుచుండు
సారెసత్తు లనంగను జంతికలన యంత్రికలు మీఱుచుండు శేషాహిభూష. 255

సీ. చక్కిల మనఁగను శష్కులి విలసిల్లు సుగుని యనంగను సుఖిని చెలఁగుఁ
బిష్టము చెలఁగును బిట్టనఁ దద్విశేషము మీఱుఁ దోఁపనా సంకటి యన
నప్పడ మనఁగను నడరు నపూపలి కుడు మన మోదకం బడరు మణుఁగుఁ
బూపునాఁగను నేర మూలము దనరును తిలగోళ మెసఁగుఁ జిమ్మిలి యనంగఁ
దోఁచు మధుపూరితము తేనెతొన యనంగ రొట్టె సీరొట్టు నిప్పటి యట్టు దోసె
యిడ్డెన యనంగ నిటువొన్ని యెసఁగుచుండు భక్ష్యభేదాహ్వయంబులు పార్వతీశ.

సీ. భక్ష్యసామాన్యంబు పరఁగును బిండివంట లనంగ నన్నంబు వెలయుచుండు
బువ్వ యోమటి కూడు బోనము వంటకం బోరె మోగిరమునా నొప్పుచుండుఁ
గలవంటకం బనఁగాను మిశ్రాన్నంబు చలిదినా శీతాన్నసంజ్ఞ దనరుఁ
బాంచాళి కొకేళిపక్వాన్న నామంబు గుజ్జనగూడన గొఱలుచుండుఁ
జిమిడిక యనంగ లగడు నాఁజెలఁగుచుండు నధికపక్వాన్న మలరు మాఁడనఁగఁదగ్ధ
కాహ్వయము మెదుకన సిద్ధకమ్ముమీఁఱు నెందు మెదుకులుపక్కు నా నెసఁగునభవ.
సీ. తైలాభిధానంబు దనరు నూనె యనంగ నేరండతైలంబు మీఁఱు నాము
దం బనఁ బేఁడనా దనరు గోమయసంజ్ఞ పిడకనాఁ దనరుఁ దత్పిష్టకంబు
వెలయుఁ గరీష మేర్పిడక పరంటనాఁ దచ్చూర్ణ మెరువునాఁ దనరుచుండుఁ
బాడియం చనఁగను బరఁగుఁ బయస్యంబు పోసనాల్ పాలునాఁ బొల్చు బహుళ
క్షీర మగు గుమ్మ యనఁగఁ దద్ధార వెలయు నానవా లనఁ జిఱువాలునా నెసంగుఁ
గర్దమీకృతదుగ్ధంబు క్రాలు ముఱ్ఱు నాఁగఁ బీయూషనామంబు నాగభూష. 258
సీ. మీఁగడ యంచన మీఁఱు మండాభిధ నవనీతసంజ్ఞ వెన్న యన వెలయుఁ
నెయ్యి యంచనఁగను నివ్వటిల్లు ఘృతంబు చనురు మెఱుఁగన స్నేహము దనర్చుఁ
దనరును బక్వఘృతంబు తెలి యనంగ గసినా ఘృతాదికల్కంబు దనరు
నాతంచనాఖ్య యై యలరుఁ జేమిరి యనఁ బెరుఁ గన దధి పేరు పరఁగుచుండుఁ
గుంపెరుఁగు నాఁగ ద్రప్సమగుం గల షనఁ మిశ్రదధి యొప్పుఁ గానన మీఁఱు మథిత
మదరు దండాహతము చల్ల యనఁగ మజ్జిగ యనఁ దోడనఁ దగు దధికరణ మభవ.
సీ. ఆఁకలి యన గోద యనఁగ నాకొంట నాఁ గను క్షుత్తు పేరుగాఁ దనరుచుండు
నన్నాదివిన్యాస మలరు వడ్డన యనఁ గమి యనఁగా నొప్పుఁ గబళసంబు
కబళంబు కడి యనఁగాఁ జను గవణమం చన గజాదిగ్రాస మమరుచుండుఁ
బిడుచ ముద్ద యనంగఁ బిండంబు వెలయును దగ డప్పి నీర్వట్టు దప్పి దూప
యన జనుఁ బిపాస మెసవుట యారగింతె యారగింపు కుడుపు నాఁగ నలరు భుక్తి
దనరు నాభుక్తి యాబులి యనఁగఁ దనుపు తనివి యాపోవుటనఁదృప్తిదగుమహేశ.
సీ. ఎంగిలినాఁగఁ జెలంగు నుచ్ఛిష్టంబు గోపాలకుం డొప్పు గొల్లవాఁడు
గొల్లఁడు కీలారి గొల్లకిలారి పసులగాపరి యనంగఁ జెలఁగుచుండు
గోమహిష్యాదులనామము ల్పసి తొఱ్ఱు తొడుకు పసరమునా నదరు గోవు
లమ్ము మంద యనఁ గిలారమ్మునా గాశితము పట్టు పెంటనాఁ దనరుచుండు
నెద్దనంగను వృషభాఖ్య యెసఁగుచుండు వెలయు గంగెద్దునా దేవవృషభసంజ్ఞ
బసవఁ డాఁబోతనంగ గోపతి దనర్చు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 261

సీ. మూఁపురమంచనఁ నూఁపురమంచనఁ గకుదభిధానమై క్రాలుచుండు
గంగడో లనఁగను గనుపట్టు సాస్నాఖ్య శృంగంబు కొమ్మనఁ జెలఁగుచుండు
దూడనాఁ గ్రేపునాఁ దోఁచును వత్సంబు దనరు లేఁగ యనంగఁ దర్ణకంబు
గిత్తనా గిబ్బనాఁ గెరలు నార్షభ్యము వెలయుఁ గోడె యనంగఁ బెయ్య యనఁగ
గోప్రభృతిపుంస్త్ర్యపత్యము ల్గోవు కుఱ్ఱ యావునాఁగను జిత్రగవాఖ్యలందుఁ
జెమటియా వనునట్టుల నమరియుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 262

సీ. గొడ్డన వంజనా గొంజనా వంధ్యయౌఁ బొదలును సంధిని వెదమొద వన
నీచుకొనినదినా నెసఁగును నపతోక గేరు వామనగవి గిడ్డి యనఁగఁ
జనుఁ జతుర్హాయనసంజ్ఞ పడ్డ యనంగఁ దఱుపు నాఁగను వత్సతరి దనర్చుఁ
బ్రథమగర్భిణి పేరు పరఁగును మొదవన గర్భిణి చెలువందుఁ గట్టిన దన
నమరు బష్కయణి తఱపియావనంగఁ జెలఁగు మజ్జిరి యనఁగ నైచికిసమాఖ్య
పొదుగునాగను నూధస్సు పొలుచుచుండు నెమరునాఁగను రోమంథమమరు నభవ.

సీ. చనును గర్భస్రావసంజ్ఞ కట్టుకయనఁ బొల్చు బీజావాపము వెద యనఁగ
నీనికయంచన నీఁతయనంగను బశ్వాదికప్రసవంబు చెలఁగు
నెను పసరం బన నెనుమన నెనుపెంటి యన బఱ్ఱెనాఁగను దనరు మహిషి
వామనమహిషియై వఱలు గేదె యనంగ మహిషవాచకముగా మనుచునుండు
దున్నయన నెనుపోతన దుంత యనఁగఁ గీలకము పేరు లంకెనాఁ గేరుచుండు
దామెన యనంగ దామని దనరుఁ గవ్వ మనఁగ మంథాననామమౌ నబ్జమాళి. 264

సీ. తరికంబ మనఁగను దనరును గుటరమ్ము తరుచుట చిలుకుట త్రచ్చుట యన
మథనాభిధానంబు మను నొంటె యనఁగను లొట్టియ యనఁగను లొట్టెనాఁగ
లొటిపిట యనఁగను లొటిపిట్ట యనఁగను లొట్టిపిట్టయనఁ గన్పట్టు నుష్ట్ర
మలరును లొట్టెనఁగన మహోష్ట్రాభిధ మేఁక చుచ్చును జింబు మీఱు ఛాగి
ఛాగనామంబు జింబోతునాఁగఁ దనరు గొఱ్ఱె గొఱ్ఱియ యనఁగను గొఱలు మేషి
తగరు పొట్టే లనంగను దనరు మేష మాశ్రితవృషార్ధ్వ మాతృభూతాఖ్యశర్వ. 165

సీ. గాడిద యంచన గర్దభనామమౌ గోనెయం చనఁగను గోణి పరఁగుఁ
దద్విశేషాభిధ తగును బరకమనఁ జను నల్పగోణాఖ్య సలక యనఁగ
నత్యల్పగోణియై యలరు విత్తయనంగ నసిమి గోతము సంచి యనఁగ నల్ప
గోణివిశేషముల్ గొఱలు వంచెయనంగ నట్టెడ యంచన సాధకమిత
గోణి తగు ధాన్యపూరితగోణికాఖ్య యగుచు బెరికనఁ బెడకనా మలఁగ యనిన
ధాన్యవిరహితగోణిగాఁ దనరుచుండు నంకెమండె మనఁజను గోణ్యర్ధ మభవ. 166

సీ. తనరు గోణ్యర్ధారిదండాఖ్య యొత్తన గోలన బట్టనగోల యనఁగఁ
గంథాస్తరణ మొప్పుఁ గందరికం బన నలరు విక్రయ మమ్ము డమ్మక మన
మాఱక మనఁగను మాఱుగడ యనంగ వినిమయనాభిధ వెలయుచుండు
విలువనా జట్టినా వెల యన రోయన వెలయుచు నుండును విక్రయంబు
కొనుట దర దారణ యనంగమనును క్రయము మొదలుబండాలమనఁదగుమూలధనము
మిగితి మిగు లన లాభంబు మీఱుచుండుఁ గుదువ యనఁగను నుపనిధి పొదలు శర్వ.
సీ. ఒకటి యొక్కటి యొకండొండొక్కఁడనఁగను నేకసంఖ్యాఖ్యయై యెసఁగుచుండుఁ
బది యన దశసంఖ్య పరఁగు నిర్వది యన వింశతిసంజ్ఞయై వెలయుచుండుఁ
బోలుచుఁ ద్రింశత్సంఖ్య ముప్పది యనఁగఁ జత్వారింశదాఖ్య నల్వది యనంగఁ
బంచాశదాఖ్య యేఁబది యన రాజిలు నఱువది యనఁగను నలరు షష్టి
దనరు డెబ్బది సప్తతి యన నశీతి యెనుబది యనంగ భాసిలు నెసఁగు నవతి
తొంబది యనంగ నూఱనం దోఁచుశతము వేయి యన సహస్రాఖ్యయై వెలయునభవ.
సీ. కఱిసె యనంగను గాలుపలం బొప్పు నరపలం బనఁగఁ గర్షాఖ్య యొప్పుఁ
గర్షద్వయాభిధ గనుపట్టుఁ బల మన నిర్పల మనఁగను నెసఁగు ద్విపలి
మప్పలమం చన నొప్పుచుండుఁ ద్రిపలి నలుపలం బనఁ జతుశ్పలము దనరుఁ
బంచపలాభిఖ్య పరఁగు నేఁబల మన వెలయు షట్పలి యాఱుపల మనంగ
నుల్లసిలు సప్తపలినామ మెల్ల మనఁగ వఱలుఁ బన్నిర్ల మనఁగను ద్వాదశపలి
వీసె యనఁగను గనుపట్టు వింశతిపలి దడియ మన నల్వది పలముల్ దగును శర్వ. 269
సీ. తనరారు సోల యంచనఁగ నిశుంచాఖ్య యద్దయం చనఁగఁ దదర్ధ మొప్పుఁ
దత్తురీయాంశంబు దగును జిట్టి యనంగఁ గుడుపాభిధానమై యడరు నవల
మానసా ముంతనా మానిక యనఁగను ద్రవ్వనాఁ బడినాఁ దదర్ధ మెసఁగుఁ
బ్రస్థనామంబుగాఁ బరఁగుఁ గుంచ మనంగ గుడుపషట్కంబు ముయ్యేడ యనఁదగుఁ
బ్రస్థయుగ్మాఖ్య యిరుసనాఁ బలుకఁబడును జనును ముక్కుసనాఁగఁ బ్రస్థత్రయంబు
తూమునా నాఢకాభిధ దోఁచుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 270
సీ. ప్రస్థపంచకసంజ్ఞ పరఁగు నేఁగుస యన షట్ప్రస్థ పే రాఱు సనఁగ వెలయు
నిద్దుమం చనఁగను నెసఁగును ద్వ్యాఢకి త్ర్యాఢకి ముత్తుమం చనఁగఁ జెల్లు
జతురాఢకీసంజ్ఞ చనును నల్తు మనంగఁ బంచాఢకియు నేఁదు మంచుఁ దోఁచుఁ
షష్ఠాఢకీసంజ్ఞ చను సార్దుమం చన సప్తాఢకీసంజ్ఞ జరుగుచుండు
నేడ్దుమం చనఁగను నెలమితోఁ గనుపట్టు నష్టాఢకీసంజ్ఞ యలరుచుండు
నెనమందు మనఁగను దనరుఁ దొమ్మందుమనంగ నవాఢకీనామ మొప్పుఁ

బందుమంచు దశాధకి పలుకఁబడును బొదలు నేకాదశాధకి పదునొకల్లు
మనఁగఁ బన్నిద్దు మన ద్వాదశాధకికగుఁ బుట్టియన భార మగు మాతృభూతలింగ.

సీ. కాణీ యనంగను గాకణి విలసిల్లు వెలయుఁ దద్వయ మరవీస మనఁగఁ
ముక్కాణి యనఁగను బొల్చుఁ దత్త్రయసంజ్ఞ పణషోడశాంశంబు పరఁగు వీస
మనఁగఁ దద్ద్వితయంబు దనరు బరక యన మువ్వీసమం చనఁ బొల్చుఁ దత్త్ర
యాఖ్యయై పణచతుర్థాంశంబు పాతిక యన విరాజిలును బణార్థసంజ్ఞ
యొప్పునడ్డుగ యనఁగఁ బాదోనపణము వఱలు ముప్పాతిక యనంగఁ బణము రూక
యనఁగఁ జెన్నొందుఁ బణదశకాఖ్య చెల్లు మాడ యన నిట్లు చెప్పెద మాతృభూత.

సీ. దీనారమందు ద్వాత్రింశదంశం బైన బేడయం చనఁగను వెలయుచుండు
దుగలమం చనఁగఁ దద్యుగళంబు విలసిల్లుఁ దనరు ముచ్చవ కనఁ దత్త్రికంబు
తచ్చతుష్టయసంజ్ఞ దగుఁ జ్ఞాలమం చనఁ బాదదీనారంబు పాపనఁ దగు
నర్ధదీనారాఖ్య యలరు మాడ యన న్వరా యన దీనారమై యెసంగు
నాణె మనఁగను శుద్ధదీనార మొప్పు హీనదీనారసంపూర్తి కిచ్చునట్టి
ధనము వట్టమనంగను దనరియుండుఁ భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 273

సీ. ఎడబెట్టనంగను నెరుసనా బొరిముద్ర యన దీనారభేదములు చెలఁగు
కాసనఁగాను గాకణిపేరు విలసిల్లు బైకమం చనఁగఁ దద్ద్వయము వెలయు
దమ్మ మనంగను దార మనంగను దచ్చతుష్టయసంజ్ఞ దనరుచుండుఁ
దద్ద్వాదశం బైనఁ దగు నేబునాఁగను జను టంక మనఁగ నిష్కాహ్వయంబు
దద్విశేషాభిధలుగాను దగును డబ్బు లనఁగ దుగ్గాను లనఁగ దుడ్లనఁగ జగతి
శూలధారి పరాతంకచోళవైరి పుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 274

సీ. పంపు పాల్ వంతునా భాగంబు విలసిల్లు నాస్తినా సర్వస్వ మలరుచుంచు
సరకు సంకట మనఁ జనును బణ్యద్రవ్య మమరు రొక్క మనఁ బైక మన ధనము
గుళిక పూటె యనంగ ఘుటికాహ్వయం బొప్పు రాపాడి నా ఘృష్టరజము చెలఁగుఁ
దగటనఁ దగడనఁ దనరు లోహదళమ్ము మనుఁ దత్తులోహాఖ్య మం డనంగఁ
గడ్డి యనఁగ శలాకనాఁగను శలాక యమరు గుండన నుండనా నమరు గోళ
కాఖ్య రవ యనఁగాను లోహశకల మగు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. పచ్చ యనంగను బరఁగు మరకతంబు గారుత్మతం బొప్పు గరుడపచ్చ
యనఁ దద్విశేషాఖ్య యగును జేరోదనం బన నది కృత్రిమం బయిన వెలయు
మాందాళియం చన మౌక్తికం బొప్పును ముత్తెము ముత్యము ముత్తియ మనఁ
దద్విశేషాభిధ దనరు దార మనంగ నాణియం చనఁగ సుపాణి యనఁగ

నదియె నెరడైన గొగ్గియం చనఁగ వెలయుఁ జిప్పముత్తెం బటంద్రదే చేయఁబడిన
పీనితూనిక చవి యన వెలయుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 276

సీ. పద్మరాగాభిధ పరఁగు గెంపన నది వన్నె తగ్గిన గరపక్క యంద్రు
కృత్రిమం బగునది గేరు రవాయినాఁ దత్కాంతి విడి యనఁ దనరుచుండు
నాకాంతి మెండైన నలరు మొక్కళి యన నాకెంపుపని కుచ్చె యనఁగ వెలయుఁ
నతికాంతియాకెంపు నలరు జొక్క మనంగఁ బ్రభ పేరు వెలయును బాట మనఁగఁ
బరఁగును బ్రవాళనామంబు పగడ మనఁగఁ బవడ మనఁగ సిరాజినా వానియెత్తు
కణు జనంగను విలసిల్లుఁ బ్రణుతభక్త భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 277

సీ. పొలుచును వజ్రంబు మూలరా లన మగ రా లనంగ గురుజరా లనంగ
దత్ప్రతినిధి పేరు జటుపునా విలసిల్లు మంజాడినాఁ దత్ప్రమాణ మొప్పుఁ
గప్పరా లనఁగను గనుపట్టు నీలము ల్గాతుపునాఁ దద్భేద మతిశయిల్లుఁ
బటికమం చనఁగను స్ఫటికంబు విలసిల్లు బరఁగుఁ దద్భేదంబు పలుఁ గనంగ
మానికము రతన మనంగ మణి చెలంగు నదియు సచ్ఛిద్ర మైనఁ బూసనఁ దనర్చుఁ
గాకిబంగా రనంగ బేగడ యనంగ నభ్రకము దోఁచుఁ ద్రిశిరఃపురాధినాథ. 278

సీ. కాంచనాభిధలు బంగారు బంగరు హొన్ను పసిఁడి పసిండి పొన్ పైఁడి పయిఁడి
పుత్తడియం చనఁ బొలుపారు నతిశుద్ధ చామీకరాఖ్యలు చనుఁ గడాని
మేలిమి యపరంజి జాళువా కుందనం బుదిరినా రజతాఖ్య యొప్పు వెండి
మడికా సనంగను మను నారకూటంబు పిత్తడియం చన నిత్తడి యనఁ
గాంస్యనామంబు విలసిల్లుఁ గం చనంగ రాగియం చన వెలయుఁ దామ్రాభిధాన
మయము విలసిల్లు నిను మన నలరుఁ దద్విశేష మక్కనిచెప్పఁగ శేషభూష. 279

సీ. లోహమలాభిధ ల్పొలుపారుచుండును ద్రుప్పనఁ జిలుమనఁ ద్రుక్కనంగఁ
జట్టమం చనఁగను సింహాణమై దోఁచుఁ గాచము విలసిల్లు గాజనంగఁ
బింగాని కుప్పి కుప్పియ కుప్పె యనఁగను దత్కృతచషకాఖ్య తనరుచుండు
నింగిలీకం బన హింగుళి విలసిల్లు హరితాళ మొప్పును నరిదల మనఁ
జెలఁగు సిందూరనామంబు చెందిర మనఁ దూది యనఁ దూల మొప్పును దుట్టె యనఁగఁ
బెర యనఁగ క్షౌద్రపటలంబు పేరు చెల్లుఁ
దేనె యన క్షౌద్ర మొప్పును మైన మనఁగఁ బొలుచు సిక్థంబు శ్రీమాతృభూతలింగ.

తే. శ్రీలు వెలయంగఁ నీపేరఁ జేయుకతనఁ బరఁగు శాశ్వతముగ వైశ్యవర్గమిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 281

శూద్ర వర్గము.

సీ. శూద్రనామంబులు శోభిలు నాలవకొలమునారలని గాఁపు లని పల్కఁ
దద్విశేషమ్ములై తనరుఁ గమ్మని వెల్మ యని రెడ్డియని రడ్డియని వచింపఁ
బనివానిపేరుగా భాసిలు నౌ జనఁ గుమ్మరవాఁ డొప్పుఁ గుమ్మరి యన
మాలకరి యనంగఁ బూలమ్మువాఁడగు మీఱు సూసరియన గారకాఁడు
చిప్పె యనఁగను విలసిల్లుఁ జప్పెవాఁడు చెలఁగు నంచులవాఁ డనఁ జిత్రకారి
చికిలికాఁ డన శస్త్రమార్జకుఁడు దోఁచు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 282

సీ. తంతువాయాభిధ దనరు మగ్గరి యన నేతకాఁ డనఁగను నేతరి యన
దోఁచుఁ దద్భేదము ల్తొగటవాఁ డనఁగను సాలీఁ డనంగను సాలె యనఁగ
సాలెవాఁ డనఁ బట్టుసాలెవాఁ డనఁగను దేంద్ర యనంగను జేంద్ర యనఁగఁ
జైకలవాఁ డనఁగను జర్మకారాఖ్య పరఁగు గోదరి ముచ్చెవాఁ డనంగ
మంగి యనఁగను మంగలవాఁ డెసంగు వఱలుఁ జాఁకినాఁ జాకలివానిపేరు
ఈడిగ యనంగ నీడిగవాఁడు వెలయుఁ భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 283

సీ. కమ్మరి కనుమరి కరుమలి యనఁగాను మీఱుచుండును నయస్కారసంజ్ఞ
కమ్మర మన నయస్కారకర్మం బొప్పుఁ గంచరవాఁ డొప్పుఁ గంచరి యన
స్వర్ణకారాభిధ పరఁగుఁ బారసి యగసాలి సొన్నారి కంసాలి యనఁగ
గ్రావకారుఁడు కాసె కాసెవాఁ డనఁ దగు వడ్లంగి యన వడ్రవాఁ డనంగ
వర్ధకి విరాజిలుచునుండు వడ్ర మనఁగఁ బరఁగు వర్ధకికర్మంబు గురుప యనఁగఁ
దగును మేఁకలవానిపే ర్తమ్మలి యనఁ దంబళి యనంగ నంబినాఁ దనరుచుండు
దేవలుని పేరు త్రిశిరఃపురీవిభాసి. 284

సీ. పాచకుం డొప్పు సువారంపువాఁ డనఁగను బూటకూళ్ళవాఁ డనఁగ వంట
పూటవాఁ డనఁగను బొలుపొందు శ్రీహరి దాసుఁడు దాహరి దాసరి యన
శివదాసనామంబు చెలఁగు జంగ మనంగఁ దిలఘాతుకుఁ డొప్పుఁ దెలికవాఁడు
*గానుగవాఁ డన వేణుకారకుఁ డొప్పు మేదరివాఁ డన మేదరి యన
నెసఁగుఁ బింజారి నాఁగఁ దూదేకువాఁడు పరఁగుఁ గుడ్యాదికారి యుప్పరి యనంగ
జలగడుగువాఁడు వెలయును జాలరి యన భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 285

సీ. పదపిజ్ఞుఁ డెసఁగుఁ జొప్పరి జాడకాఁ డన సంకులవాఁ డన శాంఖికుఁ డగు
సానలవాఁడు పూసలవాఁ డనంగను మణికారసంజ్ఞయై మనుచు నుండు

---

* గాండ్లవాఁ

మటుమాయకాఁ డన మాయదారి యనంగ మాయలాఁ డనఁగను మతకరి యన
టకటం కనంగను కవళికాఁ డనఁగఁ గైలాటకాఁ డనఁగను దక్కరియన
టం కనంగను మాయావి పొంక మగుచు గటికవాఁ డన మాంసికాఖ్యలు సెలంగు
వాగురిక సంజ్ఞయూ వలవాఁ డనంగ భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 286
సీ. నటుఁ డొప్పు నట్టన నట్టువుం డనఁగను దారినాఁ దగు సూత్రధారకుండు
తాళధారి చెలంగుఁ దాళగిరి యనంగఁ జను దిమ్మరీఁ డనఁ జారణుండు
గాణయుం చనఁగను గాయకాభిధ చెల్లు వీణెకాఁ డనఁ దగు వైణికుండు
బయకాఁ డనంగను భయకారి విలసిల్లు సుతికాఁ డనం జను శ్రుతివిధాయి
వెలయుం దొమ్మరి యన లఘువిద్యవాఁడు ఐంద్రజాలికసంజ్ఞయై యలరుచుండు
గారడీఁ డన క్షుద్రసంఘప్రశంసి పరఁగు బవినీఁ డనంగఁ జెవ్వందిలింగ. 287
సీ. వైతనికుండు సంబళకాఁ డనఁగ జీతకాఁ డనంగను గూలివాఁ డనఁదగు
భారవాహకుపేరు పరఁగుచుండును బెస్త మోపరి బోయఁడు బోయినాఁగ
బానసీఁడన బంటు వరవుఁడు గుండఁడు నాఁగ దాసాఖ్యలు గాఁగఁ దనరు
నుడిగము చారికి యూడిగం బనఁగను దాసదాస్యము గాఁగఁ దనరుచుండు
పరవడం బనఁ బసుపన బానిసమన దాస్యనామంబులై యుండు దాసి యొప్పు
బానిసయనంగఁ దొత్తనఁ బారికయగు బోనకత్తెయనఁగ మాతృభూతలింగ. 288
సీ. పరఁగుఁ జండాలుండు సురియాంటు వనఁగను మాల డనంగను మాల యనఁగఁ
దోటి యనంగను దోఁచనా నాసాదిఁ గోసంగి మాదిగ గూబరి యన
మాతంగుఁ డగు వానిచేతనుండెడికత్తి కొంగవా లనఁగఁ జెలంగుచుండు
మాతంగసదృశుఁడౌ మనుజుండు తగు బోయ నీఁ డనంగను గొమ్ముకాఁ డనంగ
బోయనాఁగఁ గిరాతుఁడౌఁ గోయ చెంచు పరికి యేనాది యాకరి పట్ర యెఱుక
వేఁకరి యెసకరియనఁ దద్భేదములుగఁ బొల్చును వినంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 289
సీ. తురక యనంగను దోఁచుఁ దురుష్కుండు మెంచ యనంగను మ్లేచ్ఛుఁ డొప్పు
వేఁటకాఁ డనఁగను విలసిల్లు మృగయుండు శునకము వేఁపి కుక్కనఁగఁ దనరు
తద్భేదనామము తగు జోణఁగి యనంగ వనశునకంబు రే చనఁగ నొప్పు
జాగిలం బనఁగను జను విశ్వకద్రువ యుండుపవేఁ పవు బురకడమనంగఁ
దగును సడికియ యనఁగను శ్వగళరజ్జు శ్వగళకాష్ఠంబు వెలయుఁ గాపంత .మనఁగ
వేట యనఁగను మృగయాఖ్య వెలయుచుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. దొంగ తెక్కలికాఁడు దోఁపరి ముచ్చుజాబరకాఁ డనంగఁ దస్కరుఁడు వెలయు
మార్గచోరకసంజ్ఞ మను బొలపరియన దెరవాటుకాఁ డనఁ దేజరిల్లు

ముళ్ళువిప్పెడువాఁడు ముడియవిడు పనంగ గండిదొం గనఁ గన్నకాఁ డనంగఁ
దగు సురంగాకారితస్కరనామంబు బందెకాఁ డనఁ దగు బందికారి
వేసములు వేసి నమ్మించి వెనుక నాచుకొనిన దొరకోలుసన్యాసి యనఁగ వెలయుఁ
దడికద్రోపరి యనఁగను దనరు నా కవాట నోదకుఁ డనఁగఁ జెవ్వందిలింగ. 291

సీ. పరఁగుఁ దెక్కలి యన బందిపో టనఁగను గిలు వనఁ గాసులంకింపు నాఁగ
దావర మనఁగను దావా యనంగను మ్రుచ్చిమి యనఁగను మ్రుచ్చిలి యన
దోఁగురు నాఁగను దోఁపడ మనఁగను దోఁపుడు నాఁగను దోఁపు నాఁగ
దొంగతిక మనంగ దొంగతన మనంగఁ జౌర్యంబు చెల్లు వంచన మెసంగు
జూడుగు క్రుక్కికురు పిక్కజూఱుఁగు మొరఁగు డనఁగ గూఢనివసతి పొంచడమనంగ
నలరుఁ గికురింపు కికురింత యనఁగఁ జెల్లు వంచనకరణ మగుచుఁ జెవ్వందిలింగ. 292

సీ. బొండ యనంగను బోననఁ గూటయంత్రాభిధానంబుగాఁ దనరుచుండు
బందిక ల్లనఁగను బదనశిలాఖ్య యౌ నుచ్చునా నురియన నొప్పుచుండుఁ
బక్షిబంధనసంజ్ఞ వాగురాభేదంబు చిక్కమం చనఁగను జెలఁగుచుండు
మీటనా బిస యన మీఉత్పతనకీల మలరును జవ యన యంత్రభేద
మేత మనఁగ ఘటీయంత్ర మెసఁగుచుండు మోటనంగను దద్భేద మొనరుఁ జేఁద
బొక్కెన యనంగఁ దద్భేద మొప్పుచుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. తంతుసంతతిసముత్పాదనయంత్రంబు రాట్నమంచనఁగను రహికి నెక్కుఁ
దద్బద్ధసూత్రంబు తగు వడియం చన గిరుకునా భ్రమకంబు పరఁగుచుండుఁ
దగుఁ గదు రనఁగఁ దంత్వాధారసూచిక తూలంబు విలసిల్లు దూది యనఁగఁ
దూలమృదాకృతి దోఁచు నేకు డనంగ నగుఁ దూలకణిక యేకని వచింప
వడుకు డనఁగను దంతుసంభవహేతుక క్రియ చెలంగుఁ దంతువుగాఁ జెలంగుఁ
బోఁగు పోఁచనఁగా నవె పుత్తడి యన మను సరిగ యనఁ గండె నా మాతృభూత.

సీ. ఆసునాఁ జెలఁగుఁ దంత్వావర్చనాభిధ దనరు సూత్రము నూలు దార మనఁగఁ
బురిపిరి యనఁగఁ దత్కరణవేష్టన మొప్పు జెలఁగుఁ ద్వ్యసూత్రంబు నులక యనఁగఁ
బొలుపొందును ద్రిసూత్రి మున్నూ లనంగను ముప్పేట యనఁగను ముప్పిరి యనఁ
దంతుచతుష్కంబు దనరు నెన్నిక యన షష్టితంతువులు పుంజ మన వెలయుఁ
దాంతవప్రతికృతి పేరు దనరియుండు నన్య యనఁ దంతువేష్టనసాధనంబు
పరఁగును బరంటె యనఁగను బంటె యనఁగఁ బంట్రకోల యనంగఁ జెవ్వందిలింగ.

సీ. అలరు లాక యనంగ నర్చాభిధానంబు తగుఁ బడు గనఁగ నాతానసంజ్ఞ
వెలయు వితానంబు పేకయుఁ బనఁగను వాయుదండము నేఁతషల కనఁ దగు

తొట్టినాళి యనంగఁ దరిపేరు విలసిల్లుఁ గుంచిక తనరుచు గుంచె యనఁగఁ
బుస్తము చెరి యనఁ బొలుపొందు నేత్రయంత్రము మగ్గ మనఁగను దనరుచుండుఁ
దంతునిస్సరణంబుగఁ దనరుచుండు వెలుపుడనఁ దోఁడు డనఁగను వెలయుచుండు
ప్యూతిదనునల్లికయనంగ నేతయనఁగ భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 296

సీ. సూదియం చనఁగను సూచియా నది గొప్ప యైన దబ్బన మన నలరుచుండుఁ
గత్తెర యనఁగను గర్తరి గనుపట్టుఁ జిత్రము దనరారుఁ జిత్తరు వన
రంజన మగు రాణ రహి రంగు రక మన బొమ్మ యుం చనఁగను బుత్రిక తగుఁ
బెట్టె పెట్టియ యనఁ బేటిక విలసిల్లు మంజూష దనరారు మందస మన
నదియె చందుగునాఁ దగు నల్ప మైనఁ బరఁగు స్కంధాటికాఖ్య కావడి యనంగ
నుట్టి యన శిక్య మొప్పగు నుగ్గ మనఁగ భాండగళబంధరజ్జు వోఁ బార్వతీశ. 297

సీ. పాదరక్షాభిధ పరఁగును జెప్పన మలకడ మ్మనఁగ సమ్మాళి యనఁగఁ
దద్విశేషమ్ములు తగుఁ బాయపోసు పాపో సూడు పుద్దము ముచ్చె మెట్టు
కవును మోచా యనఁగా నదె జీర్ణమై నపుడు పల్కంబడు నదక యనఁగఁ
బావాలు పావలు పావుకోళ్లనఁగను బాదుక నామము ల్వరఁగుచుండుఁ
బొలుచు దోస్తాన మనఁ దోలుకోరలతిత్తి మీఱు సందంశకముపేరు శా రనంగ
శంబళి చెలంగు సంబెల సమ్మెట యన నల్పమై యున్న నదె సుత్తి యనఁదగుహర.

సీ. తనరుచు లోహసంతాడనాధారంబు డాకల్లు పట్టెడ డాగలి యనఁ
బెడసాన యనఁగను వేదనిక వెలయు నొరగ ల్లనఁగ నికషోపల మగు
సన్నెక ల్లనఁగను సన్నక ల్లనఁగను బేషణశిలపేరు వెలయుచుండుఁ
బొత్తర మన దృషత్పుత్రంబు విలసిల్లుఁ బత్త్రపరశుసంజ్ఞ పరఁగుచుండు
నాకురాయి యనంగ లోహాతితాపకుండ మొప్పుచునుండును గొలిమి యనఁగఁ
గొలిమితిత్తి యనంగను జెలఁగు భస్త్రి భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 299

సీ. త్రాసు తరాసునాఁ దనరును నారాచి తూనికకోలనాఁ దూనుకోల
యనఁ దులాదండాఖ్య యాలరును గట్టెనా నగుఁ దులామానగుంజాదికములు
కమ్మి యటంచనఁగా లోహలత యొప్పు గమ్మచ్చునాఁగఁ దత్కారణయంత్ర
మొప్పు దాయి యనంగ నుత్పాతనాఖ్యయా నొనరు దారుచ్ఛేది యులి యనంగ
నల్పమైన నదే సేణ మనఁగ సిరవ మనఁగ విలసిల్లుఁ దంక మొప్పగును గాసె
యులి యనఁగ వర్ధినికి పేరు వెలయుచుండు బాడిస యటం చనంగఁ జెవ్వందిలింగ.

సీ. అంప మనంగను గ్రకచంబు తరగంపె యనఁ గరపత్త్రభేదాఖ్య మీఱు
ధారునిర్మథనసాధనవిశేషము త్రోపుడనఁ దఱిమెన యన నలరుచుండు

మంగలకత్తి యనంగ క్షురము తగుఁ గకపాల యనఁగను గక్షపాల
తనరుఁ గేశోత్పాటి తండస మనఁగను జిమ్మట యనఁగను జెలఁగుచుండుఁ
దనరియుండును వస్త్రధావనపదార్థసంజ్ఞ చౌకార మనఁగను సబ్బునాఁగఁ
గమ్మునీరన నుపజలాఖ్యగఁ జెలంగు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 301

సీ. తిలయంత్రసంజ్ఞయై యలరు గానిగ యనఁ దిలకల్క మలరును దెలకపిండి
యనఁ బ్రతిబింబాఖ్య యచ్చనఁగను నీడ యనఁ ఛాయయుం చన నలరుచుండుఁ
గైవడి కైవళి కయివడి కొడువు మాదిరి పోలిక మాడ్కి పురుఁడు
పోలికి యనఁగఁ బొల్పొందు నుపమపేరు ప్రతి మాఱు బదు లనఁ బ్రతినిధి యగు
సాటి సాటువ తరబడి సవతు తరము దీటు సరి పాటి పోటి యుద్ది యనఁ బాడి
యీడనఁగ సదృశాఖ్యలై యెసఁగుచుండు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. తెఱఁగు చందము పగిది విధ మనంగను మీఱుచునుండుఁ బ్రకారసంజ్ఞ
బాడిగ కూలి సంబళము జీత మనంగ వేతనసంజ్ఞయై ఖ్యాతిఁజెందు
రోయనఁ బైఁడన రొక్క మనంగను వేశ్యాభృతికి సంజ్ఞ వెలయుచుండుఁ
గల్లనంగ సురాఖ్య చెల్లును కైపుసారాయి సారా నాఁగ రహి దనర్చుఁ
దద్విశేషంబు తద్భస్త్రి దనరుచుండుఁ దత్తెర యనంగఁ జెలఁగు మేదకముపేరు
పెళ్లై మనఁగను మదసంజ్ఞ యుల్లసిల్లు మబ్బు లాహిరి యనఁగను మాతృభూత. 303

సీ. లాహిరీవస్తువు లక్కలయఁ జేర్చిన మందు మబ్బురాయుం టన మనుచునుండు
బంగు గంజాయినాఁ బరఁగుఁ గళంజాఖ్య యభినియుం చనఁగ నిర్యాస మొప్పు
ద్యూతకారాభిధ దోఁచుచుండును జూదకాఁడు జూదరి పందెకాఁ డనంగ
సాక్షి యొప్పును సాకె సాకిరి కరి యనఁ బూటకాఁ డనఁగను బూఱి యనఁగఁ
దనరు లగ్నకుసంజ్ఞ జూదం బనంగ నెత్త మనఁగను ద్యూతము నివ్వటిల్లుఁ
బందె మనఁ బన్నిదం బనఁ బణము వెలయుఁ జట్టికాఁడన ద్యూతియై చను మహేశ.

సీ. అష్టాపదాభిధ లగుఁ జదరంగపుఁబలకనా నెత్తపుఁబలకనాఁగఁ
జదరంగ మనఁగను జతురంగ మొప్పగు నష్టజనద్యూత మలరుచుండుఁ
బగడసాల యనంగ భాసిల్లుచుండును బాశెయుం చన శారిఫలము పేరు
సారెయుం చన నడ్డసారెయుం చనఁగను సొగటయుం చనఁగను దగును శారి
పాచిక యనంగ గవరనాఁ బాశక తగుఁ బరఁగు నేకవచనమునఁ బగడ యనఁగ
దుగ యనఁగ రేచ యనఁగను దోఁచు ద్వికము భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

సీ. తిగ మూచ్చ యనఁగను త్రికముపేరగుఁ దిగ పంచ చౌకమ్ము తీపంచ యడ్డ
యనఁగఁ జతుష్కాఖ్య యగును జౌపంచనాఁ బంచకాభిధగాను బరఁగుచుండు

నిత్తిగ చక్కన నెసఁగును షట్కంబు సత యన విలసిల్లు సప్తసంఖ్య
దచ్చియంచనఁగను దనరు నష్టకసంజ్ఞ బార యనం దగు ద్వాదశకము
అరయ నీరీతి ద్యూతసంఖ్యలు చెలంగు కోడిపోరన మఱియును గొన్ని గలవు
అదియ పో ప్రాణవద్ద్యూతమా దయైకపూరితాపాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 306

సీ. బొంగర మనఁగను బొమ్మరమ్మనఁగను భ్రమరాభిధానమ్ము పరఁగుచుండు
నష్టోఁల మ్మగు నచ్చనగల్లన చిఱుతనగోటినాఁ జెలఁగు దీర్ఘ
ఖర్వకాష్ఠక్రీడ గంజనకాలన ఖంజపాదక్రీడగాఁ జెలంగు
నక్షిమీలనకేళి యలరు దాఁగిలిమూఁత యనఁ గనుమూసి గంతన యనంగఁ
బరఁగు క్షేపణి పోటనబంతి యనఁగఁ గేరుచుండును గీరనగింజనాఁగ
శేకికాబీజకేళి గౌరీముఖాబ్జ ముదితదృగ్భృంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 307

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగ శూద్రవర్గమిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 308

ఉ. రంగ మహీనిషంగమ ధరాధరశృంగమసహ్యజామరు
త్సంగమ హృష్యదంగమ భుజంగమరాజసుతామనోబ్జినీ
భృంగమ పావపద్మనుతగృధ్రవిహంగమ చంద్రమఃకళా
లింగమ మాతృభూతశివలింగమ దైత్యవిభంగచంగమా. 309

పృథ్వి. పటీకృతవారిత్తటీ స్ఫటిక నిర్మలస్వాకృతీ
స్ఫుటీకృతగుణవ్రజా పుషితసర్వలోకవ్రజా
ఘుటీకృతఝరీపయఃకణనిరంతరార్ద్రీభవ
త్తటీభవనఖేలనా ధరణిభృత్సతీమేళనా. 310

గద్య. ఇది శ్రీమత్పరమేశ్వరకరుణాకటాక్షసంప్రాప్త సర్వజ్ఞత్వాదికతిపయగుణస్వ
సామ్యతదితరసకలగుణనిరౌపమ్యాసేతుహిమాచలఖ్యాతమహోద్దండకవిబిరుదప్రశస్త
సీతారామార్యవర్యతనూజాత శౌర్యధైర్యస్థైర్యాదిసకలగుణచిరత్న రత్నరత్నాకర
శ్రితజనశ్రీకర కోటిసమాఖ్యవంశసుధాపయోధి రాకాశశాంక ఘంటికాతురగ నీలా
తపత్త్ర హనుమద్ధ్వజ మకరకేతన దివాదీప నవవిధభేరికాదినిఖిలబిరుదాంక బృహ
దంబికాకటాక్షసంజాతసామ్రాజ్యధురంధర విమలయశోబంధుర కర్ణాటచోళ
పాండ్యమహీపాలాదిసంస్తూయమాన శ్రీరాయరఘునాథమహీనాథ సభాంకణ బిరు
దాయమానార్యనుతచర్య వేంకనార్యప్రణీతంబైన యాంధ్రభాషార్ణవంబునందు
ద్వితీయకాండము.

తృతీయకాండము.

విశేష్యనిఘ్న వర్గము.

క. శ్రీతరుణీశతజనకీ, భూతాక్ష తురంగితోక్ష మురభిత్ప్రముఖా
ద్రీతరణా ఖ్యాతగుణా, భూతగణాధీశ మాతృభూతమహేశా! 1

గీ. చను విశేష్యనిఘ్న సంకీర్ణ నానార్థ, కావ్యయ క్రియాఖ్య లమరువర్గ
ములు తృతీయకాండమునను క్రమంబుగా, మహితగుణసమేత మాతృభూత. 2

సీ. మను మేలువాఁ డనఁగను శుభకరసంజ్ఞ మంచివాఁ డనఁగ శోభించు సుకృతి
వటరియుం చనఁగ నేర్పరి యన దపరన సంటనా జాణనాఁ దగు సమర్థుఁ
డలరు జూటనఁగ జిత్తులనాఁ డనంగ వంచకుఁ డీవికాఁడునాఁ జనును దాత
తెలివికాఁ డనఁగను వెలయుచుండు నభిజ్ఞుఁ డాఢ్యుఁడు విలసిల్లు నాస్తికాఁడు
నాఁగఁ గలవాఁడు నాఁగను నచ్చుతుప్ప యనఁగ విడిముడిఁ గలవాఁ డటన్నఁ దిండి
పోతనఁగ భక్షకాఖ్యయై పొలుపుఁగాంచుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

గీ. పరఁగు దాళికుఁ డనఁగ దీర్పరి యనంగఁ, గార్యకర్తకుఁ బేరుగా ఖ్యాతసంజ్ఞ
యగును బేరైనవాఁడు వాసైనవాఁడు, మంతుకెక్కినవాఁడునా మాతృభూత. 4

గీ. తనరు నడ్డములేనివాఁ డనఁగ నిచ్చ, నుండువాఁ డన నిరవగ్రహుండు చాలు
మాసి పనుపరి యనఁగను భాసిలుఁ బర, తంత్రనామంబు మాతృభూతాభిధాన. 5

సీ. మదట తొండోరుతొండు మదల మాలుగుఁబోతు చండి సోమరి నలి తిండికాఁడు
దుండుబలి యనంగఁ దోఁచు బ్రాల్మాలినవాని పేరై పనివాఁ డనంగఁ
గర్మకారుండొప్పుఁ గర్మదక్షుఁడు వితమరి హర్వ్యకాఁ డనఁ బరఁగుచుండు
వఱలు జాల్ముఁడు చెఱుపనచేట యనఁగను బలలాశి కొఁచుమేపరి యనఁ దగు
ననద యనఁగ ననాథుండు దనరుఁ బొట్టపోసికొనువాఁ డనంగను బొట్టసారు
వాఁ డనఁగ వెలయు నుదరంభరిసమాఖ్య భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 6

సీ. ఆఁకొన్నవాఁ డన నదస్తైనవాఁ డన శోభిలుచుండును క్షుధితసంజ్ఞ
వెఱ్ఱి వెంబరవిత్తు వెంగలి పీఱిఁడి పెడఁగు వేఁదుఱు తిక్క వెకలి యనఁగ
నున్మాదిసంజ్ఞయై యొప్పుచుండును మత్తు వాఁ డన మత్తుఁడు పరఁగుచుండుఁ
జెడుగు గావరి నీచు చెరికి కేడ ములుచ బేరజ మన ధూర్తుపేరు వెలయుఁ
గరటి యడిగొట్టు పలువ యేతరి గరాసు చెనఁటి చెన్నట్టి కూళ కుచ్చితుఁడు మొండి
కట్టె నాఁగను గుజనాఖ్యగాఁ జెలంగు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 7

గీ. మొరసు మోటు పిసాళినా మూఢుఁ డొప్పుఁ, దనరు శాలీనసంజ్ఞ మేదకుఁ డనంగ
నెసఁగుచుండును బ్రియవాది యిచ్చకాల,మారి యన వైశ్యకన్యకామాతృభూత. 8

సీ. అలరుఁ దంటలమారి యన నవనీతుండు భయశీలుఁడౌ వెఱపరి యఱుకరి
కోశై నాఁగను వెఱఁగుపడువాఁ డనఁగను విస్మయాన్వితసంజ్ఞ వెలయుచుండు
గాందిశీకుఁ డగు దిక్కుమెకం బనఁగను ప్రౌఢుండు ప్రోడనాఁ బరఁగుచుండు
దీయుఁవాఁ డనఁగను దెలియనౌ గ్రహయాళు పతయాళు వగుఁ బడువాఁ డనంగ
మ్రొక్కువాఁడన వందారు పొలుచుచుండు ఘాతకుఁడునొంచువాఁడనఁ గాఁ జెలంగు
నుబుకువాఁడన వర్ధిష్ణుః డొప్పుచుండు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 9
సీ. ఉత్పతిష్ణుపుసంజ్ఞ యొప్పును నెగయువాఁ డనఁ దాఁటువాఁ డనఁ దనరు లంఘి
విసువాసి యనఁగను వెలయు విశ్వాసి సిగ్గరి యన హ్రీమదాఖ్యయయి చెలఁగు
పశాసుకాఁ డనఁగను నగు భోగి గుమ్మఁడంచనఁగను జికిలికాఁ డనఁగ సొగసు
కాఁ డనంగను వన్నెకాఁ డనంగను నీటుకాఁ డనఁగా నలంకారి యొప్పు
నుండువాఁ డన వర్తిష్ణుఁ డొప్పుఁ ద్రోయువాఁడు విలసిల్లుచుండుఁ దోపరియనంగ
మేమురసమాఖ్యయా మినమిననివాఁడు గరగరనివాఁడు నాఁగను గాలకంఠ. 10
సీ జట్టికాఁ డనఁగను జయుఁ గ్రేశ తరుగరి యనఁగను దత్సహాయాఖ్య చెలఁగు
నగుఁ బ్రధానాభిధ యంకెకాఁ డనఁగను గోపకాఁ డనఁగను గోపి దనరు
బలువిడి యనఁగను బల్లిదుం డనఁగను దండివాఁ డన బలాఢ్యుండు చెలఁగుఁ
బరఁగును తుంత యోర్పరి యనఁ దాలిమకాఁ డన జాగరూకాభిధాన
మలరు మెలఁకువకాఁ డన నగును గూర్కువాఁ డనంగను నిద్రానువర్తిపేరు
వెలయు మాటలమారిసాఁ బ్రేలువాఁడు నాఁగ వాచాటుఁడై యొప్పు నాగభూష.
సీ. పొలుచు నసత్యుండు బొంకరి యన రజ్జులాః డనంగను జల్లికాఁ డనంగ
మ్రోసెడిది యనంగ ముఖరాఖ్య తగు నత్తివాఁ డన లోహలవాచకమగు
వ్యర్థభాషుఁడు వళావళికాఁ డనం దగు గెలివివాఁ డనఁగను జెలఁగు రవణుఁ
డజ్ఞుండు తగు దమ్ముఁ డంభస్తనంగను గర్వాత్ముఁ డొప్పును గడుసరి యన
వెలయుం నగ్నుండు దిసమొల బిత్తలియనఁదనరు వెలిఁబడ్డవాఁడనఁగను బహిష్కృ
తుండు బరికాయ కొంటెనాఁ దోఁచు భ్రష్టుఁ డాతతదయారసోపేతమాతృభూత.
సీ. కొండెకాఁ డనఁగను గొండెగీఁ డనఁగను గొండియుఁ డనఁ బిశునుండు వెలయుఁ
జెట్టుకట్టె యనంగఁ జెలఁగును శఠుఁడు సంకరుఁడు రాజిలుచు బల్గాకి యనఁగ
కొద్దికాఁ డనఁగను క్షుద్రుండు తగు ఖలుం డొప్పు వాట్లుఁ డనంగ నులిపికట్టె
యనఁగను బాట్లని యనఁ జెట్లగొఱవినాఁ దగు ననర్థాభిధ తగనివాఁడ
నంగ స్త్రీభాషి దోఁచు నాఁడంగి యనఁగ నాగడీఁ డనఁ బరిహాసకాఖ్య చెల్లు
నలరు నొప్పనివాఁడునా నప్రకాశ్యుఁ డొప్పుమిడిమేల మన దుస్సహుఁడుమహేశ.

సీ. వశ్యక్రియావేది వఱలు మందులమారి యన వేఁడువాఁ డన యాచకుఁ డగు
నగచాట్లమారినాఁ దగును గష్టాత్ముండు వెలయు దరిద్రుండు పేద యన బీ
కారి యంచన బికికట్టైనా నతిదరిద్రుఁడు నిరుపేదనా నదరుచుండు
రవణము చొక్కము రకము చొకాటము రాణ చొక్కాటము నాణెము చొక
గొనబు తియ్యంబు జాను తిన్ననిది బాగు చొక్కటంబన వెలయు మంజులసమాఖ్య
యలరు వలచినది యనఁ బ్రియంబుపేరు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.14

సీ. మక్కమాసినదినా మలినంబు విలసిల్లు సుద్దమం చనఁగను శుద్ధమొప్పు
నిచ్చలం బనఁగను నిర్మలంబై తోఁచు రత్తలొటారంబు రిత్త బీసు
సొళ్ళునా రిక్తాఖ్య శోభిల్లుఁ గన్నాకు మేల్బంతి నికరము మేటి మేలు
తర మాణి యంచనఁ దనరు శ్రేష్ఠము సింగమనఁ జందమామ యంచనఁగ మిన్న
యనఁగ బెబ్బులి యన మధహత్తి యనఁగఁ బైకడను నిల్చి శ్రేష్ఠమై పరఁగుచుండు
హసదు నాఁగను దొడ్డవాఁ డనుట కొప్పు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.15

సీ. బహుళ నన్యులఁ దెల్పుపట్ల హేమాహేము లనుపల్కు పూజ్యార్థ మగుచునుండు
నుపసర్జనాఖ్యయై యొప్పును సందడికాండ్రు నాఁ జిల్లరవాండ్రు నాఁగఁ
బెద్దయేచా టుబ్బు పెను పేరు బలు దొడ్డు దొడ్డ వలుదనాఁగఁ దోఁచుఁ బృథువు
సైకంబు కొంచెము సన్నంబు తొడెము చిరుకి ముడస దుటె చిఱుత లేత
కొద్ది యన్నువ యనఁగను గొఱలు నల్ప మలరు సాంద్రంబు నెగ్గడ మనఁగ దట్ట
మనఁగఁ దంపర యన వర్తులాఖ్య చెల్లు బటువనఁగ వట్రు వనఁగను బార్వతీశ. 16

క. పలపల యన వెలితి యనన్, బలచన యన విరళసంజ్ఞ భాసిల్లును ని
స్తులతరగుణోత్తరంగా, విలసత్కరుణాంతరంగ వృషభతురంగా. 17

క. వెడఁద యన విశాలమగున్, నిడుద యనన్ వాసి యనఁగ నెగడును దీర్ఘం
బడరును సమున్నతాభిధ, పొడవం చని పల్క మాతృభూతమహేశా. 18

గీ. ఒప్పును సదాటునాఁగ వక్రోన్నతంబు, వంక రన సొట్ట యనఁగను వక్ర మెసఁగుఁ
జమను ఋజునామధేయంబు చక్కనిదన, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

గీ. ఒమ్ము గాత్రమ్ము గమకము హొమ్మునాఁగ, స్థూల మగుఁ బెక్కునాఁగను దోఁచుబహుళ
మగును గణనీయమా నెంచఁదగినది యన, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.20

గీ. దండ చేరువ చెంగట యండ సరస, ప్రాపు చక్కి కురంగట పజ్జ చెంత
కెలన దాపు పాజ దగ్గఱ క్రేవ పొంత, యంచ యొద్దనా నికటాఖ్య యగు మహేశ,

గీ. ఏడుగడ నా నియంతసంజ్ఞల్ల యనఁగఁ, దనరుచుండును సర్వాఖ్య దవ్వునాఁగ
దూరనామంబు గాఁగను దోఁచుచుండు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ 22

గీ. గట్టి కటికి యనంగఁ గన్పట్టు దృఢము, క్రొత్తమిహిహాస యనఁగ మీఱునునవంబు
ప్రాఁత యనఁగఁ బురాణాఖ్య పరఁగుచుండు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. మను మెత్తనిది గోము మవ్వ మనంగను మృదుసంజ్ఞ ప్రథమ మా మొదటిది యనఁ
గడపటిది యనంగ నడరు జఘన్యంబు తెల్ల మనంగ రాజిల్లు స్ఫుటము
పరఁగు వీసరము లేబర మన వ్యర్థంబు నెచ్చు పెల్లదనము హెచ్చు మిగిలి
మిక్కిలి యెక్కువ మెం డగ్గలము పెచ్చె దుగు నాఁగ నధికంబు దోఁచుచుండు
దక్కువ కొఱంత పొచ్చెము తగ్గు కుందు కొదువ లొచ్చు కొదుక యనఁ బొదలు న్యూన
మడరుఁ దక్కటి యొడ కడ కడమ తక్క వేఱు పెఱ యన నితరాఖ్య మారవైరి.
సీ. ఒంటియనంగను నొప్పు నేకాకియై నగలు నాఁగను సరాసరి యనంగ
సామాన్య మెసఁగు నుచ్చావచంబులు దోఁచుఁ బలువితంబు లనఁగఁ బలువగలన
బరిదెగినది విడివడినది యనఁగను వెలయుచుండును విశృంఖలసమాఖ్య
ప్రతికూలనామమై పరఁగు నడ్డ మనంగ వామంబు వెలయు డాపల యనంగ
వలపల యనంగ దక్షిణం బలరుచుండు నిరుగడలు నూరె లిరుపక్క లిరుమెయులన
నుభయపార్శ్వాభిధానంబు లొనరుచుండు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 25
సీ. ఇరుకట మనఁగను బరఁగు సంకటసంజ్ఞ గహనంబు జేఁబు నాఁగను జెలంగు
చిన్నరిపొన్నరి చిన్నారిపొన్నారి యనఁగను ముద్దుగుల్కునది తోఁచు
నకృతలక్ష్యాభిధ యలరును జీరికిఁగొననిది సడ్డసేయనిది యనఁగ
జలపాది యనఁగను సంకల్పసాధియాఁ బొలుచును మలశన మురిగొనునది
యగును బిరుదాఢ్యుఁ డన బిరుదాడి యనఁగ గక్కసం బగు బిరుదులు గలుగునాతఁ
డుల్లరపు బిరుదైన రాజిల్లుచుండు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 26
సీ. అప్రయోజకసంజ్ఞ యలరుచుండును గొఱగానివాఁ డనఁగ గిగ్గాడి యనఁగ
బారెఁడు మూరెఁడు పట్టెఁడు జేనెఁడు దుత్తెఁడు పుడిసెఁడు బెత్తెఁ డనెడి
యివి మొదల్గాఁగల వెల్లను వ్యామాది పరిమితార్థములుగాఁ బరఁగుచుండు
రూకంత కాసంత పోకంత యీఁగంత యిసుమంత దోమంత యేనుఁగంత
యనెడి శబ్దంబు లీరీతి నలరుపదము లన్నియుఁ బణాదిమాత్రంబు లగుచునుండు
నవ్యయీభావ మని కొంద ఱంద్రు వీనిఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 27
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగును విశేష్యనిఘ్నాఖ్యవర్గ మిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 28

సంకీర్ణవర్గము.

సీ. కోవురం బనఁ జెట్లకొన కెక్కి వైరులఁ జూచుట కర్థమై తోఁచియుండు
నల్లారుముద్దునా నగు జనసమ్మతి యదువఁకా మనఁగను నద్దెకాఁపు

నల్లిబిల్లి యనంగ నలరుఁ బెనంకువ నిలకడ దనరును నిట్టల మనఁ
గన్నిలు పనఁగను గన్గిటు విలసిల్లు సెనకమం చనఁగ నుల్లసిలుఁ జలము
అలరు దొంతరవళుల పే రంటె లనఁగ నీరతార లనంగను దాఱుమాఱు
లలరుచుండును గాజురా యన హలాను భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 29

సీ. అదనునాఁ దఱినాఁగ నలరును సమయంబు గద్దింపు వెలయును గద్దన యన
నొనవెట్టు నాఁగను దనరును పొంచడం బడరును జూఱ యంచనఁగఁ గొల్ల
చెచ్చెర యనఁగను జెలఁగును సులభంబు పస యన స్ఫురణంబు పరఁగుచుండు
సైద మనంగను జనును గోదుమపిండి క్రమ మొప్పుచుండు సరవి యనంగఁ
జిటికిరింత యనంగను జిటికి యనఁగ వ్రేల్మిడి యనంగఁ దృటిపేరు వెలయుచుండు
సవసవ యనంగఁ గొద్దిగాను వినుట తగు భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 30

గీ. భుజయుగంబున జందెముల్ పోల్కి మెలిని, బెట్టి యున్నట్టిదుప్పటి గట్టిగాఁగఁ
గట్టు కట్లొప్పెసఁగు నరికట్టనంగ, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 31

సీ. బద్దపరికి యనఁ బలుచనిబిళ్లయౌ నెడరు నా సందుక ట్టెసఁగుచుండుఁ
బంపునా నభిచారవాచకం బౌను దూర్వార యంచనఁగను బవన మొప్పు
నఱజాతి యనఁగను నలరును జెడుజాతి బన్నిక యనఁగను బన్నుట దగుఁ
జెల్లుబడికిఁ బేరు చెలఁగును రప మనఁ గందువ యనఁ జమత్కార మెసఁగు
నెద్దులను కాళ్లు గట్టి క్రిం దేయు టొప్పుఁ గోలగగ్గర యనఁగ దిగ్గోలనంగ
వెలయుఁ దినరోజు మునుమునా నలరుకోయు పయిరుకునుముందు పైరుగాఁ బార్వతీశ.

గీ. పరఁగు నాకస్మికంబు డబ్బాటనంగఁ దనరుఁ బెడకంత యనఁగను దప్పుత్రోవ
ప్రబలుముఱుత్రోవ నాఁగ దుర్గంధపదవి, వ్యగ్రతయుఁ దోఁచుచుండుఁ జూవరమనభవ.

గీ. నెమలియీఁకలఁ జేను దారముల పాగ, నెట్ట మని పల్కఁగాఁ దగుఁ దెట్టు కొఱకు
ముండ్ల నల్లినతడకయై పొలిచియుండు, తడుకుఁ బెండె మనంగఁ జంద్రార్ధచూడ. 34

గీ. గాదె పోలిక నుండెడి కాఁగు పేరు, రంజణి యనంగ వెలయు నార్జునసమాఖ్య
యడరు రజన యనంగను గడన యనఁగ, లంప యన దొంగమేపు చెలంగు నభవ.

గీ. ఘటవిశేషంబు లై రేనికడవ లనఁగ, బూజుగు లనంగ బుడ్లనఁ బొలుచుచుండు
గాజులను గూర్చు చేరులుగాఁ జెలంగు, చుండు మల్లార మనఁగను సోమభూష. 36

గీ. చెంపలనుమూసికట్టుట చెలఁగు గౌద, కట్లనంగను గడుపులోఁ గలుగుజాలి
యలరుచుండును జిమ్మచుట్లనఁగ భక్త, పోషకాపాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 37

గీ. పల్లముల నిరువంకలఁ బరగుఁ బట్టు, త్రాళ్లు వెలయుచునుండు లాలసరు లనఁగ
వెనుక మోఁచేతులను గట్టిపెట్టు టొప్పు, లాఁకకట్టు లనంగఁ గైలాసవాసి 38

గీ. కీలుకీలుకు విఱుచుట గేరును విట, తాట మనఁగాను మెక మెకపాటనంగ
నాఁకలికి నోర్వఁజాలనిమూర్తి చెల్లు, భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 39
గీ. బెత్తలు భుజంబులందును బెట్టుకొనెడి, యార్ద్రపటములు మాలుగు లనఁగ వెలయు
వ్రేఁగు లనఁ బరువుల పేరు వెలయుచుండు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
గీ. సోయగంబు సొబగుఁ జోక మురువు కొమరు, చెలువు తీరు సౌరు పొలుపు చెన్ను
చక్కఁదన మనంగ సౌందర్య మొప్పును, మహితగుణసమేత మాతృభూత. 41
గీ. వన్నె హెచ్చినపట్టిక్రొంబసిఁడికడ్డి, కత్తిరించిన తావునఁ గానిపించు
నిగ్గనకుఁ బేరు నక్కఱా నెగడుచుండుఁ, దను కనఁగ వజ్రకాంతిరై తనరు నభవ.
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు నిచ్చలు సంకీర్ణవర్గమిట్లు
పైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 43

నానార్థవర్గము.

సీ. గారన నేనుఁగు కాహళి విలసిల్లు డంబు నాఁగను గాంతి డంబము నగుఁ
జెలి యనఁ జెలికాఁడు చెలికత్తెయును దోఁచుఁ జెట్టనాఁ జెనఁటియుఁ జేయి వెలయుఁ
స్తనకవాటాంగము ల్దనరు గుబ్బ లనంగ నావు నెద్దును దొడు కనఁగ వెలయుఁ
జిన్న నేజయుఁ నమ్ము చెలఁగును గొరకనాఁ జెలఁగుఁ జోఱ యనంగ శిశుర్ఘుమములు
బాలకేళీనతుల్ చెంగనా లనఁ దగుఁ గచ్చ తెల్లును మగఁటిమి గండనఁబడు
నల్పకుసుమంబు వినతియు నడరు చిన్ని పూవనుకొనంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 44
సీ. పక్షశౌర్యంబులు పరఁగుఁ డాక యనంగఁ దెమ్మనాఁ బెల్లయుఁ దేమ వెలయు
వత్సకృత్రిమమణు ల్వఱలును దఱుపునా నలితిండి యొప్పును నలి యనఁ దగు
నవలక్షణభగాఖ్యలలరు దూబ యనంగ నాచునా దొంగయుఁ బ్రాచి దనరు
ఘర్షణవికటముల్ గసుపట్టు టోకునా నోలినా వరుసయుఁ నుంకువ తగు
నిచ్చము చిలుకుటయుఁ దోఁచు ద్రచ్చన యన నెల్లినా ఛత్రమును రేపు నుల్లసిల్లు
నట్టునాఁ గేహ తద్దేశసామ మెసఁగుఁ బ్రభుగుహాఖ్యలు సామినాఁ బరఁగు నభవ.
సీ. రోషజుగుప్సాఖ్య లొప్ప నేవ యనంగఁ గొఱత నాఁ దక్కువ కొట్టు వెలయుఁ
స్థైర్యయత్నంబులు చనుఁ గడంక యనంగఁ గొఱ యన నొప్పు తక్కువ చెలంగు
బీడు నేలయుఁ రైక వెలయుఁ గంచెలయనఁ గ్రోలునాఁ బానంబు క్రోవి దోఁచు
నికటఖళూరిక ల్నెగడును గరిడినా నావు పొట్టియు గిడ్డి యనఁ జెలంగుఁ
గుట్టు తేళ్లనఁ గంటక క్షుద్రులగుదు రలరుఁ జుట్టము కూర్మి గాదిలి యనంగ
నేతుల యనంగఁ దగు ఫాట్రియింతి చేఁట లల్లువనితయుఁ దోఁచుఁ బళ్యల్లనాట. 46

సీ. సాన్నయుఁ బెద్దడో ల్చను గంగడో లనఁ బడగనా టెక్కెము ఫణము దనరు
నష్టిమయూరాఖ్య లలరు నెమ్ము లనంగఁ బసి యన ధేనువు పవన మెసఁగు
మందు రోష్ణీషము ల్మనును బాగా యన గుఱుతు పక్కియుఁ దగుఁ బులుగు నాఁగ
సస్యభేదాంబుధు ల్చనుఁ బాలవెల్లినా బాటనా దిక్కుత్రోవయుఁ జెలంగుఁ
గుసుమితామ్రంబులును మచ్చగుఱ్ఱములును మనుచుచుండును బూదినమావు లనఁగఁ
గ్రొత్తపుట్టన నూలుబోఁగను సమర్థ పొలుచును వినంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 47

సీ. మొసలియుఁ డేగయుఁ బోల్చు భైరియనంగ రాజరాత్రులు రేలు నాఁగఁ దనరుఁ
బ్రణతియుఁ గౌముది బరఁగు వెన్నెల యనఁ బూవునా సొగసును బువ్వు మొప్పు
వేగంబు పాళెము వెలయుఁ వేళ మనంగ వైరవేగము లగు వేర మనఁగ
లూటినా దవుడపుండును దండు వయి దోఁచు నాటనాఁ గ్రీడ నాట్యమ్ము చెలఁగు
వ్యాసటిక డేగయుఁ జెలంగు వేసడ మనఁ జెల్లుఁ బైమేడ యొప్పు మేలిల్లనంగ
మెఱుఁగురిక్క లనంగను బరఁగు మిన్న నైనచుక్కలు పగడంబు నచలవాసి. 48

సీ. సమమిత్త్రసంజ్ఞలై చను బోటిగాఁ డన ముకుళంబు నిగ్గు పూమొగ్గనఁ దగుఁ
బునరర్థరజతము ల్పొల్చు వెండి యనంగఁ బరఁగు జీనియు గుంట పల్ల మనఁగ
హ్రదధౌతవస్త్రంబు లమరును మడుఁగునా నధరపాదాభిధ లడుగనఁ దగుఁ
బొలమరి యనఁగఁ గాఁపును వితమరి దోఁచు భగినియుఁ దల్లి యప్ప యన వెలయుఁ
దావి కట్టిన యట్టిచందనపుచెక్క పొడియుఁ గమ్మయుఁ జాబనఁ బొల్చియుండు
జురుకు లనఁ జెట్లచీమలు నురులుదోఁచు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 49

సీ. ఓడ భిక్షాభేద మొప్పును జోగునా నలుఁగునాఁ బరివాహ మాయుధ మగు
షట్సంఖ్య నూఁగారుఁ జనుచుండు నారునా నాలునా ధేను భార్యాఖ్య లమరు
విటతాట మనఁ గీల్కు విఱిచి పెట్టుటయుం దయ్యమం పట్టెపొందుట యమరియుండు
సత యనఁ బల్లము సప్తసంఖ్య చెలంగు నాశయుం వృత్తిమా నక్కఱ యన
నుదక సంభూతిబల మగు నూట యనఁగ నుపహతియుఁ దావు నెట్టన నొప్పుచుండుఁ
జంద్ర నవనీతఘుటికలు చనును వెన్నముద్ద యని పల్కఁ శ్రీమాతృభూతలింగ. 50

సీ. కలుష దేశమ్ములు చెలఁగుఁ గలంకన నెద యన భయమును హృదయ మెసఁగు
బండికుంపటి చిల్కు పరఁగు గొల్లె మనంగ నొరయిక కోశంబు నొర యనఁ దగు
నార్ధోహణ శ్లేష్మ మలరు నెక్కుడు నాఁగఁ గలుపునాఁ బెరుగును గాఢ మొప్పు
ధనురగ్ర గుణములు దగు గొనయుం బన నొప్పుఁ గచాటను లొక్కప్పు నాఁగఁ
బంట యొబ్బిడి సేయించుపని వసంతమును విభాసిల్లుచుండు నామని యనంగ
నారవా లనఁగాను జిహ్వాంబుఁ గాఁచుపాలు నయి యొప్పుచుండును నీలకంఠ. 51

సీ. కొమ్మునా వాద్యభేదమ్మును శృంగమాఁ గందునా శశుకళంకములు దోఁచుఁ
జిలుమువా లనఁగను జిలుమువట్టినకత్తి యులిపికట్టె యనఁ జెన్నలరుచుండు
ధౌతవస్త్రంబు కేదారమా మడి యనఁ గుండు నాఁగను హయగోళము లగు
వ్యంజన శ్వాసము ల్వఱలు నూరు పనంగ వనిత శాఖయుఁ గొమ్మ యనఁ జెలంగుఁ
గైవడి యనంగఁ దగు రీతి కరజవంబు రాయి సారాయి కల్లునా రహి వహించుఁ
గమ్మ యనఁగను జాబును గర్ణభూష పొల్చుచుండును శ్రీమాతృభూతలింగ. 52

సీ. ఖట్వాంగరేఖలు కనుపట్టుఁ గోడునా ఘటికార్గళంబులు గడియ యనఁగ
బవనపిశాచము ల్వరఁగు గాలి యనంగ గట్టునాఁ దీరనగంబు లలరు
వృత్తాంతదంభము ల్వెలయును గబురన బంతినాఁ గందుకపంక్తు లెసఁగు
నరసంఘునికటముల్ పరఁగు జేరువ యన నండతారకలు గ్రుడ్డనఁగ మీఱు
ఘూకకర్ణైకదేశము ల్గూబరఁ దగు గంట యనఁ బైరుద్రుంపయుఁ ఘంట యొప్పు
నుపలరాశియుఁ నణుకువాఁ డొప్పుచుండు గుంట యని పల్కఁగ సుగంధికుంతలేశ.

సీ. శ్రవణైకదేశ మాచ్ఛాదనగేహంబు మీఱుచునుండు గుడార మనఁగ
యవనాశ్వభేదంబు లలరుఁ బటాణినాఁ దొలినాఁగఁ బూర్వంబు బిలము దోఁచు
బంధువు ల్వలయము ల్వరఁగుఁ జుట్టలనంగఁ దెఱవనా బయలును స్త్రీ దనర్చు
దంతక్షతంబు రత్నం బగుఁ గెంపునా దండనా నికటంబు ధామ మొనరు
బొందళము యుంగి జోడనఁ బొల్పుగాంచుఁ జెలఁగు విరళంబుసాంద్రంబుజేబునాఁగ
గండపట్టె యనంగను జందనానులేపన కవాటపట్టిక ల్మీఱు నభవ. 54

సీ. కంఠభూషాలతికలు దోఁచుఁ దీఁగనా స్థూలము గుణ మొప్పుఁ దోర మనఁగ
మార్గకష్టంబులు మనుచుండుఁ దెన్నునాఁ బాలునా క్షీరంబు భాగ మెసఁగుఁ
గాంతిధ్వజంబులు కనుపట్టు డాలునాఁ జంద్రమాసంబులు చను నెల యన
శిశువు కనీనిక చెలఁగుఁ బాప యనంగఁ బలుకునా శకలభాషలు దనర్చు
దోఁపు నాఁగను దగు నల్లతుమ్మచెట్టు బట్టపేరును శృంగారవనము పేరు
బొళియగును గోటవెలిమంటపంబు దోఁచుఁ దమక మనఁగను మాతృభూతాభిధాన.

సీ. జాతసూతకమును నను మగుఁ బురుడునాఁ బెంపునా నాశంబు వృద్ధిదోఁచు
నెమ్మినా బర్హిసఖ్యమ్ములు దనరారు నాడునా దేశ దినమ్ము లెసఁగు
శయ్య విస్తారంబు చనుచుండుఁ బరుపునాఁ బగలునా ద్వేషదివాఖ్య లెసఁగుఁ
దామనామంబులు దనరును బేరునా బాసనా శపథంబు భాష వెలయుఁ
బోఁగుబాఁ దంతువును గర్ణభూష మీఱు వెలయు శిశువత్సములు పసిబిడ్డ యనఁగ
సింహపూర్ణోపమానము ల్సెలఁగును నెఱసరి యటం చని పలుకాఁడఁ జంద్రచూడ

సీ. కంఠభూషణము గనకాక్షిసామంబు పైఁడికంటి యనంగఁ బరఁగుచుండు
స్వర్ణోపకారము ల్చనును మేలిమి యన మూలసాఁ గచకోణములు దనర్చు
నౌదుంబరంబు హాలాగ్రమా మేడినా బదుగునా శవము దుర్బలుఁడు దోఁచు
సౌందర్యకరవిభూషలు చను పురువునా మెఱుపును గాంతియుం మెఱుఁగనఁదగుఁ
గర్ణభూషణము దటాకజలస్రగ్మస్థలంబుకు బొగడనా మనుచునుండు
నన్యమును క్షౌద్రపటలంబు నలరుచుండుఁ బెఱ యనంగఁ బరాంతకవిభువిభంగ.57

సీ. పుష్పచాపంబుకు బుష్పగేహంబును బూవిల్లు నాఁగను బొదలుచుండుఁ
బేఁటయం చనఁగను విపణిప్రదేశాఖ్య యేకసూత్రాఖ్యయై యెసఁగుచుండు
మణుఁ గనఁగాను బ్రమాణభేదంబును ధౌతవస్త్రంబును దనరియుండుఁ
గలవాలనిహతియుఁ సరసీరుహాక్షియు వాల్గంటి యనఁగను బరఁగుచుండుఁ
గోపరీతులు మోడినాఁ గొఱలుచుండు వేఁట యన మేషవృగయలు వెలయుచుండుఁ
దోఁచు జఠరామయంబునఁ దూముకందు బల్లయను నట్టిమాట పశ్యల్లహాట. 58

సీ. కంటకావృతియును గాంతియనా వెలుఁగనఁ బవనశైత్యంబులు వలి యనఁ దగుఁ
బరిమళవీథులు వాడయుం చన మీఱు వెలియాటయం చన బహిశ్శ్వేతము లగు
ఖడ్గదీర్ఘంబులు గనుపట్టు వాలునా యతివేగములు వడి యనఁ దనర్చుఁ
బ్రత్యుపకారంబు గ్రామమా వీడునా సరి యనఁగా దామ సమను లొప్పు
సాక మనఁగను వ్యాజ ముత్సవము దోఁచు నల్పరవమును రతి సంచునాఁ దనర్చు
నల్పమార్గంబు మల్లవిద్యావిశేష మొప్పు సందన శ్రీమాతృభూతలింగ. 59

సీ. ముఖపతితాహారమును దంతవసనంబు వాతెఱయుం చన ఖ్యాతిగాంచుఁ
బులిసినవంటకంబును పులిహోరంబు పులికూడు నాఁగఁ బెం పొందియుండు
స్త్రీమత్స్యభేదముల్ దీర్ఘలోచనములు వాలుగన్నులనంగ వఱలుచుండు
యమనిష్ఠధాటియుఁ నాయుధభేదంబు జముదాడి యంచను నమరియుండు
నభ్రగంగ శిరస్తోద మలరును దల యే రనంగ నఖక్షతశారికాభి
ధానములు నోరువంకనాఁ దనరియుండుఁ బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 60

కబళపరిమళ క్షత్యర్థములయందుఁ గనుపట్టుచుండును గడి యనంగఁ
జంద్రకమ్ములును లోచనములు రంధ్రము ల్చెన్నొందుచుండును గన్ను లనఁగఁ
గబరియుం శిఖయును గార్ముకాగ్రంబును గొప్పని పల్కఁగా నొప్పుచుండు
శ్యామలవర్ణంబు సాక్షియుం మర్యాద పరఁగుచునుండును గరి యనంగ
నిగ్గు చిరుగడ్డ కుటిలంబు నెఱియనఁ దగు వ్యథగొలుసుగొప్ప వెలయును బారియనఁగ
బిందునక్షత్ర తిలకము ల్వెలయుచుండుఁ జుక్క యనఁగఁ బరాంతకచోళవైరి.61

సీ. ధనురగ్రమధ్యాన్త్యావయవమ్ములు గొఱలుచునుండును గోపు నాఁగఁ
బడిగలు మడిలోనఁ బడిన యెన్నులు నేటి కడనేల లొప్పును బడిగ లనఁగఁ
దామర లొక్కండమీఁదఁ గలనేలలును జూదమ్ములు వెలయుం నెత్తమ్ము లనఁగఁ
జంద్రమః క్షత్రియ సర్వంసహాపతుల్ రాజిల్లుచుండురు రాజనంగఁ
బ్రసవ ఖర్జూర సలిలసంప్లావనములు వెలయుం సీత్ర యనంగను గలికి యనఁగఁ
గొంగ దలయీఁక దంటయుఁ గోమలియనఁ బొలుచును వినంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. కచబంధమును శిఖ గంధమూషికమును శోభిల్లుచుండును జుంచు నాఁగ
నల్ప తరత్తు బాలాభిధానంబు చిఱుత యంచనఁగను జెలఁగుచుండు
రాజిల్లు సంవత్సరాంతంబు లాంగలపద్ధతి చాలు నాఁ బరఁగుచుండుఁ
వాజినీగర్భంబు వాచవు ల్మత్తెంపుతూనిక చవులు నాఁ దోఁచుచుండుఁ
దిలకభూషావిశేషబిందులు చెలంగు బొట్టనంగను జంపు నాఁ బొల్చియుండుఁ
సముదయాలస్య ఝల్లరీసంజ్ఞ లగుచు ధార్మికనిధాన మాతృభూతాభిధాన. 63
సీ. ఆహార మాఁకలి యవనిపన్నగములు పరఁగుచునుండును నెర యనంగ
స్వశ్రేయసార్థ ప్రశంసార్థములయందు మీఱుచునుండును మే లనంగ
వేఁటసాధనమును వీచియుం యవనిక దేజరిల్లుచునుండుఁ దెర యనంగ
గాదెబొట్టయును దుగాసారమును ముద్దుసమ్మయు వెలయును గుమ్మ యనఁగ
గజవిశేషంబు ముందువెన్కలనుజూడ నట్టివాఁడును గెంపులయందుఁ బాట
మునఁ దళుక్కను జిగి దగు మొక్కలియున భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు నిచ్చలు నానార్థవర్గమిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 65

అవ్యయవర్గము.

సీ. అగ్గడ యక్కడ యచట యచ్చట యాడ యందలి వానవాన యయ్యెడ యట
యందునాఁ దత్రార్థమై విరాజిలుచుండు నెగ్గడ యెక్కడ యెయ్యెడ యెచ్చ
టెచ టెందు నాఁగఁ బెంపెసఁగు యత్రార్థమై యిక్కడ యిచ్చట యిచట యీడ
యియ్యెడిం దనఁగఁ బెంపెక్కు నత్రార్థమై యద్దిర యయ్యారె యౌర మేల్ సె
బాసు మఝ్ఝూ బలారె సేబాసు నాఁగ నలరుచుండుఁ బ్రశంసార్థములుగ మీఁద
పై పయిని నాఁగ నూర్ధ్వాఖ్య పరఁగుచుండు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. దిగువ క్రింద యనంగఁ దగు నధస్సంజ్ఞయై యొగి లెస్స యనఁగ సాధూక్తిఁ దనరు
కట్టా యనంగను గటకటా యనఁగఁ గటా యనంగ బతార్థమై యొసంగుఁ
దద్దయుం నాఁగను దనరు భృశార్థమై పరఁగు నవ్యర్థంబు మరి యనంగ
నినులు చార్థంబుగా దనరును నవి నావి యని యన నిత్యర్థమై తనర్చుఁ

బరిపరి యనంగఁ జిందఱవందఱ యన నలరుచుండును గణనార్థ మగుచుఁ బాట
పాట యనఁ గొద్దిగొద్ది యన్నాట చెలఁగు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 67
సీ. సుడి సుమీ సుండి సూ సుమ్మి యనంగను నిశ్చయార్థకముగా నెగడుచుండు
వారక యనఁగను మీఁఱు నిరంతరార్థము కదయనఁ గిలార్థమ్ము చెల్లు
నంతయుం చనఁ దావదర్థమా నెంతనా యావదర్థంబుగా నతిశయిల్లు
నేతావదర్థమా నింతయుం చనఁగను బలునాఁగ నానార్థవాచక మగుఁ
దనరు నొండొండు నాఁగ మిథఃపదార్థ మొప్పు నొకపరియొకతేప యొక్కసారి
యొక్కమాటన సకృదర్థ మొనరు నంత నట యన నథార్థమగును సూర్యావతంస.
గీ. మగుడ క్రమ్మఱ క్రమ్మటి మరల సారె, వెండి మాటికి తిరుగనా వెలయును బున
రర్థముగఁ ద్రిక్క యనఁ దక్క యన వినార్థ, ముగను రాజిల్లు శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. చీటికిమాటికి మాటిమాటికిఁ బలుమరు వేమ రనఁగ సదార్థము లగు
నెట్టకేలకు నాఁగ నెసఁగుఁ జిరార్థంబు తగువృథార్థంబు వితా యనంగఁ
గూడ యనంగను దోడుత యనఁగను రాజిల్లునా సహార్థంబుగాను
ఓయన నేమినా నొప్పుఁ గిమర్థంబు నైతే యనంగను ద్వర్థ మలరుఁ
గనుక కనుకను కాఁబట్టి కాన కాఁగఁ గావున యనంగ నన్నియే కార్థము లగు
నడరును గదాచిదర్థ మొక్కెడ యొకప్పు డనఁగను సుగంధికుంతలాప్రాణనాథ. 70
గీ. వేయనఁగ సయ్యన యనంగ వెస ననంగఁ, గ్రచ్చ రన గ్రక్కునయనంగఁ గ్రన్ననయన
నప్పళి మన బిరాననా నొప్పుచుండు, ఝడితిపదతుల్యములుగాను జంద్రచూడ. 71
సీ. తగు నవిచ్ఛిన్నార్థముగను హారాహారి యనఁ గాక యనఁగ నుతార్థ మెసఁగు
నోరనా సాచ్యర్థ మొప్పును సహసార్థముగ విరాజిల్లు గొబ్బున యనంగ
సంబోధనార్థమై చను నో యనంగ నోరీ యోరి యనఁగను రేసమంబు
నోమె యోపె యనంగ నొప్పు స్త్రీసంబోధనార్థమై యొసి యోసియనఁగఁ జేటి
కాదిసంబోధనార్థమై యలరుచుండు పలే యన నివారకంబుగా వెలయు వంటి
బోని యనఁగ వదర్థంబుగాను దనరు భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 72
సీ. మున్ మున్ను మును ముందు మొగి ముంగల యనంగ దగును బురఃపురార్థములుగాను
దొలుతతొల్లి మునుపు తొలయనఁగను బురార్థము మ్రోల యెదుటనాఁదగు బురోర్థ
మైదనా వెంబడి యన బడి యనఁగను వెంటయుం చనఁగ వెన్వెంట యనఁగ
వెనుకయుం చనఁగను బృష్ఠార్థకం బొప్పుఁ బదపడి పిదప తర్వాత పిమ్మ
టనఁగఁ బశ్చాత్సమార్థమై యలరుచుండు ముందువెనుకలునా నఱిముఱి యనంగ
నధరుచుండును రెండు నేకార్థములుగ భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 73

సీ. ఇంచుకంత యొకింత యించుక యిసుమంత యన నీషదర్థమౌ నటుల నట్లు
నాఁ దథార్థం బెట్లునా నెటులం చన నలరుచునుండు యథార్థముగను
నిటులునా నిట్లునా నేవమర్థం బొప్పఁ దోడుతో ననఁగఁ దోడ్తో ననంగ
సద్యస్సమంబుగాఁ జను లేదులే దనఁ గను గాదుకాదు నాఁగను నఞర్థ
మొప్పుచుండును మిన్నక యూరక యన నెసఁగుఁ దూష్ణీంసమంబుగా నెల్లవెంట
కనిన నంతటి కనిన నేకార్థములుగఁ బొలిచియుండును శ్రీమాతృభూతలింగ. 74

గీ. మంచిదే యనంగ వల్లె యనంగను, రెండు సమము లగుచు నుండు నౌను
హైసరే సరే యటం చనంగ యథార్థ, ముగను బొల్చు మాతృభూతలింగ. 75

గీ. తనరు నంతట యన సమంతాత్సమముగ, నలరు నెల్లప్పు డనఁగ సదార్థ మగుచు
న యన నే యన నేవకారార్థ మెసఁగు, భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.76

గీ. అలరు మెల్లఁగ నన శనైరర్థ మగుచు, నంతరర్థము లోలోన యనఁగఁ దనరు
వెలపట బయట వెలినాఁగ వెలయును బహిరర్థముగ మాతృభూత దయాసమేత.77

గీ. దండ మనఁగ నమోర్థమై తనరుచుండుఁ, బొరు గిరు గనంగ నికషార్థముగఁ జెలంగు
నెప్పు డనఁగ యదార్థమై యొప్పుచుండు, నప్పు డనఁగఁ దదార్థమౌ నబ్జచూడ.78

గీ. పరఁగు నిప్పు డనంగ సంప్రతి సమముగ, నొప్పు నేకత్ర తుల్యమై యొక్కట యన
నెనయు సర్వపదార్థమై యెడుగడయు, నాఁగ దేహవిభూషితానాదినాఁగ. 79

క. ఒక్కొలన నొకపెట్టన, నొక్కుమ్మడి యనఁగ నొక్కయూక యనంగా
నొక్కంతగా ననం బెం, పెక్కును యుగపత్పదార్థ మిందువతంసా. 80

తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుఁకతనఁ, బరఁగు నిచ్చలు నవ్యయవర్గమిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 81

క్రియావర్గము.

గీ. ముందుగాఁగ నకర్మకములను దెలిపి, వెనుకను సకర్మకములను వివరపఱిచి
ప్రకృతులను బ్రత్యయంబుల నేర్పఱుతు నిందు, మాతృభూతజగత్త్రయీమాతృభూత.

సీ. వెలసెఁ దనరెఁ దగెఁ జెలఁగెఁ జెలంగెను బరఁగెను బొనరెను మెఱసె నమరె
తవణిల్లెఁ గొఱలె నడరెను బరిఢవిల్లె గ్రాలెను వఱలెఁ దురంగలించె
నొనరె నెసఁగె నారెఁ జనె నలరె ననంగ నొప్పె నస్మాటగాఁ జెప్పఁబడును
నసియాడె జవ్వాడె నాడె నూఁగెఁ గదలె వణఁకెనా నిలసిల్లు వడఁకె ననుట
పండెఁ బన్నుండెను బరుండెఁ బవ్వళించె నత్తమిల్లెఁ బడుండెను నమణె ననఁగ
నళరి యుండును శయనించె ననుట కాఖ్య భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.83

గీ. అఱచె వాపోయె నేడ్చెను మొఱలిడె ననఁ, దనరు రోదనమును జేసె ననుట కాఖ్య
లగ్నమయ్యెను లోనయ్యె ననఁగ స్వవశ, మయ్యె ననుట దనర్చు వేదాంతవేద్య. 84

గీ. ఎడసెఁ బురివిచ్చె నెడమయ్యెఁ గెడసెఁ జెంగెఁ, బాసెఁ గేడించె నాఁగను బరఁగుచుండు
వీడె ననుటకుఁ దొలఁగెనా వెలయుచుండు, నొదిగె ననుట శశాంకకళోత్తమాంగ.

గీ. పఱచె వెళ్లెను బరువెత్తె జరిగె నుఱికెఁ, గదలె ననఁ బాఱె ననుమాటగాఁ జెలంగుఁ
జనె నరిగె నేఁగె వెడలెను సాగెఁ బోయెఁ, దరలె నన నడచె ననుటకుఁ దనరు నభవ.

సీ. వచ్చె నం చనుటకు విచ్చేసె వేంచేసె నరుదెంచెఁ జనుదెంచె నరుగుదెంచె
ననఁ జెలంగుచునుండుఁ జనె గంతుగొనెఁ గూలెఁ బెద్దనిద్దురవోయె బిద్దెఁ ద్రెళ్ళె
మడిసె బ్రుంగె సమసెఁ గెడసె ముగిసె నీల్గెఁ దెరలెను దొరలె దీఱె వ్రాలెఁ
గ్రుంకె నేఁగెను బోయె డింకవేసెను మ్రగ్గె ననఁ జచ్చె ననుమాట కాఖ్యలయ్యె
వెళ్లె వెలువడె ననఁ దగు వెడలె ననుట మసలె జాగిడెఁ దడసె నా మనుచునుండు
జాగుచేసె ననుటకును జాఱె వీడె ననఁగఁ జ్యుతమయ్యె ననుటగా నలరు నభవ.

గీ. మ్రొగ్గె డొంకెఁ గుందెఁ దగ్గె డీలయ్యెను స్రగ్గె ముడిఁగె డొంకె సమసె స్రుక్కెఁ
గ్రుంగె డస్సె డిందెఁ గుదిసెఁ దూలె నణంగె, ననఁగఁ దగ్గె ననుట యలరు నభవ.

గీ. మీఱె హెచ్చరిలెను మించె రెక్కొనె హెచ్చె, నెచ్చెఁ బెరిఁగె ననఁగ వృద్ధిఁ జెందె
ననుట కాఖ్యలగుచు నలరారుచుండు సు,గంధికుంతలాంబికాసమేత. 89

గీ. తనరు ఖ్యాతమయ్యె ననుటకుఁ బేరుఁగా, నెగడె ననఁగ వెలయు నిండె ననఁగఁ
బూర్ణమయ్యె ననుట పొలుచు నెఱసెఁ బర్వె, ననఁగ నొలసె ననుట యద్రిగేహ.

గీ. అగిలె విచ్చె విఱిగెఁ బగిలె ననంగను, విరిసె ననుట కాఖ్య వెలయుచుండుఁ
బిగిలెఁ బీలె ననఁగఁ బెంపొందుచుండును, జినిఁగె ననుట కాఖ్య సితసమాఖ్య. 91

గీ. అంజె నళికె వెఱచె నదరెఁ దద్దిరె దద్ది,రిల్లె జడిసె ననఁగఁ జెల్లు భయముఁ
జెందు ననుట కాఖ్య చేతఁ జలించె నం, చనుట బెదరె ననఁగ నలరు నభవ. 92

గీ. తడిసె నానె ననఁగఁ దనరు నార్ద్రంబయ్యె, ననుట కాఖ్య తెగియె నరె ననంగ
ఛేదమయ్యె ననుట చెలఁగుచునుండు సు,గంధికుంతలాంబికాసమేత. 93

సీ. అచ్చివచ్చె ననంగ నైవచ్చె ననఁగ మేలై వచ్చె ననుటయా నావటిల్లె
ననఁగను గలిగె నం చనఁ దోఁచుఁ గడతేరె ననఁ గృతార్థంబయ్యె ననుట కొప్పు
నీడుమీఱె ననంగ నీడేరె ననఁగను వయసు వచ్చె ననుట వఱలు నెందు
నంత్యంబు నెఱవేఱె ననుటయుఁ దోఁచును బొంగె నుప్పతిలె నుప్పొంగె ననఁగ
నుబ్బె ననుటకు నర్థమై యొప్పుచుండు నలరు ననువయ్యె ననుట జొబ్బిలె ననంగఁ
బరఁగుఁ జాతుకయ్యె ననుమాట యొరిమె ననఁగ భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ.

గీ. ఒడ్డగిలె నాఁగ నొకదిక్కు కొరిగెననుట, యెసఁగు బెండగిలెను నాఁగ నెత్తువడియె
ననుట తగు నొల్లఁబోయె నాఁగను దనర్చుఁ, జిన్నపోయె నటంచనఁ జిత్స్వరూప.
గీ. ఓసరిలెఁ దగ్గె తఱిఁగెనా నొప్పుఁ దక్కు, వాయె ననుమాట కలచెనా నలరు వలచె
ననుట కసిదేరె నాఁగను ఖ్యాతిఁజెంది, యుండుఁ గన్పట్టె ననుట సూర్యోత్తమాంగ.
సీ. ఓహటించె ననంగ నోడె నంచును దోఁచుఁ గూఁకె నాఁ గనుపట్టుఁ గ్రుంకెననుట
కోలుపోయె ననంగ బేలుపోయె ననంగ మోసపోయె ననుట పొలుచుఁ దీఱె
ననఁగను నిలిచె నంచని పల్కఁగాఁ దగుఁ గెరగొట్టె ననఁగను గిలకిలఁబలి
కె ననెడిమాటయాఁ గేకసల్గొట్టెనాఁ గేకలు వేయుచుఁ గేలుదట్టె
నవ్వుట చెలంగు గర్వాడె నాఁగ మేపు మేసె ననుట దనర్చును మెఱయుఁ గసిను
సంగెఁ జెలరేఁగె నాఁగను సమము లగును భూషితభుజంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 97
గీ. డాఁగురించె మఱిఁగె డాఁగె ననంగను, దాఁగి యుండెడె ననుట గాఁగఁ దోఁచుఁ
జదుకుపడె ననంగఁ జదికిలఁబడె నను, మాటగాఁ దనర్చు మాతృభూత. 98
సీ. చేకుఱెఁ జేకూఱెఁ జేకూడె నంచన నేకార్థములు గాఁగ నెసఁగుచుండు
వసమరె వేసారె విసివె నటంచన నేకార్థములు గాఁగ నెసఁగుచుండు
బొబ్బెట్టె వాపోయె బొబ్బరిల్లె ననంగ నేకార్థములు గాఁగ నెసఁగుచుండు
గుదురుపడెను నెలకొనెను డెక్కొనె నన నేకార్థములు గాఁగ నెసఁగుచుండు
వెచ్చె ననఁ గండె ననఁగను వేఁగె ననఁగఁ గమలె ననఁగను దనరు నేకార్థములుగ
వేగె నాఁగను జెలవాఱె నాఁగ వేవెననఁగ నేకార్థములు గాఁగఁ దనరునభవ. 99
గీ. డిల్లపడె ననంగఁ జెల్లును ధృతిపీడె, ననుట జాగుచేసె ననుట కొప్పు
దడసె ననఁగ మిడిసిపడె ననుటయుఁ దగు, మిడుకుమాలె ననఁగ మిహిరభూష. 100
సీ. ఆశ్చర్యమును జెందె ననుమాట కర్థమై తటకాపడె ననంగఁ దనరుచుండు
ననిచె నాఁగఁ జిగిర్చె ననుటయు వికసించె ననుటయు నర్థమై యలరుచుండు
మోహరించె ననంగ మొనఁజేసె నని తోఁచుఁ బల్కెక్కె ననఁ దగుఁ బండెననుట
నివ్వటిల్లె ననంగ నిండారె ననఁ బూరటిల్లెనా సమమూలై యుల్లసిల్లుఁ
దొప్పరిలఁబండె నాఁగను దోఁచుఁ దట్టు విఱుగఁబండె ననుటకును బిఱుదివిచె న
నంగ వెనుదీసె ననుట దనర్చియుండు భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 101
గీ. పగచె దురపిల్లె వందురెఁ బల్లటిల్లెఁ, బొక్కె నన నంగలార్చెనాఁ బొల్చియుండుఁ
బలకఁబాఱెననం దెల్లఁబాఱె ననుట, కలరియుండును మాతృభూతాభిధాన. 102
గీ. బీరువోయె ననంగను మీఱు వ్యర్థ, మాయె ననుటయు మెల్లనపోయె ననుట
గుంపుగూడె ననం బలు కొప్పుచుండు, ఘల్లడిగొనె ననంగను మాతృభూత. 103

గీ. పఱతపడె ననఁ దగును దవడనరాలు, పట్టుకొనె ననుటకు బడల్పడియె ననఁగఁ
జాఁపచుట్టఁగఁ బడె నని తోఁపఁబడును, భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 104
గీ. చెలఁగుఁ బరివోయె ననఁగను జెదరె ననఁగ, నయిదుపది చేసె నన ముందరడుగు వెనుకఁ
బెట్టె ననుటకుఁ బేరుగా వెలయుచుండు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 105
గీ. చేను కావించెఁ బైరిడెఁ జెట్లు గొట్టె, ననెడుమాటకుఁ బొదికొట్టె ననఁగఁ జెల్లు
మస్తరించె ననంగను మనును జేతు, లప్పళించె నటంచుఁ జంద్రార్ధచూడ. 106
క. పురులోమె నాఁగ క్షౌత్రము, మెఱయించె నటంచుఁ దోఁచు మీఱుచు నుండున్
సొరిగె నన సొగసె ననఁగను, సురిగె నన న్వాడె ననుట సోమవిభూషా. 107
గీ. ఒరులు చెప్పినవెనుకఁ దా నొకటి చేసె, ననెడిమాటకు మొండొడ్డె ననఁగఁ దోఁచు
మల్ల చఱచె ననంగను మను భుజంబు, లప్పళించె నటంచు సూర్యావతంస. 108
గీ. అతిశయముఁ జేసె ననుమాట కాఖ్యగాను, బొలిచియుండును బొంపిరివోయె నాఁగఁ
గనులు చెదరంగఁ జీఁకట్లు గ్రమ్మె ననుటఁ, కలరు మిఱుమిట్లు గొనె నన నద్రినిలయ.
క. కనిపించె ననెడిమాటకు, వినిచె ననం జెల్లుచుండు వీఁగె ననంగాఁ
దనరును గర్వించె నటం, చని త్రిశిరఃపురనివాస యాదృతదాసా 110
గీ. సొలె ననఁగను దగు వాడిప్రాలె ననుట, మనును సొమ్మలవోయె సొమ్మసిలె ననఁగ
మూర్ఛఁ జెందె నటం చని పొంచె ననఁగ, దాఁగుకొనియుండె ననుమాట దగు మహేశ.
గీ. అఱచె ఱంపిలె ననఁ గూసె ననుట వెలయు, సరిగె నెదిరించె ననుమాట చనును మాఱు
మసలె ననఁగను రొప్పెనా మనును వ్యాఘ్ర, నూరవముఁ జేసె ననుట చంద్రార్ధచూడ.
గీ. లంబనంబాయె ననుటకై వ్రాలె ననఁగఁ, బొలుచుఁ దగుఁ బొడమె ననంగఁ బుట్టె ననుట
కాయె నయ్యె ననంగఁ జెన్నలరుఁ గలిగె, ననెడిమాటకు మాతృభూతాభిధాన.
గీ. మళ్లె మరలెఁ దిరిగె మగిడె ననంగను, గ్రమ్మఱిలె నటంచుఁ గానఁబడును
వినిచె ననఁగఁ దోఁచు వినఁబడె నంచని, మహితగుణసమేత మాతృభూత. 114
గీ. చిక్కుపడియె దొరకెఁ జేపడె నగపడెఁ, దవిలెఁ బట్టువడియెఁ దగులువడియె
నబ్బె ననఁ గృహీత మయ్యె ననం దగు, మహితగుణసమేత మాతృభూత. 115
గీ. దోఁపువోయె ననుట దోఁచు నులిపడె న,నంగ దిమ్ముపడె ననంగ డిందు
వడియె ననుట దోఁచు విడఁబడె ననఁగను, దనరు విడువఁబడియె ననుట కభవ. 116
గీ. పొదివెఁ గవిసెను గ్రమ్మె నాఁ బొలుచు నావ,రించె ననుమాటగాను మలంచెఁ జుట్టె
గిరికొనెను బ్రమ్మె బరికొనె గ్రిక్కొనె నన, వెలయు వేష్టించె ననుటకు వేదవేద్య.
గీ. మెసవెఁ దినియెఁ గుడిచె మెక్కె బోనేసెను, నమలె నారగించె నా భుజించె
ననుట కాఖ్య లగుచు నలరారుచుండును, మాతృభూత భక్తమాతృభూత. 118

సీ. పొందె పొత్తిఁగలిసెఁ జెందెఁ దార్కొనెఁ గూడె బెరసెఁ గ్రిక్కిఱిసెను బెనఁగె దొరసె
నందెఁ గదిసెఁ జేరె నన నంటె నని తోఁచు వాక్రుచ్చె నుడివెను బలికె నాడె
ననె ననఁగ వచించె నంచును విలసిల్లు వినియెను జెవిదోరపెట్టె నాఁగ
నాలకించెను వినె నాలించె ననఁగను బూనెఁ దాల్చెఁ దొడిగె మోచె నాఁగఁ
దార్చునా గొదగొనె ననఁ దనరు నావహించె ననుమాటగా వెడలించె రొప్పె
వీచెఁ దఱిమెను దోలెను వెళ్ళఁదన్నె ననఁగ నుచ్చాటనముఁ జేసె ననఁ దగు భవ.
గీ. అడ్డగించె దటాయించె నానె నాఁగె, నిలిపె నరికట్టె ననఁగను వెలయుచుండు
వారణముఁ జేసె ననుటకు మీఱుచుండుఁ, దన్నె ననఁ దాఁచెననుటకై దాతృవంద్య.
గీ. పురిగొలిపె నంచెఁ బుత్తెంచెఁ బుచ్చె నంపెఁ, బంచెఁ బంపెను బంపించెఁ బనిచెననఁగ
నలరు నంపించె ననుమాట కర్థమగుచు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 121
సీ. కనుఁగొనెఁ దిలకించెఁ గాంచెఁ జూచెను గనె ననఁగను గనియె నంచనఁ జెలంగు
నానె నంచనఁ గ్రోలె ననఁ ద్రావె ననఁగ నాస్వాదించె ననుటకై పఱలుచుండుఁ
బీల్చె జుఱ్ఱె ననంగ వెలయుఁ దద్భేదమై వెదకె నారసె రోసె వెలచె నెమకెఁ
బరికించెను దడవె నరసె ననంగ నన్వేషించె ననుటకు వెలయుచుండుఁ
ద్రూకొనెను జొచ్చెఁ జొరఁబాఱె దూఱె దూసెననఁదటాకించెననుమాటకర్థమగుచు
గాఁడె గ్రుస్సెను దొలిచెను నాడె ననఁగ నాటె ననుమాట కర్థమా నాగభూష.
సీ. నుగ్గాడెఁ బరిమార్చె సులిమెను బెగటార్చెఁ జదిపెఁ జంపెను సదమద మొనర్చెఁ
జక్కాడె నురుమాడెఁ జాఁగఱబాడెను బిలుకుమార్చెను ద్రుంచెఁ బీఁచ మడఁచెఁ
బెంచె మన్నిగొనెను బెంపె వెంపరలాడె మారిమసంగెను మడిపెఁ దునిమె
గ్రగ్గులుకాఁడును గావిరిచె ముగియించె నలిచెను బగదెంచె నురుముఁ జేసె
నడఁచెఁ జెండె ననంగ బొందగు వధించెననుటకుసమాఖ్యలై సాకె మనిచెఁ బెంచెఁ
బెనిచె బ్రతికించె గాచె నేచె నన నొసరుఁ బ్రోచె ననుమాట శ్రీమాతృభూతలింగ.
సీ. ఆదలించె గద్దించె నదలించె ననఁగను గదిమె నంచనుమాటగాఁ జెలంగుఁ
గొనియాడెఁ బొగడెను గొండాడె నగ్గించె ననఁగను వినుతించె ననుట దోఁచు
మొత్తెఁ గొట్టెను వ్రేసె మోఁదెను మరిపెనాఁ బ్రహరించె ననుటకుఁ బరఁగుచుండు
వెలయును దేలించె బెల్లించె నూటించె ననఁగ నెక్కించెనం చనెడిమాట
యొంచెను లెక్కించె నెన్నె ననంగను నెగడుచునుండు గణించె ననుట
కడఁగెఁ గిట్టెను డాసెను గదిసెఁ జవిసె జేరె డగ్గఱె ననఁ దారసించె ననఁగ
వెలయుఁ గోపానఁ బెదవిని విఱిచె ననుట కవుడుగఱచె నటంచు నహార్యనిలయ.

గీ. అరసెనాఁగ విచారించె ననుట కొప్పుఁ, బూసెఁ బట్టించెఁ జమరెనాఁ బొలుచు నలమె
ననుట కెదిరించె ననుటకు నఱమె ననఁగఁ, బొలుచుచుండును శ్రీమాతృభూతలింగ.
గీ. ఎలిచెఁ దలఁచె ననం జను నెంచె ననుట, చీఱె నన నుత్తరించెనాఁ జించె ననఁగ
ఛేదనముఁ జేసె ననుటకుఁ జెలఁగుచుండు, భూతిలసితాంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 126
గీ. ప్రామెఁ దొలిచెను వెలచెను దోమె రుద్దె, ననఁగ నిర్మల మొనరించె ననుట యొప్పు
నెసఁగొలిపె రేఁచెనాఁగను నెసఁగుచుండుఁ, బ్రేరణముఁ జేసె ననుమాట యిందుజూట.
గీ. తెలచె నెరఁగె నెఱంగెఁ జాగిలెను మ్రొక్కె, నన నమస్కారమును జేసె ననుట కొప్పు
మీఱె ననఁ గడచె ననఁగ మించె ననుట, పొలిచి యుండును శ్రీమాతృభూతలింగ.
గీ. గనుపుగొట్టె ననంగను దనరు నూఁచ, ముట్టుగాఁ గొట్టు ననుమాట పట్టుపడె
ననెడిమాటకుఁ దగుఁ గచ్చుకొనె ననంగఁ, బుంగవతురంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 129
గీ. పెట్టెఁ గీలిండె నాఁగను వెల్లయుచుండు, నుంచె ననుపల్కునకు నేదె నుజ్జగించె
ననఁగ విడిచె ననెడిమాట కతిశయిల్లు, భూరిభవభంగ శ్రీమాతృభూతలింగ. 130
క. ఒప్పించె నొప్పగించెను, నొప్పరగించె నన మూఁడు నొకయర్థంబౌఁ
గప్పె నన మూసె ననుచుం, జెప్పంబడుఁ గవులచేతఁ జెవ్వందీశా. 131
సీ. గొనెమారెఁ జదిపె నాఁగను గొట్టె నని తోఁచుఁ దఱిగె ననంగను నఱకె ననఁగ
గోరాడెఁ జిరిమెను గొండాడె నాఁగను దుమ్మురేఁచె నటంచుఁ దోఁచుచుండుఁ
జెనకె నంటెను సోఁకెఁ జెనసె ముట్టె ననంగఁ దాఁకె నటం చని తనరుచుండు
జెరిపెఁ దాఁచెను దాపెఁ జెక్కెదూర్చె ననంగఁ జొనిపె నటంచని తనరుచుండు
నెసఁగు నొడియించె ననఁగఁ దీయించెననుట చీరె ననఁ బిల్చెననుపల్కు చెల్లుచుండు
రాల్చె జాడించె ననఁగను రహికి నెక్కు విదలిచె నటన్న పల్కుగా వేదవేద్య. 132
సీ. నివిరెను దడవెఁ దా నిమిరె నంచని యొప్పు నచ్చె ననం దగు నమ్మె ననుట
సోడుముట్టె ననంగ శోభిల్లు నంతట వ్యాపించె ననుట యియ్యకొనె నూల్కొ-
నె ననఁగ సమ్మతించె ననుట రాజిలు వంచె ననందగు వండె ననుట
వంచె ననుటయును వానించె ననఁగను బైని దేలించుటఁ బరఁగుచుండుఁ
బాఱఁజూచె ననంగఁ దప్పకయె చూచె ననుటకును దోఁచు నోనాడె ననఁగ నొవ్వ
నాడె ననుట చెలంగుఁ దనర్చు వీడె మానె నన విడిచెననుట మాతృభూత. 133
గీ. ఓసరించె ననఁగ నోరఁజేసె ననుట, వెలయుఁ బిలిచె ననఁగఁ బిలిచె ననుట
యలరు విలిచె ననఁగ నమ్మె నంచనఁ దోఁచు, మహితగుణసమేత మాతృభూత. 134
గీ. పోఁజె ననఁగ వెలయు ముంటఁ జీల్చె ననుట, చెప్పె ననుట ఫలముఁ జెండె ననుట
పరఁగుఁ బొరసె ననఁగ మఱువెట్టె ననఁదగు, మఱుఁగుఁ బెట్టె ననుట మాతృభూత.

సీ. వంచించె ననుటకుఁ బండించె ననఁగను గికురించె ననఁగను గేరుచుండు
దీకొనె ననఁగను డీకొనె ననఁగ నెదుర్కొనె నంచును దోఁచుచుండు
బురపురఁ బొక్కెనాఁ దఱుచుగా వెతలను జెందె నంచనుమాట చెలఁగుచుండు
వార్చెనాఁ గడిగె నుపాసించెఁ గెడసె నుద్దేశించె నాఁగను దేజరిల్లు
వెలయుఁ వెన్నాడె నాఁగను వెంబడించె ననుటకు వెళార్చె వెదచల్లె ననఁగఁ జల్లె
ననుటకుఁ జెలంగు వినఁడాయె ననెడిమాట కలరుఁ బెడచెవిఁబెట్టె నంచని మహేశ.
గీ. మించు రిక్కించె ననఁగ నిక్కించె ననుట, చదువు పారువఁ జూచెనాఁ జక్కఁగాను
జూచె ననుటకు సలిపెనాఁ దోఁచుఁ జేసె, ననెడిమాటకు మాతృభూతాభిధాన. 137
క. పటుతాళించె ననంగను, నటునిటు బెసకంగఁ జూచె ననుటకుఁ దోఁచున్
జిటికె ననంగను విలసిలుఁ, జిటికలు వేసె ననుమాట చెవ్వందీశా. 138
గీ. అడిగెఁ బతికె వండె సడ్డగించెను గోసె, ననఁగ నిట్లు కొన్ని యగు ద్వికర్మ
ధాతువులుగఁ దెలియఁ దగు వానినెల్లను, మహితగుణసమేత మాతృభూత. 139
సీ. ప్రోచుచున్నాఁ డనఁ బ్రోచుచున్నావనఁ బ్రోచుచున్నా ననఁ బొలుచు లట్టు
ప్రోచె ననంగను బ్రోచితి వనఁగను బ్రోచితి ననఁగను బొలుచు లిట్టు
ప్రోచు ననంగను బ్రోతు వనంగను బ్రోతు ననంగఁ బెంపొందు లట్టు
ప్రోచుఁ గాత యనంగఁ బ్రోతువు గాతనాఁ బ్రోతును గాతనా బొలుచు లిట్లు
లర్థముల పురుషక్రియలందు నేకవచనములఁ దెల్పితిని బహువచనములను
జూచి యన్నిటి కిట్టు లెంచుకొనవలయు నాశ్రితనిధాన మాతృభూతాభిధాన. 140
గీ. ప్రోవఁబడె ననఁ గర్మార్థమునఁ జెలంగుఁ, జనును బ్రోపించె ననఁగ ణిజర్థరీతి
నలరు భావార్థమునఁ బ్రోచుటాయె ననఁగఁ, దక్కు నీరీతిఁ గనుఁగొనఁ దగు మహేశ.
గీ. భావమునఁ బ్రోవుప్రోచుట ప్రోవడ మనఁ, బరఁగుఁ గర్మార్థమునఁ బ్రోవఁబడినదియన
పఱలుఁ గర్త్రర్థమునఁ బ్రోచువాఁ డనంగ, మను సుబంతంబు లీజాడ మాతృభూత.
తే. శ్రీలు వెలయంగ నీపేరఁ జేయుకతనఁ, బరఁగు శాశ్వతముగఁ గ్రియావర్గమిట్లు
గైకొనుము దీని భక్తసంఘాభిమాని, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత. 143

గీ. అశ్రుతగ్రామ్య విస్మృత వ్యర్థసులభ, శంకితాలస్య నిర్ముక్తశబ్దవితతిఁ
దక్క రచియించు నీకృతి దయఁ గొనుము, మాతృభూత జగత్త్రయీమాతృభూత.

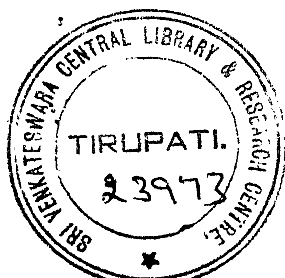
చ. చరణనమజ్జనావనవిశారద శారదచంద్రరుక్తిర
స్ఫురణచణాయమానముఖసారస సారసమంచితోక్తి ని
ర్భరకవితారసైకసులభాయితరూపక రూపకంతసుం
దరలతికాసమానదయితాభరణాంగ రణాంగణప్రియా. 145

మాలిని.—

సకలభువననాథా సంతతస్వావబోధా
మకుటఘటితసోమా మంగళాధారనామా
సుకవిహృదయగేహా సుందరస్వచ్ఛదేహా
యకలుషనిజచర్యా యాశ్రితామోదకార్యా. 146

గద్య. ఇది శ్రీమత్పరమేశ్వరకరుణాకటాక్షసంప్రాప్త సర్వజ్ఞత్వాదికతిపయగుణస్వసామ్య తదితరసకలగుణనిరౌపమ్యానేతుహిమాచలఖ్యాత మహోద్దండకవి బిరుదప్రశస్తసీతారామార్యవర్యతనూజాత శౌర్యధైర్యస్థైర్యాదిసకలగుణచిరత్న రత్నరత్నాకర శ్రితజనశ్రీకర కోటిసమాఖ్యవంశసుధాపయోధి రాకాశశాంక ఘంటికాతురగ నీలాతపత్త్ర హనుమద్ధ్వజ మకరకేతన దివాదీప నవవిధభేరికాదినిఖిలబిరుదాంక బృహదంబికాకటాక్షసంజాతసామ్రాజ్యధురంధర విమలయశోబంధుర కర్ణాటచోళపాండ్యమహీపాలాదిసంస్తూయమాన శ్రీరాయరఘునాథమహీనాథ సభాంకణ బిరుదాయమానార్యనుతచర్య వేంకనార్యప్రణీతం బైనయాంధ్రభాషార్ణవంబునందు సర్వంబును దృతీయకాండము.

సంపూర్ణము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్‌సన్స్ వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1931.

నిఘంటువులు, ఆంధ్రవ్యాకరణములు, అలంకారములు.

	ప్రతి 1-కి రు.	అ
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు-టీకతో	0	12
డిటో కాలికోబైండు ...	1	0
బాలచంద్రోదయము, అలఘుకౌముది, సీతారామాచార్యులుగారిది ...	0	8
శబ్దార్థచంద్రిక, అకారాదినిఘంటువు, శ్రీమహాకాళి సుబ్బారాయకృతము	4	0
శంకరనారాయణగారి నిఘంటువు, తెనుఁగుపదములకు ఇంగ్లీషు అర్థముగలది	5	0
డిటో ఇంగ్లీషుపదములకు తెనుఁగు అర్థములుగలది, పెక్కు క్రొత్త పదములుచేర్చి సంస్కరింపించి మరల ముద్రింపఁబడినది...	8	0
ఇంగ్లీషు-తెనుఁగు పాకెట్టునిఘంటువు ...	1	4
శ్రీవేంకటేశాంధ్రము ...	0	6
అప్పకవీయము, శ్రీగిడుగు రామమూర్తిపంతులుగారి విమర్శతో ...	2	8
అథర్వణకారికావళి, సటీక ...	1	0
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, సటీక ...	0	8
ఆంధ్రశబ్దమంజరి, శ్రీసీతారామాచార్యకృతము ...	0	8
ఆంధ్రభాషాభూషణము, విపులమగు పీఠికతో ...	0	4
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, సటీక ...	0	8
ఆనందరంగరాట్ఛందము ...	1	8
కవిజనసంజీవని, ముద్దరాజు రామభద్రకవి ...	0	6
కవిసంశయవిచ్ఛేదము ...	0	6
సులక్షణసారము ...	0	8
ప్రౌఢవ్యాకరణము, శ్రీసీతారామాచార్యులుగారిది ...	0	12
బాలవ్యాకరణము, శ్రీచిన్నయసూరిగారిది ...	0	12
బాలసరస్వతీయము ...	1	4
వెంకయ్యవ్యాకరణము (ఆంధ్రవ్యాకరణము) ...	0	4
విభక్తిచంద్రిక ..	0	4

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి. ఈ.